

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

**Prožívání odchodu z domova z perspektivy vynořujícího se
dospělého a jeho/jejích sourozenců**

Bakalářská práce

Autor: Anna-Marie Vavříčková

Psychologie

Vedoucí práce: doc. PhDr. Iva Poláčková Šolcová Ph.D.

Prague College of Psychosocial Studies

**Experiencing the process of leaving home from perspective
of emerging adult and his/her siblings**

The Bachelor Thesis

Autor: Anna-Marie Vavříčková

Psychology

The Bachelor Thesis Work Supervisor: doc. PhDr. Iva Poláčková Šolcová Ph.D.

Prague

2021

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem Prožívání odchodu z domova z perspektivy vynořujícího se dospělého a jeho/jejích sourozenců zpracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze, dne

Vavříčková Anna-Marie

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí své práce doc. PhDr. Ivě Poláčkové Šolcové Ph.D. za cenné rady a trpělivost. Děkuji také všem účastníkům za jejich ochotu, otevřenost a upřímnost, díky které mohla tato bakalářská práce vzniknout.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá prožíváním odchodu z domova z perspektivy vynořujícího se dospělého, jeho rodiny a mladších sourozenců. Teoretická část pojednává o vztazích v rodině, o tom, jak se rodinné vztahy mění po odchodu vynořujícího se dospělého z domova, a o sourozeneckých vztazích. Výzkumné šetření přináší zkušenosti dvanácti nejstarších sourozenců, kteří odešli z domova. Snahou výzkumu bylo zjistit, jak vynořující se dospělí tento proces prožívali a jak tento proces prožívali jejich mladší sourozenci. Data byla získána pomocí polostrukturovaného rozhovoru a následně zpracována pomocí tematické analýzy.

Klíčová slova

Vynořující se dospělost, odchod z domova, sourozenecké vztahy, dospívání, dospělost, tematická analýza

Abstract

Bachelor thesis deals with experiencing the process of leaving home from the perspective of emerging adult, his family and his younger siblings. The theoretical part describes family relationships, sibling relationships and how family relationships change after emerging adult leaves home. The research investigation brings the experience of the 12 eldest siblings, who left home. The objective of the research is to find out how emerging adults experienced the process of leaving home and how the process experienced their younger siblings. It is a qualitative research and its data was obtained using semi-structured interview and then processed using thematic analysis.

Key words

Emerging adulthood, leaving home, sibling relationships, adolescence, adulthood, thematic analysis

Obsah

Úvod.....	8
1 Přechod z dospívání do dospělosti.....	9
1.1 Vynořující se dospělost.....	9
1.2 Odchod z domova.....	11
1.2.1 Motivy odchodu z domova.....	13
1.2.2 Proces separace po odchodu z domova.....	14
1.2.3 Odchod z domova v době pandemie viru Covid-19.....	15
1.3 Změna vztahů v rodině po odchodu z domova.....	16
1.3.1 Změna vztahů s rodiči v kontextu odchodu z domova.....	17
1.3.2 Helicopter parenting.....	18
2 Sourozenecké vztahy.....	19
2.1 Význam sourozeneckých vztahů.....	20
2.2 Sourozenecké konstelace.....	21
2.2.1 Prvorozené dítě.....	22
2.2.2 Druhé či prostřední dítě.....	22
2.2.3 Nejmladší děti.....	23
2.3 Změny ve vztazích mezi sourozenci po odchodu domova.....	23
3 Vlastní výzkumné šetření.....	26
3.1 Metodologie výzkumu.....	26
3.2 Cíl výzkumného šetření.....	26
3.3 Scénář rozhovoru a výzkumné otázky.....	27
3.4 Etika výzkumu.....	28
3.5 Má zkušenost s tématem.....	28
3.6 Technika sběru dat.....	28
3.7 Metoda analýzy dat.....	29
4 Charakteristika vybraných participantů.....	30
4.1 Výběr participantů.....	30
4.2 Představení jednotlivých participantů.....	31
5 Výsledky výzkumného šetření.....	36
5.1 Popis společných témat.....	36

5.1.1	Pojem dospělost	36
5.1.2	Prožívání odchodu z domova.....	37
5.1.3	Vzácnější čas s rodinou a zklidnění rodinných vztahů	38
5.1.4	Samostatnost a nezávislost.....	39
5.1.5	Seznámení se s novými lidmi	40
5.1.6	Změna v přátelských vztazích.....	41
5.1.7	Změny v sourozeneckých vztazích	41
5.1.8	Zlepšení sourozeneckého vztahu	42
5.1.9	Důležitost udržení kontaktu mezi sourozenci	44
5.1.10	Stesk mladšího sourozence	45
6	Diskuse.....	46
7	Limity.....	48
	Závěr	50
	Seznam použité literatury.....	51
	Přílohy	56
	Příloha 1 – Vzor informovaného souhlasu	56
	Příloha č. 2.....	59
	Rozhovor s Tomášem	59
	Příloha č. 3.....	62
	Rozhovor s Karolínou.....	62
	Příloha č. 4.....	66
	Rozhovor s Lucií	66
	Příloha č. 5.....	70
	Rozhovor s Michaelou.....	70
	Příloha č. 6.....	74
	Rozhovor se Simonou.....	74
	Příloha č. 7.....	78
	Rozhovor s Viktorem	78
	Příloha č. 8.....	84
	Rozhovor s Patricií	84
	Příloha č. 9.....	89
	Rozhovor s Radkem	89
	Příloha č. 10.....	94

Rozhovor s Monikou	94
Příloha č. 11	98
Rozhovor s Karlem	98
Příloha č. 12	102
Rozhovor s Jakubem	102
Příloha č. 13	106
Rozhovor s Janem	106

Úvod

Ve své bakalářské práci se zaměřuji na to, jak vynořující se dospělí prožívají odchod z domova, jak se po jejich odchodu mění rodinné vztahy a jak se mění jejich vztah s mladšími sourozenci.

Existuje mnoho výzkumů na proces odchodu z domova, jak to prožívají samotní vynořující se dospělí a jejich rodiče. Výzkumů, kde se autoři zabývají sourozeneckými vztahy v období vynořující se dospělosti by přesto mohlo být více. Zároveň zatím neexistují skoro žádné výzkumy, jak se proces odchodu z domova změnil v době celosvětové pandemie viru Covid-19.

Teoretická část mé bakalářské práce je věnována především období vynořující se dospělosti. Arnett (2000) pojmenoval období mezi dospíváním a dospělostí jako *emerging adulthood*, v češtině je tento pojem nejčastěji překládán jako vynořující se dospělost, či rodičí se dospělost. Vynořující se dospělost je hlavním tématem této bakalářské práce, zároveň jsem zkoumala proces odchodu z domova a proces separace od rodiny, který nastává v tomto období. Dále je v teoretické části uvedeno, jaké důsledky má odchod z domova na vztahy s rodiči a se sourozenci. Větší část teoretické části je věnována sourozeneckým vztahům, v nichž jsou zahrnuty i sourozenecké konstelace.

Výzkumná část mé bakalářské práce navazuje na část teoretickou. Zvolenou metodou byla metoda kvalitativního výzkumu. Celkem se výzkumu zúčastnilo 12 participantů, s nimiž jsem udělala polostrukturované rozhovory. Tyto rozhovory jsem následně zpracovala metodou tematické analýzy. V rozhovorech se zaměřuji na to, jak vynořující se dospělí prožívali svůj odchod z domova, jak prožívali změny, které jsou s procesem odchodu z domova spjaté. Dále se zaměřuji na změny ve vztazích mezi sourozenci po odchodu vynořujícího se dospělého z domova a v poslední řadě na změny vztahů s rodiči. Témata, která vzešla z této analýzy, jsou uvedena ve výzkumné části této práce.

Teoretická část práce

1 Přechod z dospívání do dospělosti

Dospívání je výraznou vývojovou fází v životě člověka. Dle Greenfield, Keller, Fuligni a Maynard (2003) se jedná o složitý proces, který zahrnuje přechod od nezralosti a sociální závislosti v dětství k dospělosti, kdy se člověk stává zralejším a nezávislým. Cílem tohoto vývojového období je společenská odpovědnost a naplněný vývojový potenciál. Nejčastěji se toto období datuje od 10 do 18 let života. Thorová (2015) datuje začátek tohoto období kolem 12. roku života a tuto vývojovou etapu dále dělí na ranou a pozdní. Dle Thorové (2015) období dospívání neboli adolescence začíná nástupem puberty a projevuje se nápadnými fyzickými změnami. Mimo fyzické změny stále pokračují změny kognitivní, emoční a pokračuje i sociální vývoj. Období adolescence bývá bouřlivým obdobím, kdy se adolescent snaží o dosažení nezávislosti a autonomie. Snaha o dosažení nezávislosti může občas vést ke konfliktům s rodiči a s jinými autoritami.

Dle výzkumu Sawyer, Azzopardi, Wickremaragne a Patton (2018) byl konec adolescence dán historicky, především kvůli změně rolí, a tím, že adolescent vstoupil do manželství, nebo se stal rodičem. Věk, kdy člověk vstoupí do manželství nebo se stane rodičem se, ale neustále zvyšuje. Ve své studii Sawyer, Azzopardi, Wickremaragne a Patton (2018) zmiňují, že prodloužení vstupu do dospělosti souvisí se sociálním prostředím, ve kterém dospívající dospívají. Společenský svět, ve kterém dospívající dospívají je nyní urbanizovanější a globálně propojenější než kdy předtím, což má spojitost s odkládáním založení rodiny. Ohledně termínu adolescence je také velmi důležitý kulturní kontext. V některých zemích je stále běžné, že dospívající žena je již vdaná, naproti tomu v některých zemích teprve může nastupovat na střední školu.

Erikson (2015) klade v tomto vývojovém období důraz na to, aby si adolescent prošel obdobím, kdy nově sebevymezí sám sebe a najde svou nově utvořenou identitu.

1.1 Vynořující se dospělost

Vzhledem k tématu této bakalářské práce je důležité si definovat, co znamená termín „vynořující se dospělost“ neboli „rodící se dospělost“. V angličtině se tento termín vyskytuje pod pojmem „emerging adulthood“.

Arnett (2000) definuje tento pojem jako vývojovou etapu života, která probíhá při přechodu z adolescence do dospělosti a zaměřuje se především na věk 18-25 let, toto věkové ohraničení ale není pevně dáno, může se posouvat do vyššího věku. V tomto období člověk prochází výraznými životními změnami – odchází od své rodiny na vysokou školu, nastupuje do zaměstnání, mění se jeho přátelské vztahy a finanční situace. V tomto období je charakteristické osamostatňování se od rodiny, ať finanční, nebo citové. Dle Arnetta (2000) je období vynořující se dospělosti životním obdobím, kdy je možné se rozhodnout pro různé životní směry, kdy zatím nebyla učiněna zásadní rozhodnutí o budoucnosti a kdy rozsah samostatného poznávání životních možností je pro většinu lidí v tomto období větší, než bude v jiné životní etapě.

Jedním z nejpersvědčivějších důkazů, že vynořující se dospělost je jedinečným vývojovým obdobím, je rozpolcenost, kterou mají vynořující se dospělí ohledně svého vlastního statusu dospělého. Dle Arnett (2004) nebo Nelson (2003) Lidé ve věku mezi 18-25 lety na otázku, zda jsou již dospělí, mají tendenci odpovědět slovy „v některých ohledech ano, v některých ohledech ne“.

Arnett (2000) vymezil pět charakteristických rysů pro období vynořující se dospělosti:

1. Prozkoumání identity: hledání odpovědi na otázku „kdo jsem?“ a zkoušení různých životních možností, zejména v lásce a v práci.
2. Nestabilita: změny v lásce, práci (zkoušení různých zaměstnání), změny v bydlení, v blízkých vztazích.
3. Zaměření sám na sebe: Snaha o získání co nejvíce zkušeností v pracovním i partnerském životě.
4. Pocit mezi: vynořující se dospělý se necítí jako adolescent, ale ani jako dospělý
5. Možnosti: vynořující se dospělí mají příležitost změnit jejich život, mají mnoho plánů a na svou budoucnost pohlíží především optimisticky.

Gaudet (2007) představila změny, které nastávají v životě vynořujících se dospělých.

Rozlišuje tři trajektorie, kdy trajektorie je definována jako časová kontinuita sociálních rolí.

1. Trajektorie akademická / profesní
2. Rodinná trajektorie
3. Domovní trajektorie

Trajektorii akademické neboli profesní se dostává nejvíce pozornosti. Zaměstnání je často cestou k nezávislosti a samostatnosti. Gaudet (2007) zmiňuje, že déle trvající vzdělávání je prodloužením období před vstupem do dospělosti. Ohledně rodinné trajektorie Gaudet

zmiňuje, že se stává běžnější odkládání zakládání rodiny, protože vynořující se dospělí často žijí v jedné domácnosti se svým partnerem, aniž by se museli nutně dlouhodobě vázat. Pokud jde o změny bydliště, vynořující se dospělí opouštějí svůj domov později, než tomu bylo dříve.

1.2 Odchod z domova

Odchod z domova je jedním z charakteristických rysů pro období vynořující se dospělosti. Většinou je proces odchodu z domova spíše dlouhodobou záležitostí, nežli krátkodobou a jednorázovou událostí. Je důležité brát v potaz krátkodobé faktory, jako třeba aktuální prožívání vynořujícího se dospělého, tak i ty dlouhodobé, kam se řadí např. kultura, ve které jedinec žije. Rodiči se dospělý může mít různé důvody pro svůj odchod – studium na vysoké škole, zaměstnání, touha soužití s partnerem atd.

Proces odchodu z domova je velmi jedinečný, každý rodič se dospělý ho prožívá odlišně. Whiteman, McHale a Crouter (2010) říkají, že v mnoha případech může opuštění domova představovat první ukazatel vývojového procesu přechodu z období dospívání do dospělosti. Výzkumníci, kteří zkoumali odchod z domova skrze evropské země, například výzkumníci Aassve, Billari a Ongaro (2000) došli k závěru, že načasování odchodu z domova v Evropě je velmi rozmanité, avšak v některých zemích Evropy můžeme vidět velmi podobné chování ohledně odchodu z domova. Z těchto podobných rysů můžeme definovat dva vzorce odchodu z domova. První vzorec je nazván jako jižní model, druhý je model severní. Macková (2011) popisuje tyto dva modely:

1. Jižní model: Pro tento model je typické, že děti zůstávají dlouho ve společné domácnosti se svými rodiči. Příklady států, kde je toto typické, jsou třeba Španělsko, Itálie nebo Portugalsko, dále k tomuto modelu můžeme zařadit i Polsko či Lotyšsko.
2. Severní model: Pro tento model je naopak typické brzké opuštění domova. Tento model je typický např. ve Švédsku, Finsku, Litvě, zároveň i ve Francii, nebo Švýcarsku.

Dle Mackové (2011) je proces odchodu z domova velmi specifický a je důležité vzít v potaz spoustu faktorů (kulturní rozdíly, pohlaví nebo rasu). Kulturní rozdíly jsou v tomto období života velmi podstatné. Coleman a Brooks (2009) ve své studii uvádějí, že více než 65 % mužů a 50 % žen ve věku mezi 18–24 let v Británii stále žije se svými rodiči, což je srovnatelné s většinou severní Evropy. V Itálii a dalších jižních zemích Evropy většinou děti od svých rodičů odchází až kolem třicítky.

Chvála a Trapková (2017), kteří pracují v modu narativní rodinné terapie, přirovnávají rodinu k „sociální děloze“. Popisují podobnosti mezi vývojem dítěte v těle matky a sociálním vývojem dítěte v rodině od narození, až po separaci od rodiny. Jako lékaři rozdělují těhotenství ženy na tři trimestry, Chvála a Trapková rozdělují vývoj dítěte v rodině také na tři období.

1. Období – od narození do šesti let

První tři měsíce těhotenství jsou velmi důležité pro správný vývoj plodu. Stejně tak je důležitých prvních šest let života dítěte. Pokud v prvních třech měsících těhotenství dojde k vystavení plodu toxickým látkám, může dojít k vrozeným vývojovým vadám, nebo dokonce k potratu. V prvních letech existence rodiny jsou vyvíjeny největší nároky na nově vzniklou rodinu. Velmi důležitý je vztah s matkou, který je v prvních letech života velmi intimní a nezaměnitelný.

2. Období – od šesti do dvanácti let

Pokud je vše v pořádku, druhý trimestr v těhotenství bývá klidný. Dítě má klid pro tělesný růst, dostatečný přísun živin díky matčině placentě a přiměřeně velký prostor. V předškolním věku se dítě naučilo základní sociální dovednosti a v tomto období dochází k jejich upevnování, procvičování a rozšiřování. Od šesti let života dítěte dochází k tvoření vztahů a jejich porozumění. Dítě se učí odlišovat své sociální role, např. v rodině a ve škole.

3. Období – od dvanácti let do plnoletosti

V posledním trimestru těhotenství dítěti začíná být v děloze těsno a začíná se připravovat na příchod na svět. Podobné je to před odchodem z domova. V tomto období se celá rodina připravuje na odchod dítěte z domova. Během adolescence si většinou rodiče dítěti ponechávají volnost, ale stále ho kontrolují. V rodině se zvyšuje napětí a častěji dochází ke konfliktům. Na konci puberty dítěte jsou rodina i daný jedinec připraveni na separaci, podobně jako když bylo dítě v děloze.

Následnou separaci od rodiny autoři pojmenovali jako **sociální porod**.

1.2.1 Motivy odchodu z domova

Jeden z běžných důvodů, proč vynořující se dospělí odejdou ze svého domova je odchod na vysokou školu. Odchod na vysokou školu je z hlediska odchodu z domova velmi specifický. Dle Arnett (2004) je neustálý vzestup jedinců, kteří začnou studovat na vysoké škole.

V České republice je viditelný výrazný nárůst počtu studentů vysokých škol. 60 % studentů závěrečných ročníků na středních školách směřuje ke studiu na vysoké škole. Vysokoškolské studium trvá průměrně 5 let, což představuje problém pro osamostatnění se rodičů se dospělého.

V období studia na vysoké škole je běžné, že rodiče své děti finančně podporují. Vzhledem k dlouhé době studia jsou vynořující se dospělí delší dobu finančně nesamostatní, což prodlužuje jejich proces osamostatňování se od rodiny. Finanční samostatnost představuje velmi důležitý faktor pro osamostatnění se. Dle Macka (2016) se rodičí se dospělí cítí být dospělými ve chvíli, kdy přestanou být finančně závislí na svých rodičích. Se zvyšujícím se počtem studentů vysokých škol tedy souvisí pozdější osamostatnění se od rodičů.

Dle Conley (2004) se zkušenosti sourozenců v jedné rodině mohou lišit. Dle Conger a Little (2010) se sourozenci mohou lišit v oboru svého studia, ve svých akademických schopnostech a ve svých dlouhodobých cílech. Rozdíly se také objevují ve finanční podpoře rodičů. Autoři výzkumů Conley (2004) nebo Dunn (2007) popisují, že pokud se jednomu sourozenci dostane finanční podpory a druhému ne, může to vyvolat raněné pocity a sourozenci mohou vnímat rozdílné zacházení od rodičů. Steelman a Powell (1989) zjistili, že pokud se rodičům postupem času zlepšuje ekonomická situace, rodiče pravděpodobně více finančně podpoří později narozené sourozence. Výzkumy Connidis (2001) nebo Voling (2003) naopak ukazují, že pokud starší sourozenci získají vysokoškolský titul, mohou se stát pozitivním vzorem mladších sourozenců, nebo je mohou i finančně podpořit v jejich studiu, což může mít pozitivní vliv na sourozenecké vztahy.

Někteří vynořující se dospělí odcházejí z domova z důvodu získání zaměstnání. Pro jedince, který odejde z domova do práce, může být snadnější vstup do dospělosti, protože je méně závislý nebo úplně nezávislý na rodičích. Z hlediska sourozeneckých vztahů se i tento faktor odchodu z domova samozřejmě liší. Sourozenci si mohou vybrat jinou profesní dráhu a tím se může lišit i jejich finanční situace. Tyto rozdíly mohou ovlivnit sourozenecké vztahy. Dle Conley (2004) sourozenci, kteří mají podobné pracovní zájmy, se mohou z tohoto důvodu sblížit. Starší sourozenci, kteří se finančně osamostatní, mohou být vzorem pro své mladší sourozence. Zároveň mohou různá pracovní zaměření sourozenců vyvolat v rodině napětí. Pokud jeden ze sourozenců má stabilní práci a posouvá se výše po kariéřním žebříčku a ten druhý často střídá zaměstnání, může to vyvolat soupeření mezi sourozenci a zároveň se může objevit porovnávání od rodičů.

Dalším častým důvodem odchodu z domova je uzavření sňatku či narození dítěte.

Sourozenec, který se chystá uzavřít manželství nebo čeká dítě, se většinou uchýlí ke své nové

rodině, kterou začne budovat. Z toho důvodu se většinou od své původní rodiny oddálí, čímž se samozřejmě oddálí i od svých sourozenců. Bryant a Conger (2002) zmiňují, že manželství i narození dítěte jednomu ze sourozenců může posílit blízkost, kterou mezi sebou sourozenci měli, nebo naopak může zhoršit předchozí konflikty v sourozeneckém vztahu. Dle autorů se ale většinou změnila struktura původní rodiny tak, aby vyhovovala novým vztahům.

1.2.2 Proces separace po odchodu z domova

Po odchodu vynořujícího se dospělého z domova dochází k jeho separaci od rodiny. Vynořující se dospělý začíná být zodpovědný sám za sebe, za veškerá svá rozhodnutí a začíná pečovat sám o sebe. Odchod z domova vynořujícího se dospělého a separace od rodiny, která je s tím spojená, může být náročná. Arnett (2003) však tuto separaci vnímá jako velmi přínosnou, ať se jedná o separaci od rodičů, tak i od sourozenců, protože díky tomu dochází k posílení pocitu nezávislosti a autonomie. Plaňava (2000), zmiňuje studii Hoffmana (cit. dle Plaňava 2000), který zkoumal adaptaci studentů vysokých škol na nové prostředí. Díky této studii byly rozděleny čtyři oblasti separace: emocionální, funkční, postojová a konfliktová. Dle Plaňavy (2000) dochází k jednotlivým druhům separací postupně a dlouhodobě. Chvála a Trapková (2017) zmiňují ve své publikaci, termín nedokončená separace. Jedná se o situaci, když jeden z rodičů neumožní nebo nedovolí svému dítěti se separovat, anebo se dítě separaci brání. Nedokončená separace se může projevovat i somaticky. Typickou poruchou při odmítání separace je porucha příjmu potravy, která má podle Chvály a Trapkové (2017) dvě fáze – anorektickou a bulimickou.

Chvála a Trapková (2008) ve své publikaci popisují tyto dvě fáze separace. **Anorektická fáze** sociálního porodu začíná nástupem puberty. Dle autorů, když dcera s matkou uvíznou v této fázi, je znemožněn další vývojový posun. Syndromem této stagnace je mentální anorexie. Pokud se objeví jiné příznaky stagnace, mentální anorexie je autory stále používána jako metafora, protože se poté jedná o poruchu příjmu emocí v rodině, které vyvolávají vývojové úkoly v raném období puberty. Vývojovým úkolem syna v této etapě puberty je oddělit se od matky, aby se mohl naučit pečovat o vztah s jinou ženou. Pokud sama matka nedokončila svůj separační proces, začne zanedbávat svou mateřskou funkci. Sama matka si začne dělat nárok na místo své dcery a emočně se vrátí v čase zpět do své puberty. Zároveň začne hledat pro sebe hledat mateřskou postavu. Pokud matka zvládla separační proces, měla by podpořit sociální porod své dcery. Tento proces je možný i ve vztahu matka-syn.

Druhou fází je **fáze bulimická**. Tato fáze nastává, když proces dospívání dítěte pokračuje a vyvíjí se. Rodiče se smířují se slábnoucí autoritou nad svými dětmi a přestávají se v jejich

životě tolik angažovat. Dítě se matce více vzdaluje, ale k otci se přibližuje. Matky často odchod svých dětí zvládají hůře a můžeme to připodobnit až k truchlení. Žena se v této fázi více upíná ke svému partnerovi, u kterého hledá útěchu a podporu. Pokud se v manželském vztahu vyskytují časté konflikty a manželé se od sebe oddalují, podmínky pro odchod z domova se pro vynořujícího se dospělého ztěžují.

Dospívající muži častěji trpí poruchami chování, dívky častěji poruchou příjmu potravy. Obě poruchy oddalují separaci od rodiny. Chvála a Trapková (2017) ve své publikaci uvádějí mnoho příkladů nedokončené separace. Dle jejich zkušeností všechny případy uvedené ve studii ukazují, že dokončená separace není pouze racionální rozhodnutí, zda vynořující se dospělý chce z domova odejít nebo ještě ne. Separace od rodiny může být velmi dlouhodobou záležitostí, Chvála i Trapková ve zmíněné publikaci uvádí, že fyzický odchod dětí neznamená, že byla separace úspěšně dokončená. Může se stát, že separace je nedokončená i ve chvíli, kdy se „dětí“ stanou rodiči.

1.2.3 Odchod z domova v době pandemie viru Covid-19

Tato doba je velmi charakteristická vzhledem k celosvětové pandemii nemoci Covid-19. Zasahuje nám do životů různými způsoby. Nejistota, strach, nestabilita a pochyby o budoucnosti. Vynořující se dospělost je dle Arnett (2004) i v době bez světové pandemie obdobím nejistoty a nestability, vzhledem ke změnám v lásce, rodině, bydlení a vzdělávání. V době vynořující se dospělosti byl stres, úzkost a obavy nižší než v jiných fázích života, nyní se zvyšuje. Dodržování sociálního distancování a izolace, kvůli uzavření (lockdown), ohrožují nejen fyzické zdraví lidí, ale zároveň i zdraví psychické. Děti, dospívající i vynořující se dospělý se museli přizpůsobit online výuce.

Někteří vynořující se dospělí nastoupili na vysokou školu, aniž by museli opustit domov u svých rodičů. Někteří vynořující se dospělí, kteří žili už sami, se zase vrátili ke svým rodičům zpět. Může to být z různých důvodů, ať už kvůli úspoře financí, většímu pocitu bezpečí, tak kvůli tomu, že chtějí být se svou rodinou, pomoci rodičům či prarodičům. Zároveň je pro dospívající a vynořující se dospělé obtížnější se začít od rodičů finančně osamostatňovat. Dospívající i vynořující se dospělí často hledali brigády či práci v sektoru pohostinství či služeb. Brigády v restauracích, barech nebo kinech byly běžné, nyní jsou ale všechny podniky zavřené a málo z nich nabírá nové zaměstnance či brigádníky. Vzhledem k těmto důvodům se osamostatnění od rodičů, či celková separace mohou prodloužit, oddálit nebo, v případech vynořujících se dospělých, kteří se vrátili ke svým rodičům, musí celý proces separace stát znovu.

Autoři Germani, Buratta, Delvecchio a Mazzeschi (2020), kteří zkoumali vynořující se dospělé v Itálii, v době uzavřeni, ve svém výzkumu došli k závěru, že tito vynořující se dospělý měli především obavy o nakaženi svých příbuzných. Většina vynořujících se dospělých, kteří se do tohoto výzkumu zapojili, hlásili vysoké úrovně úzkosti a stresu. Autoři také uvádějí, že zároveň se v době koronavirové pandemie stala rodina pro mnoho vynořujících se dospělých útočištěm, takže odchod z domova a proces osamostatněni mohou být ještě prodlouženy.

1.3 Změna vztahů v rodině po odchodu z domova

Rodina je jednou z nejdůležitějších sociálních skupin našeho života. Rodiče nás vychovávají, učíme se komunikaci, vazbě na ostatní lidi, lásce a intimitě. Zároveň se v rodině můžeme také učiti řešiti konflikty, ať se sourozenci, nebo s autoritami, v podobě našich rodičů.

Podle autorů Giddens (2013), Hartla (2004) nebo Nakonečného (2009) je rodina primární malá skupina, která je nenahraditelným životním prostředím. Především jsou to láska a intimita mezi rodinnými příslušníky, které jsou hlavními faktory rodinného života.

Samozeřejmě se mezi tyto faktory řadí i příbuzenské vztahy.

Autoři Alesina a Giuliano (2010) uvádějí, že síla rodinných vazeb se v různých kulturách liší. Pokud jsou rodinné vazby silné, dospělé děti mají tendenci žiti blízko svých rodičů a vynořující se dospělý zůstávají doma mnohem déle. Autoři této studie také uvádějí, že rodina je klíčovou společensko-ekonomickou jednotkou společnosti, ale organizace rodiny se výrazně liší napříč různými kulturami. V některých kulturách jsou rodinné vazby slabé a členové rodiny jsou „spojeni“ s ostatními členy rodiny jen kvůli tomu, že jsou rodině zavázáni. Naopak v některých kulturách jsou rodinné vazby silné.

1.3.1 Změna vztahů s rodiči v kontextu odchodu z domova

Odchod z domova může být náročným procesem jak pro vynořujícího se dospělého, tak pro ostatní členy jeho rodiny, např. pro rodiče, sourozence, nebo i prarodiče. Výzkumy sociálního učeni, např. výzkum Bandury (1977), a teorie attachmentu, např. Hazan a Shaver (1987), ukazují, že vzorce fungování, které se naučíme a uzákoníme v dětství a dospívání, se budou nadále projevovat ve vztazích vynořujících se dospělých. Toto se týká také vztahů mezi dětmi a jejich rodiči. Dle Belsky, Jaffee, Hsieh, a Silva (2001) např. vřelost, intimita a soudržnost během dospívání jsou spojeny s větší emocionální blízkostí mezi vynořujícím se dospělým a jeho rodiči. Podle Aquilino (1997) je naopak více konfliktů a napětí během dospívání spojeno s nižší úrovní citové blízkosti a podpory ve vztazích mezi rodiči a vynořujícími se dospělými.

Whiteman, McHale a Crouter (2010) ve své studii zmiňují, že odchod vynořujícího se dospělého z domova, může pomoci ke změně vztahu mezi matkou a dítětem. V této studii také popisují, že po odchodu rodičího se dospělého z domova se může mírně zlepšit intimita mezi matkou a dítětem.

Několik studií, např. od Koepke a Denissen (2012) nebo od McElhaney a Allen (2012) zdůrazňuje, že vztahy mezi rodiči a dětmi jsou ovlivněny napětím mezi samostatností a vztahem jak v dospívání, tak v období vynořující se dospělosti. Ve výzkumu Inguglia, Ingoglia, Liga, Coco a Cricchio (2015) autoři popisují, že způsob, jakým rodiče reagují na snahy svých dětí o samostatnost, má vliv na to, zda jsou děti schopny posílit svůj smysl pro individualitu a vytvořit si časem pozitivní a podpůrná pouta. Dle výzkumů Kins (2009) je podpora samostatnosti a potřeb vztahů typická pro rodiče, kteří mají empatický přístup ke svým dětem. Tento přístup jim umožňuje vybírat si mezi příležitostmi a rozvíjet svébytné chování. Samostatnost a individualita je v období vynořující se dospělosti velmi důležité téma a je důležité, aby rodiče své děti v samostatnosti podpořili.

Z výzkumu autorů Kloep a Hendry (2010) vychází, že většina rodičů, kteří se účastnili této studie, měla určité potíže s „puštěním“ svých dětí do samostatného života. Někteří rodiče se snažili přijmout nezávislost svých potomků, zatímco někteří používali různé strategie, ať vědomé či nevědomé, aby oddálili „vypuštění“ dětí. Ochota nechat své děti nabýt samostatnosti souvisela s tím, zda rodiče schvalovali volbu svých potomků. Když rodiče souhlasili s plánem svých dětí, podporovali je a snažili se uznat jejich nově nabytý status dospělého. Pokud rodiče s rozhodnutím svých potomků nesouhlasili, vyvolávalo to konflikty a pro rodiče bylo „nesprávné“ rozhodnutí projevem nezralosti. Autoři dále uvádějí, že ochota nechat svého potomka být samostatným souvisela s potřebou rodičů, udržet si svou rodičovskou roli co nejdéle. Tito rodiče měli tendenci popisovat své děti jako ne zcela zralé, čímž si opravňovali svoje stálé zapojení do života svých dětí.

Různé studie uvádějí, že rodiče mohou trpět úzkostí z odloučení od svých potomků.

Například dle Bartle-Haring, Brucker a Hock (2002) separační reakcí rodičů na odloučení od svých dětí může být úzkost, smutek ze ztráty a hněv nebo frustrace, která je spojená s neschopností zůstat dětem blízko. Tyto pocity se označují jako rodičovská úzkost z odloučení (parental separation anxiety).

Whiteman (2011) ve své studii potvrzuje, že odchod vynořujícího se dospělého má vliv na fungování rodiny. Dle tohoto autora může mít odchod z domova pozitivní vliv na vztah matky s dítětem. Ohledně tématu odchodu dítěte z domova se často zmiňuje syndrom prázdného hnízda. Je ale zajímavé, že ve studii Mitchell a Lovegreen (2009) většina rodičů ve středním

věku popisuje spíše pozitivní důsledky na svůj život než negativní. Rodiče v této studii oceňují více volného času, možnost soustředit se na svůj osobní růst, a více prostoru pro manželský život.

1.3.2 Helicopter parenting

Odchod z domova, zejména nejstaršího dítěte, může být náročným procesem i pro rodiče. Pro některé rodiče je náročné nechat své děti, aby se osamostatnili. Helicopter parenting, v češtině nejčastěji překládáno jako helikoptérové rodičovství, je podle LeMoyne a Buchanan (2011) fenomén, který se týká přílišného zapojení rodičů do životů jejich dětí. Tento pojem je obvykle používán právě v období vynořující se dospělosti.

Dle studie Sengrin, Givertz, Swaitkowski a Montgomery (2015) je důležité zmínit, že rodiče, kteří se příliš zapojují do života svých dětí, mají pozitivní úmysly a dle výzkumů tito rodiče nevnímají nadměrné zasahování do života svých dětí jako negativní. Z výzkumu Paddila-Walker a Nelson (2012) vyplynulo, že když někteří vynořující se dospělí popsali chování svých rodičů, které odpovídalo helicopter parenting, jako emocionálně podporující. Zároveň ale měli pocit, že je jejich rodiče nedostatečně podporují v jejich samostatnosti. Z jejich výzkumu tedy vyplývá, že helicopter parenting nemusí být vždy negativní. Na druhou stranu LeMoyne a Buchanan (2011) ve své studii zmiňují, že vysokoškoláci, kteří uvedli, že se jejich rodiče příliš zapojují do jejich života a více je kontrolují, měli nižší psychickou pohodu a častěji užívali léky na depresi a úzkost.

Dle Schiffrin (2014) je pro vynořující se dospělé, jejichž rodiče se do jejich života více zapojují, časté celkově snížené životního uspokojení a deprese.

Helicopter parenting může mít vliv i na to, jak vynořující se dospělý sám sebe vnímá. Mabbe a kol. (2015) předpokládají, že chování rodiče ovlivňuje jak dětské sebepojetí, tak sebepojetí v období vynořující se dospělosti. Přílišná kontrola rodičů života vynořujícího se dospělého může mít za následek nezdravé zvládání reakcí, především kvůli tomu, že dítě, nebo vynořující se dospělý nevěří svým vlastním schopnostem, nebo rodiče svým chováním zmaří potřebu kompetentnosti dítěte, nebo vynořujícího se dospělého.

Inguglia, Ingoglia, Liga, Lo Coco a Lo Cricchio (2014) dospěli ve svém výzkumu k závěru, že vynořující se dospělí, kteří vnímali, že jejich rodiče podporovali jejich osamostatnění, hlásili celkovou vyšší úroveň samostatnosti. Výsledky tohoto výzkumu potvrdily klíčovou roli rodičů při rozvoji samostatnosti během dospívání a vynořující se dospělosti a zdůraznily význam podporujících rodičů pro psychickou pohodu vynořujících se dospělých.

2 Sourozenecké vztahy

Sourozenecké vztahy mohou být velmi nevyzpytatelné. Se svými sourozenci můžeme mít krásný vztah plný podpory, lásky a respektu. Na druhou stranu může být vztah mezi sourozenci plný konfliktů, soupeření a žárlivosti. Každý sourozenecký vztah je jedinečný a má jedinečný vývoj.

Thorová (2015) uvádí, že když mají lidé alespoň jednoho společného rodiče, jsou sourozenci. Prekopová (2009) ve své publikaci uvádí, že děti, které mají sourozence, mají výhodnější pozici než děti, které sourozence nemají. Důvodem je to, že děti se sourozenci můžou ve svém dětství trénovat různé sociální chování. Naučí se přizpůsobovat jeden druhému, rozdělovat se, prohrávat, nebo se třeba bránit. Dle autorky se tímto vzájemným učením upevňuje sourozenecké pouto.

Thorová (2015) ve své publikaci uvádí, že sourozenecká rivalita, která je častým jevem ve vztahu mezi sourozenci, je v určitém věku, situaci a míře zcela normálním jevem. Zároveň autorka také uvádí, že pokud konflikty mezi sourozenci trvají příliš dlouhou dobu, mají negativní dopad na vývoj dětí. Dle studie autorů Stocker, Burwell a Briggs (2002) děti, které měli dlouhodobé konflikty se svými sourozenci vykazovali větší míru delikventního chování a úzkostí.

2.1 Význam sourozeneckých vztahů

Vztah mezi sourozenci bývá v životě ten nejdelší. Vztahem mezi sourozenci se učíme spoustu komunikačních a sociálních dovedností a zároveň si sourozeneckými vztahy můžeme také formovat naši identitu. Prekopová (2002) uvádí, že se děti se sourozenci učí také spolupráci. Sourozenci se učí dělit, mladší sourozenci se učí se prosadit, protože starší sourozenec většinou bývá ten „silnější“. Starší sourozenec se naopak musí smířit se „sesazením z trůnu“. Sourozenci se učí starat se i o toho druhého, zároveň se učí bránit před tím druhým, vzájemně se ve smutných chvílích utěšují a rozveselují.

Furman a Buhrmester (1985a) vytvořili studii, kde se ptali 199 jedinců ve věku 11-13 let na jejich vztahy s prarodiči, rodiči, sourozenci, přáteli a učiteli. Respondenti sourozenecké vztahy označovali jako pro ně významné a sdělovali, že sourozenecké vztahy pro ně zajišťovali různé sociální potřeby. Zároveň v sourozeneckých vztazích uváděli nejvíce konfliktů a po vztazích s učiteli sdělovali, že se vztahy se sourozenci jsou nejméně spokojení. Dle autorů je toto jedinečné spojení konfrontace a blízkosti jedinečná zkušenost

sourozeneckého vztahu. Na základě svého dalšího výzkumu tito autoři vymezili charakteristické prvky sourozeneckých vztahů. Ve své studii udělali rozhovory se 49 dětmi ve věku 11 až 13 let. Poté na základě analýzy dotazníků od 198 žáků 5. a 6. tříd. Žáci vyplňovali dotazník sourozeneckých vztahů (The Sibling Relationship Questionnaire) a poté autoři Furman a Buhrmester vymezili čtyři hlavní faktory sourozeneckých vztahů:

- Vřelost/důvěrnost (Warmth/Closeness)
- Moc/Relativní status (Power/Relative Status)
- Konflikt (Conflict)
- Rivalita (Rivalty)

Mezi důležité pojmy v sourozeneckých vztazích patří sourozenecká žárlivost. Sourozenci žárlí na větší pozornost rodičů směrem k druhému sourozcenci a bojují o náklonost rodičů.

Dle autorů Campione-Barr a Smetana (2010) jsou v období dospívání nejčastěji mezi sourozenci konflikty ohledně spravedlnosti, rovnosti a osobního prostoru jedince. Z výsledků studie autorů Lindell, Campione-Barr a Greer (2013) vychází, že sourozenci, kteří žili v jedné domácnosti a v období adolescence řešili konflikty ohledně spravedlnosti a rovnosti, pohlížejí na sourozenecký vztah po odchodu jednoho ze sourozenců z domova více pozitivně, především proto, že si od sebe navzájem „odpočinou“. Výsledky jejich studie také podporují názor, že při odchodu jednoho sourozence na vysokou školu mohou mít minulé konflikty mezi sourozenci pozitivní účinek. Vzhledem k předchozím výzkumům, např. autorů Howe & Recchia (2008), který ukázal, že sourozenecký konflikt zvyšuje sociální kompetence, je možné, že díky větší zkušenosti s konflikty mezi sourozenci (zejména koncem dospívání), jsou sourozenci poté schopni společně budovat obohacující a uspokojující vztahy, navzdory svým konfliktům.

Stocker, Lanthier a Furman (1997) zkoumali sourozenecké vztahy v období vynořující se dospělosti. Navázali na již uvedenou studii Furmana a Buhrmestera (1985) a rozšířili ji. Zároveň vytvořili dotazník přímo pro výzkum sourozeneckých vztahů dospělých (The Adult Sibling Relationship Questionnaire). Celkově bylo zapojeno 383 respondentů. Zpracovali dotazníky faktorovou analýzou a popsali tři nezávislé dimenze sourozeneckých vztahů v období vynořující se dospělosti:

- Vřelost
- Konflikt

- Rivalita

Jelikož zde chybí faktor moci/relativního statusu, autoři to vysvětlují tak, že vynořující se dospělí jsou již poměrně nezávislí a samostatní, takže již nevyžadují tolik péče a dozoru. Vzhledem k tomu autoři předpokládají, že v této etapě života jsou sourozenci více rovnocenní, jejich vztah je vřelejší a méně konfliktní.

2.2 Sourozenecké konstelace

Důležitým faktorem v sourozeneckých vztazích je pořadí jejich narození. Prvním autorem, který se více zabýval sourozeneckými konstelacemi, byl Alfred Adler. Zaměřoval se na to, že každé dítě se rodí do naprosto jiné situace. Výsledkem je to, že každý sourozenec je jiný. Dle Čapka a Čapkové (2010) děti narozeny v jiné rodině, ale ve stejném pořadí neboli pozici, budou mít podobné charakterové rysy. Například nejmladší děti jsou často brány jako nejrozmazlenější.

Leman (2016) zmiňuje, že v sourozeneckých konstelacích je důležité celkové rodinné uspořádání, nejen pořadí narození. Na toto uspořádání může mít vliv mnoho faktorů, například věkový odstup sourozenců, pohlaví nebo i to, jací jsou ostatní sourozenci.

Alfred Adler rozdělil pořadí narozených dětí v rodině na:

- Prvorozené dítě
- Druhé či prostřední děti
- Nejmladší děti

Každému dítěti, které se narodilo do určité pozice, přisuzoval Adler určité rysy a charakteristiky, které ovšem nemuseli platit přímo u všech dětí.

2.2.1 Prvorozené dítě

Prvorozené dítě je také nejstarším sourozencem. Určitou dobu je jediným dítětem v rodině, dokud se nenarodí mladší sourozenec.

Dle Nováka (2007) je jedním z charakteristických rysů prvorozených dětí pocit zodpovědnosti. Na prvorozené děti jsou často kladeny nejvyšší nároky, hlavně co se týče práce, rodiny, i péče o mladší sourozence. Dle Leman (2000) je také důležitým charakteristickým rysem sebedůvěra, jelikož ho dospělí v jeho okolí vždy brali vážně. Prvorození tedy často ve své budoucí profesi zaujmou vedoucí postavení.

Dalším charakteristickým rysem, dle tohoto autora, je také perfekcionismus a vážnost. Prvorození mají často sklon ke kontrole toho, co se bude dít, zda je vše dobře zorganizováno a připraveno. Z toho vyplývá, že prvorozené děti často nemají rádi překvapení.

Dle Nováka (2007) prvorozené děti často žárlí na své mladší sourozence, jelikož je najednou zájem rodičů upřen na mladšího sourozence a prvorození můžou mít nedostatek rodičovské pozornosti. Autor také zmiňuje, že po narození mladšího sourozence, se může narušení psychické rovnováhy prvorozeného projevit stagnujícím, či dokonce zpětným vývojem (regresí).

2.2.2 Druhé či prostřední dítě

Dle Lemana (2000) je mnohem složitější definovat prostřední děti, jelikož termín „prostřední dítě“ může znamenat mnoho věcí. Nejčastěji se ale jedná o druhé dítě ze tří. Může se ale také jednat o třetí dítě ze čtyř, a tak bychom mohli pokračovat. Autor dále uvádí, že pro prostředí dětí je charakteristickým rysem vyrovnanost. V dětství se prostřední děti naučí dávat i brát, což jim v dospělosti může pomoci s vyrovnáváním se s problémy. Autor také zmiňuje, že prostřední děti nikdy nemají rodiče jen pro sebe, proto se naučí vyjednávat, uzavírat kompromisy a často jsou velmi diplomatičtí. Jelikož se prostřední děti musí dělit o pozornost rodičů se svými sourozenci, mohou se často cítit jako páté kolo u vozu. Z tohoto důvodu jsou pro prostřední děti často důležití jejich přátelé, protože mezi přáteli mohou získat výhradní pozici, po které touží. Autor dále popisuje, že prostřední děti trpí pocitem, že v rodině nemají své místo a cítí se ostraně, protože se srovnává s „nejsilnějším“ prvorozeným a roztomilým nejmladším sourozencem.

Dle Thorové (2015) prostřední děti také využívají nejvíce násilí, kvůli tomu, aby si obhájili svou pozici vůči staršímu sourozenci, i vůči mladšímu.

2.2.3 Nejmladší děti

Dle Adlera (1999) mají nejmladší děti výhodnou pozici, protože je z jejich místa už nikdo nevystřnadí.

Dle Nováka (2007) můžou nejmladší děti přijít do rodiny, když už mají rodiče splněné své kariérní cíle, mají stabilní ekonomickou situaci, a proto jsou nejmladší děti často rozmazlovány. Dle Lemana (2000) jsou nejmladší děti často extraverti, bývají veselí, bezstarostní a okouzliví. Autor také upozorňuje na to, že nejmladší děti jsou často terčem posměchu, proto se snaží dokázat, že v nich něco je a chtějí ostatním ukázat, co dokáží. Pro

nejmladší dítě je největší motivace, když dostane úkol, za který je poté pochválen, protože mu bylo okolím často řečeno, že něco nezvládne, protože je nejmladší.

2.3 Změny ve vztazích mezi sourozenci po odchodu domova

Když jeden ze sourozenců odejde z domova, vztahy mezi sourozenci se mohou změnit. Tato změna může být k lepšímu, ale i k horšímu. Conger a Little (2010) ve své studii zmiňují, že reakce mladšího sourozence na odchod staršího sourozence z domova se odvíjí od toho, jaký vztah sourozenci měli. Pokud byl vztah vřelý a vstřícný, mladší sourozenci mohou pociťovat ztrátu, když se starší sourozenec přesouvá do role dospělého. Tito autoři také zmiňují, že i když rodinné vztahy mohou zeslábnout a jednotliví členové rodiny se mohou od sebe oddálit, sourozenecké vztahy se většinou stanou vřelejší a méně konfliktní. Důvodem je to, že sourozenecké vztahy již nejsou ovlivňovány rodiči.

Na druhou stranu, když ve vztahu sourozenců dominují konflikty, sourozenci mohou pociťovat úlevu, protože zdroj každodenního napětí odešel. Scharf, Shulman a Avigad-Spitz (2005) zjistili, že vynořující se dospělí trávili méně času se svými sourozenci, což je po odchodu z domova přirozené. Vynořující se dospělí v této studii ale také zmiňovali, že cítí více vřelosti ze vztahu se svými sourozenci než dospívající respondenti. Whiteman, McHale a Crouter (2011) ve své studii zjistili, že během prvního roku, kdy jeden ze sourozenců odejde z domova, dojde mezi sourozenci k nárůstu intimity v jejich vztahu.

V tom, jak se mění sourozenecké vztahy hraje roli spousta faktorů. Samozřejmě je důležité i zvážit individuální faktory – každý sourozenecký vztah je jedinečný, stejně jako každý jedinec je jedinečný. Conger a Little (2010) zmiňují 4 faktory, které jsou důležité při zkoumání sourozeneckých vztahů v dospívání a v přechodu do dospělosti.

Jeden z faktorů, který musíme zvážit při porovnávání změn v sourozeneckých vztazích, je věkový rozdíl sourozenců. Conger a Little (2010) ve své studii popisují, že sourozenci, kteří jsou si věkově blízcí, mohou prožívat životní změny přibližně ve stejnou dobu, což může být ve vztahu sourozenců pozitivní, když životní události prožívají víceméně společně (např. rodičovství). Naopak může ale pokračovat i negativní soupeření mezi sourozenci.

Druhým faktorem je pohlaví sourozenců. Mouw (2005) neshledal rozdíly mezi pohlavími mezi jedinci z různých rodin. K tomu, abychom prozkoumali vliv pohlaví na sourozenecké vztahy, je potřeba longitudinální výzkum.

Třetím faktorem jsou individuální charakteristiky, které mohou ovlivnit načasování a výsledky přechodů do dospělosti. Např. sourozenci se svědomitějším osobnostním stylem

mohou přechod do dospělosti zvládat spořádaněji (např. manželství před porodem), než impulzivnější sourozenci, kteří mohou vstupovat do manželství, rodičovství nebo pracovních rolí v nekonvenční době a v atypických sekvencích.

Čtvrtým faktorem je počet sourozenců v rodině, který může ovlivnit vztahy mezi sourozenci. Riggio (2006) zjistil, že dvacetiletý jedinci z větších rodin mají pozitivnější vzpomínky na dětství než jedinci s jedním sourozencem. Mohou tedy existovat důležité individuální a rodinné vlastnosti, které určují vlastnosti sourozeneckého vztahu.

Feinberg & Hetherington (2000) ve své studiu zmiňují, že sourozenci, kteří jsou si věkově blízcí (s věkovým rozdílem méně než dva roky) budou pravděpodobně odlišnější, pravděpodobně proto, protože že jejich věková podobnost vede k touze po větší jedinečnosti. Sourozenci, kteří jsou věkově vzdálenější jsou již zcela odlišní, takže se méně ukazuje na jejich odlišnosti. Branje a kol. (2004) zmiňují, že dospívající a vynořující se dospělí, kteří jsou si věkově blízcí, se snaží zvětšit existující rozdíly, protože příslušnost ke stejné věkové skupině pravděpodobně vytváří větší podobnost mezi sourozenci. Sourozenci, kteří mezi sebou mají větší věkový rozdíl, se chtějí odlišit především proto, že vynořující se dospělý jsou starší a jejich touha po jedinečnosti je větší než u mladších sourozenců.

Několik studií naznačuje, že sourozenecké vztahy přispívají k celkové životní spokojenosti během vynořující se dospělosti. Proctor, Linley a Maltby (2008) zkoumali faktory předpovídající úroveň životní spokojenosti během dospívání a v období vynořující se dospělosti. Vřelé sourozenecké vztahy se v období vynořující se dospělosti stávají jedinečným zdrojem, díky nácviku socioemocionálních dovedností. Vřelé sourozenecké vztahy mohou v období vynořující se dospělosti fungovat jako zdroj podpory.

Praktická část

3 Vlastní výzkumné šetření

Tato část bakalářské práce se věnuje popisu výzkumného šetření. Nejprve přiblížím metodiku výzkumu, cíl výzkumu, etiku celého výzkumu a sběru a zpracování materiálů. Poté se budu věnovat výzkumným otázkám, výběru respondentů, charakteristice jednotlivých respondentů. V poslední řadě budu diskutovat výsledky celého výzkumného šetření.

3.1 Metodologie výzkumu

Vzhledem k tématu jsem použila metodu kvalitativního výzkumu, jelikož jsem se snažila zachytit individualitu každého participanta, jeho individuální prožitky a zkušenosti.

Dále jsem si pro tuto práci zvolila metodu polostrukturovaného rozhovoru. Díky této metodě jsem mohla poskytnout participantům dostatek prostoru pro jejich vlastní výpověď, zároveň jsem se mohla držet předem připravených otázek. Pokud jsem potřebovala participantově výpovědi více porozumět, pokládala jsem doplňující otázky, které jsem neměla předem připravené.

K analýze dat jsem se rozhodla použít metodu tematické analýzy, protože jsem se snažila o vystižení mnoha detailů a o podrobný popis prožívání participantů.

Dle Boyatzis (1998) nabízí tematická analýza prostor pro samotného výzkumníka, protože není všeobecná shoda v tom, co tematická analýza znamená a jak ji správně provádět. Díky tomu každá analýza odráží nejen osobnost účastníků, ale také osobnost výzkumníka.

Vzhledem k pandemii covid-19 probíhalo 10 z 12 rozhovorů pomocí platformy Zoom meetings. Informované souhlasy byly také 10 participantům zaslány na email.

3.2 Cíl výzkumného šetření

Hlavním cílem mého výzkumného šetření bylo zjistit, jak vynořující se dospělí prožívají odchod z domova, jak tento proces prožívali jejich mladší sourozenci a jak se jejich sourozenecký vztah změnil po odchodu nejstaršího sourozence. Dále jsem se zabývala prožíváním změn vynořujícího se dospělého při přechodu do dospělosti a zkoumáním změn ve vztahu s rodiči. Primární výzkumnou otázkou tedy bylo, jak vynořující se dospělí prožívají odchod z domova a změny spojené s tímto procesem.

Whiteman, McHale a Crouter (2011) ve své studii uvádějí, že po odchodu staršího sourozence z domova dojde do jednoho roku k nárůstu intimity mezi sourozenci, jejich výsledky bych si chtěla v této práci ověřit. Arnett (2000) definuje vynořující se dospělost jako vývojovou etapu života, která probíhá při přechodu z adolescence do dospělosti a zaměřuje se především na věk 18-25 let, toto věkové ohraničení ale není pevně dáno, může se posouvat do vyššího věku. Naopak Côté (2014) kritizuje formulaci Arnetta a poukazuje na fakt, že Arnettova teorie nevysvětluje rozdíl tvorby identity ve vynořující se dospělosti a mezi tvorbou identity v období adolescence. Dále také tvrdí, že Arnettova formulace o vynořující se dospělosti jako o vývojové fázi neměnné napříč společenskými vrstvami je mýtus. V této výzkumné části bych si také chtěla ověřit Arnettovu formulaci o vynořující se dospělosti. Dle autorů Lindell, Campione-Barr a Greer (2013) po odchodu staršího sourozence z domova ubývá konfliktů, vzhledem k tomu, že sourozenci již nesdílí společnou domácnost. Na toto téma bych se také chtěla zaměřit a zjistit, zda se výsledky autorů vztahují i na participanty v tomto výzkumu.

3.3 Scénář rozhovoru a výzkumné otázky

Před samotným začátkem sběru dat jsem vypracovala scénář rozhovoru. Na začátku každého rozhovoru jsem participantovi znovu sdělila informace, se kterými byl již seznámen v informovaném souhlasu. Informovala jsem participanty o nahrávání rozhovoru, následném zpracování rozhovoru do textového souboru, o zachování anonymity, možnosti kdykoliv klást otázky a možnosti kdykoliv rozhovor ukončit. Pokud jsem participanta znala a za běžných okolností jsme si spolu tykali, vždy jsem se před první otázkou ujistila, zda participant souhlasí s tykáním i v průběhu rozhovoru.

Scénář rozhovoru byl rozdělen do dvou částí. První část se zabývala prožíváním odchodu z domova samotného vynořujícího se dospělého. Zkoumala jsem, co přecházelo odchodu z domova, jaký byl průběh a jak participant prožíval období po odchodu z domova. Také jsem se zaměřila na prožívání změn při přechodu z dospívání do dospělosti. Druhá část rozhovoru se týkala vztahu s jeho mladším sourozencem, popř. sourozenci. Snažila jsem se zjistit, jaký byl vztah sourozenců před odchodem vynořujícího se dospělého, jak se vztah změnil po odchodu, jaký je nyní a jak prožívali odchod staršího sourozence jeho mladší sourozenci. Poslední otázkou jsem se snažila zjistit také to, jestli se změnil vztah vynořujícího se

dospělého s jeho rodiči, poté co odešel z domova. Výzkumné otázky jsem přizpůsobovala vždy každému participantovi zvlášť.

Scénář rozhovoru jsem připravila bez vědomí, s kým budu rozhovory dělat. Vzhledem k tomu, že většina participantů byli moji známí, či přátelé, vždy jsem přizpůsobila první otázku a zeptala se, zda participantovi nevádí, pokud si budeme i v při tomto rozhovoru tykat. Na tuto otázku jsem se zeptala jen v případě, že se jednalo o mého přítele nebo známého, se kterým si tykám v běžném životě.

- **Výzkumné otázky**

1. Co si představíte pod pojmem „dospělost“?
2. Cítíte se být dospělý?
3. Co předcházelo vašemu odchodu z domova a jaký byl důvod vašeho odchodu?
4. Jak jste prožíval/a období po vašem odchodu z domova?
5. Měl/a jste od nové životní etapy po vašem odchodu nějaká očekávání?
6. Vnímáte nějaké pozitivní změny ve svém životě, po vašem odchodu?
7. Vnímáte nějaké negativní změny ve svém životě, po vašem odchodu?
8. Jaká vaše emoce nejvíce vystihuje toto období?
9. Napadne vás něco konkrétního, co vám pomohlo toto období překonat?
10. Jak jste prožíval/a změny při přechodu do dospělosti (např. finanční změny, změny ohledně blízkých vztahů ...)?
11. Jakou z těchto změn jste nejhůře přijímal/a?
12. Jaký jste měl/a vztah s vaším mladším sourozencem před vaším odchodem?
13. Změnil se krátce (do 1 roka) po vašem odchodu vztah s vaším sourozencem?
14. Při vašem odchodu – byla pro vás důležitá podpora od vašeho sourozence a vztah s ním?
15. Jak váš odchod prožíval váš sourozenec?
16. Víte, co pomohlo vašemu sourozenci toto období překonat?

3.4 Etika výzkumu

Před začátkem celého výzkumu jsem požádala o svolení k užití informovaného souhlasu, který používá ve svých výzkumech vedoucí mé práce, doc. PhDr. Iva Poláčková Šolcová Ph.D. Poté jsem tento informovaný souhlas upravila, aby odpovídal mému výzkumu. Před každým začátkem rozhovoru každý participant dostal tento informovaný souhlas, aby si ho mohl pročíst a následně podepsat a zaslat zpět. Všichni účastníci výzkumu byli seznámeni s účelem výzkumu a následným použitím rozhovorů v této bakalářské práci. Každého

participanta jsem informovala o zachování jeho anonymity, proto jsou změněna jména účastníků a vynechána nebo pozměněna jména měst, škol a další citlivé údaje participantů. Účastníci také souhlasili s tím, že jejich účast v rozhovoru je dobrovolná. Dále byli participanté informováni o nahrávání rozhovoru na diktafon, následném přepsání rozhovoru do textového dokumentu, o možnosti klást otázky kdykoliv během rozhovoru a o možnosti rozhovor kdykoliv ukončit. Vzor tohoto informovaného souhlasu bude k nahlédnutí v příloze.

3.5 Má zkušenost s tématem

Zvolila jsem si ke zpracování toto téma, protože pro mě byl odchod z domova velmi silnou zkušeností a dlouhým procesem. Po celou dobu mé práce jsem se snažila, aby má vlastní zkušenost s tímto tématem neovlivnila vývoj tohoto výzkumu. Myslím si, že bylo přínosné, že tuto zkušenost mám, protože jsem mohla participantům lépe porozumět, ale zároveň věřím, že se mi již podařilo vytvořit si nadhled nad daným tématem.

3.6 Technika sběru dat

Pro tuto práci jsem zvolila metodu polostrukturovaného rozhovoru, jak jsem již zmínila. Sběr dat probíhal od února do března 2021. Deset z dvanácti rozhovorů proběhlo přes platformu Zoom, vzhledem k pandemii covid-19 a opatřením s tímto spojenými. Dva zbylé rozhovory proběhly u participantů doma, poté, co oba participanté odmítli možnost online rozhovoru a navrhli, že se já i participant necháme otestovat, načež nám oběma vyšel negativní test na Covid-19, takže jsme se mohli setkat. Čas rozhovoru byl přizpůsoben oběma stranám.

Účastníci byly vždy nejprve seznámeni s cílem výzkumu, s etickými aspekty, poté následoval rozhovor. U žádného rozhovoru nebyl určen časový limit. Délka jednotlivých rozhovorů se velmi lišila. Nejkratší rozhovor trval 20 minut, nejdelší rozhovor trval 45 minut. Každý participant byl obeznámen s možností klást otázky a rozhovor kdykoliv ukončit.

Po ukončení rozhovoru následovalo doslovné přepsání rozhovoru ze zvukové formy do textového dokumentu, který byl následně použit k analýze dat. Vzhledem k doslovnému přepisu rozhovorů jsou ponechány všechny nespisovné a slangové výrazy.

3.7 Metoda analýzy dat

Jak jsem již zmínila výše, pro zpracování dat jsem si vybrala metodu tematické analýzy. Braun a Clarke (2006) rozdělili postup při tematické analýze do šesti fází. K jednotlivým

krokům je možné se vracet, aby nebyla opomenuta žádná důležitá data. Šest hlavních fází tematické analýzy:

1. **Seznámení se s daty:** Nejprve se začíná přepisem dat, následuje opakované pročitání dat a zapisování prvních nápadů.
2. **Generování počátečních kódů:** Druhým krokem je systematické kódování zajímavých dat napříč celou sadou dat. Důležité je všimání si opakujících se vzorců, které mohou být základem pro vytvoření společných témat.
3. **Hledání témat:** Třetím krokem je opakované procházení kódů a jejich třídění do možných témat.
4. **Přezkoumání témat:** Čtvrtým krokem je kontrola vytvořených kódů a témat.
5. **Definování a pojmenování témat:** Pátým krokem je definování a pojmenování témat a určení vztahů mezi tématy.
6. **Podání zprávy:** Šestým a posledním krokem je sepsání zprávy o finálních definovaných tématech (Braun, Clarke, 2006).

4 Charakteristika vybraných participantů

4.1 Výběr participantů

Participantů tohoto výzkumu byli vybráni metodou záměrného (účelového) výběru. Tato metoda je nejčastější metodou výběru v kvalitativním výzkumu. Účastníci se vyhledávají cíleně podle určitých vlastností, což znamená, že jsou předem stanovena kritéria a na jejich základě se vybírají pouze jedinci, kteří je splňují. (Miovský, 2006). Participantů byli buď moji přátelé nebo moji známí z mého okolí. Do této studie účastníci vstoupili buď z důvodu mého přímého oslovení, nebo proto, že zareagovali na inzerát na mých sociálních sítích.

Zkoumaným vzorkem bylo 6 žen a 6 mužů, kteří splňovali tato kritéria:

1. Participantů prožili odchod z domova a osamostatnění se nejdéle před 5 lety.
2. Participantů jsou ve věku 18-25 let.
3. Participantů jsou nejstarší sourozenci a mají mladšího sourozence (popř. více sourozenců), kteří v době jejich odchodu byli v adolescentním věku.
4. Participantů sdíleli společnou domácnost, a to minimálně 10 let.

Dobu 5 let jsem zvolila, protože jsem vnímala, že u každého trvá proces odchodu z domova individuální dobu. Také jsem chtěla zkoumat vývoj a změnu vztahu mezi sourozenci. Věkové

rozmezí 18-25 jsem zvolila, protože takto Arnett (2000) definoval vynořující se dospělost jako vývojové období, které probíhá právě v této věkové hranici. I když horní věková hranice není pevně dána, protože se může toto období prodloužit, rozhodla jsem se držet vymezení tohoto autora. Kritérium, aby mladší sourozenci byli v době odchodu vynořujícího se dospělého v adolescentním věku jsem zvolila, aby participanti byli schopní reflektovat emoce svých mladších sourozenců. Také jsem chtěla zkoumat, jak se vztah sourozenců vyvíjel po odchodu staršího sourozence, proto bylo důležité, aby mladší sourozenec byl alespoň v adolescentním věku. Vágnerová (2008) definuje toto období v rozmezí 12-21 let, čímž jsem se řídila. Poslední kritérium, aby spolu sourozenci žili minimálně 10 let jsem vybrala, protože mým záměrem bylo zkoumat i to, jak mladší sourozenci vnímali odchod svého staršího sourozence. Z tohoto důvodu bylo nutné, aby sourozenci určitou část života sdíleli společnou domácnost.

4.2 Představení jednotlivých participantů

Tomáš

Tomášovi je 24 let, jeho mladší sestře je 21 let. Pochází z úplné rodiny. Od rodiny se osamostatnil při odchodu na vysokou školu. Nejvýraznějším momentem osamostatnění pro něj bylo setkání s jeho přítelkyní a následné sestěhování se. Se svou rodinou má velmi blízký vztah. Vztah s jeho mladší sestrou před jeho odchodem byl velmi blízký, až do jeho odchodu spolu sdíleli pokoj. Po jeho odchodu zůstal vztah stále velmi blízký, jen se již nevidají tak často. Velká výhoda podle něj je, že oba studují ve stejném městě, takže se můžou vídat i mimo domov. S rodiči měl vždy blízký vztah. Po jeho odchodu vnímá, že se na sebe vzájemně více těší a více si váží společně stráveného času. Ve vztahu s rodiči vnímá rozdíl, cítí, že ho rodiče vnímají už jako dospělého člověka.

Karolína

Karolíně je 22 let a je studentkou vysoké školy. Pochází z úplné rodiny. Od rodiny se osamostatnila z důvodu studia na vysoké škole, která se nacházela v jiném městě. Nejtěžší pro ni bylo přijmout realitu nové životní etapy, hlavně finanční odpovědnost a vyrovnání se s novými povinnostmi. Před jejím odchodem prožívali s bratrem krizi, hodně se hádali a nerozuměli si. Karolína si myslí, že nyní je jejich vztah vyrovnanější a vyspělejší. S rodiči se měla poměrně dobrý vztah, hlavně s otcem. S otcem se její vztah razantně nezměnil, jen cítí,

že se na ni její otec více těší. Vztah s matkou se uklidnil, jsou si bližší, vzájemně se na sebe víc těší a udržují kontakt.

Lucie

Lucii je 25 let, již ukončila studium na vysoké škole a je momentálně zaměstnaná. Pochází z úplné rodiny. Odchod z domova pro ni byl velmi náročný, cítila se hodně sama, stýskalo se jí a do úplného osamostatnění se jí nechtělo. Velmi jí pomohlo seznámení se s novými lidmi a nyní je za své osamostatnění ráda. Se svým mladším bratrem si vždy byli blízcí, po jejím odchodu si byli vzácnější. Shodou okolností spolu začali po určité době bydlet i v Praze a jejich vztah je podle Lucie možná ještě lepší. Jsou si blízcí a více si důvěřují. Lucie je ale ráda za určité odloučení, cítí, že je jejich vztah nyní vyrovnanější a společné bydlení jim vyhovuje.

Karel

Karlovi je 22 let a momentálně studuje vysokou školu a pracuje na částečný úvazek. Pochází z úplné rodiny. Odchod z domova pro něj byl náročný, nedokáže se plně odtrhnout a nyní na tomto problému pracuje s psychoterapeutkou. Období po jeho odchodu z domova pro něj bylo velmi stresující. Má mladšího bratra, kterému nyní je 20 let, a mladší sestru, které je nyní 18 let. Oba dva stále žijí u rodičů. Jeho sestra velmi prožívala jeho odchod, vinila ho z toho, že ji opustil. Jejich vztah se ale zlepšil a jsou si bližší než kdy dříve. S jeho bratrem se jejich vztah nijak zásadně nezměnil. S rodiči si prožil náročné období, ale jejich vztah byl vždy blízký. Održení od nich pro něj bylo náročné, protože věděl, že pro jeho matku je to velmi obtížné. Karel cítí, že oba rodiče ho vnímají už více jako dospělého člověka a jejich vztahy se stabilizovaly.

Michaela

Michaele je 24 let, již dostudovala vysokou školu a pracuje na plný úvazek. Pochází z úplné rodiny. Odchod z domova pro ni byl velmi pozvolný, snažila se trávit hodně času u rodičů, protože nechtěla, aby se se svými sestrami odcizila. Má ráda, když má ve svém životě určité jistoty, vnímá, že pro ni byl konečný odchod snadnější díky tomu, že bydlela se svou kamarádkou a znala v Praze více lidí. Má 3 mladší sestry. S nejstarší sestrou je její vztah neutrální, s druhou nejmladší sestrou se jejich vztah výrazně zlepšil. Podle Michaely je to hlavně kvůli tomu, že obě dvě více dospěly. Její nejmladší sestra je nyní v mladším školním věku a jejich vztah se nijak razantně nezměnil. Michaela vnímá, že její rodiče ji nyní berou už více dospěleji, má pocit, že si jsou všichni tři vzájemně rovnější.

Simona

Simoně je 20 let. Po ukončení střední školy nastoupila do zaměstnání ve svém oboru. Z domova odešla, protože chtěla po ukončení studia začít bydlet se svým dlouholetým

partnerem. Nastěhovala se do bytu blízko svému původnímu domovu, což vnímá jako velkou výhodu. Svou rodinu může kdykoliv vidět, což je pro ni podstatné. Začátek nové životní kapitoly pro ni byl náročnější, zároveň se ale těšila a užívala si bydlení s partnerem. Simona má dva mladší sourozence, bratra a sestru. Všichni tři si vždy byli vzájemně blízcí, takže odloučení pro ně bylo náročnější. Stále se spolu snaží trávit čas. Simona vnímá, že jsou si nyní vzájemně vzácnější. Vztah s její matkou se změnil, stal se více kamarádský. Simona cítí, že se jejich vztah změnil, ale podporu matky neustále vnímá a je pro ni důležitá.

Viktor

Viktorovi je 20 let a je studentem vyšší odborné školy. Jeho rodiče se rozvedli, když mu bylo 14 let. Odešel z domova, osamostatnil se, ale kvůli pandemii covid-19 se rozhodl vrátit zpět k rodičům. Na odchod z domova se těšil už 2 roky předtím, než uskutečnil. Byl nespokojený s životem v malém městě, cítil, že potřebuje změnu a těšil se, že bude moct studovat to, co ho zajímá. Začátek nové životní kapitoly pro něj byl náročnější, cítil se osamělý, ale rychle se v novém prostředí adaptoval. Viktor má mladší sestru, která v září odešla studovat do cizí země. Odloučení bylo pro oba dva náročné, ale zůstávají v kontaktu a jsou si stále velmi blízcí. Díky Viktorově odchodu se zlepšil vztah s jeho matkou. Matka přestala oba sourozence porovnávat, což Viktora dříve trápilo. Nyní mají s matkou lepší vztah, váží si společného času a nehádají se.

Patricie

Patricii je 22 let a je studentkou vysoké školy. Pochází z úplné rodiny. Právě kvůli studiu na vysoké škole odešla z domova. První roky po jejím odchodu pro ni byly náročné kvůli špatnému výběru oboru vysokoškolského studia. Nejdříve nastoupila Patricie na obor jaderné fyziky, posléze studovala jiný obor, a nakonec studuje programování. Vysoká škola hrála v jejím odchodu velkou roli – byla vystavena velkému stresu a soustředila se hlavně na studium. Patricie má mladšího bratra, kterému je 16 let, a oba jsou velmi rozdílní. Dříve měli složitý vztah, nevycházeli spolu a často se hádali. Ještě předtím, než odešla, se jejich vztah zlepšil. Podle Patricie je to hlavně tím, že bratr vyrostl a tím, že ho jejich matka přestala upřednostňovat. Nyní si jsou bližší než kdy dřív. Vztah s její matkou se velmi zlepšil, těší se na sebe a dokážou najít společné téma. S otcem si byli blízcí vždy, a to se nezměnilo.

Radek

Radkovi je 24 let a tento rok bude končit vysokoškolské studium. Jeho rodiče se rozvedli, když mu bylo 18 let. Jeho odchod měl dvě fáze – po maturitě nastoupil na vysokou školu do Olomouce a po roce se přestěhoval s přítelkyní do Brna. Odchod do Olomouce pro něj byl jednodušší než následný přechod do Brna. V Olomouci bydlel se svým otcem, což pro něj

bylo velmi výhodné, v Brně již bydlel s přítelkyní a cítil větší finanční zodpovědnost. V Brně se také cítil mnohem více sám, protože skoro všichni jeho kamarádi zůstali v Olomouci. Radek má mladší sestru, které je nyní 22 let. Dříve si nebyli příliš blízcí, poté, co sestra dokončila střední školu, žila v cizině, což je nakonec sblížilo. Byli více v kontaktu a Radek cítí, že jsou si nyní bližší než kdy dříve. S matkou měl vždy velmi blízký vztah a ten se nezměnil. S otcem byl Radkův vztah mnohem komplikovanější, ale nyní se ustálil a Radek cítí, že ho oba rodiče vnímají jako dospělého.

Monika

Monice je nyní 24 let, je studentkou vysoké školy a zároveň pracuje na plný úvazek. Její rodiče se rozvedli, když jí bylo 10 let. Její odchod z domova měl dvě fáze – v jejích 15 letech se už začala osamostatňovat od své matky. Konečný odchod přišel při odchodu na vysokou školu. V jiném městě žila již o letních prázdninách, rok před konečným odchodem z domova. Tento částečný odchod pro ni byl poměrně náročný, stýskalo se jí a cítila se sama. Jako výhodu ale vnímá, že jí to připravilo na konečný odchod z domova. Monika má 3 mladší sourozence, jejímu bratrovi je 22 let, její sestře je 19 let a její nejmladší sestra je v mladším školním věku. S jejím bratrem si byli velmi blízcí, on ale odešel v 15 letech pryč na střední školu a poté se poměrně odcizili. S její sestrou si dříve nebyly blízké, nyní je ale jejich vztah mnohem lepší a více spolu komunikují. Vztahy s jejími rodiči se po jejím odchodu velmi uklidnily, obě strany se snaží, aby společně strávený čas byl příjemný. Monika také vnímá, že se začali vzájemně více respektovat.

Jakub

Jakubovi je nyní 21 let, je zaměstnán na plný pracovní úvazek a šetří si peníze na cestování. Pochází z úplné rodiny. Odchod z domova pro něj byl částečně náročný a částečně jednoduchý. Jakub stále čeká na to, až bude moci cestovat, takže jeho práce ho nenaplnuje a těší se, až si našetří dostatek peněz, aby mohl odjet. Začátek po odchodu pro něj byl uvolňující, postupně se mu ale začalo více stýskat a cítil se více osaměle. Jakub má mladšího bratra, kterému je 19 let. Jeho bratr žije stále u rodičů. Vždy si byli blízcí a trávili spolu většinu času, nyní jsou v kontaktu méně, ale pocit blízkosti u Jakuba nezmizel. Ve vztahu s rodiči Jakub vnímá, že se na něj rodiče těší a více si váží času, který společně stráví. Rodiče se mu snaží se vším pomoci, zároveň Jakub cítí, že se obě strany vzájemně více respektují.

Jan

Janovi je nyní 20 let a je studentem vysoké školy, zároveň pracuje na částečný úvazek. Pochází z úplné rodiny. Představoval si, že odchod z domova pro něj bude jednodušší, než

byl. Je pro něj těžké postarat se sám o sebe a řešit praktické věci, například daně. Myslel si, že si bude tuto novou životní etapu více užívat. Finanční změna pro něj byla nejnáročnější, byl zvyklý, že za něj téměř vše platili rodiče a po odchodu si musel začít vydělávat sám. Jan má mladšího bratra, kterému je 19 let a stále žije u rodičů. Měli spolu vždy blízký vztah. Nyní Jan cítí, že jeho bratr více dospěl a jsou si vzdálenější. Věří, že se jejich vztahlepší, až jeho mladší bratr také odejde a poté Jana pochopí. Ve vztahu s rodiči nevnímá žádnou razantní změnu, udržují pravidelný kontakt. Jeho rodiče jsou pro něj velkou oporou, když potřebuje, čehož si Jan váží.

5 Výsledky výzkumného šetření

5.1 Popis společných témat

Po představení jednotlivých participantů si můžeme všimnout, že některé životní události, emoce i prožívání jsou u participantů podobné. Samozřejmě s přihlédnutím k individuálním rozdílům je zřejmé, že pro každého vynořujícího se dospělého byl odchod z domova jiným prožitkem.

Po zanalyzování každého rozhovoru zvlášť jsem se snažila najít společná témata.

Cílem této části mé bakalářské práce je popsat společná témata a uvést konkrétní příklady pomocí citací z rozhovorů. Rozhodla jsem se společná témata rozdělit do pěti podkapitol.

5.1.1 Pojem dospělost

Tato podkapitola se týká pojmu dospělosti, co si pod ním participantů představili a zda odpovídají své představě o dospělosti.

Participantů si pod pojmem dospělost představí podobný význam. Opakovala se vlastní zodpovědnost, nezávislost, svoboda a osamostatnění se od rodiny. Jeden participant zmínil i „osamělost“, což nikdo jiný nezmínil.

„Samostatnost, nějakou stabilitu a myslím si, že k tomu patří asi i trochu osamělosti, nebo spíš to, že něco postrádáš, ale najdeš za to něco jinýho. Myslím si, že tam patří i volnost, ale taková divná, takový to, že to, co sis vždycky přál se může stát, ale furt to není úplně ono, ale směruješ k tomu.“ (Jakub, řádek 4)

Toto odpověděl Jakub, na otázku, co si představí pod pojmem dospělost.

Participantů také sdělili, že se alespoň z velké části jako dospělý člověk cítí. Pokud někteří participantů odpověděli, že se cítí dospělý z velké části, ta malá část se týkala buď stále silné citové vazby k rodině, nebo finanční závislosti.

„Víceméně ano. Ještě ne úplně, ale třeba z 80 % asi už jo. Těch zbylých 20 % je asi nějaký pocit, že se těším, až každé druhé víkend pojedu za rodičema, až uvidím prarodiče, uvidím malý děti od tety a od strejdy, takže je to spíš ta citová.“ (Tomáš, řádek 6)

„Hm, rozhodně ne úplně. Furt jsem na rodičích dost závislejší finančně, bohužel. Citově se to dost zlepšilo, ale furt bych neřekl, že to je úplně, od toho jsem furt dost daleko. V čem se cejtím dospěle je to, že už dělám rozhodnutí podle sebe, nechám si od rodičů poradit, ale když vim, že něco chci, tak už si do toho nenechám od nich úplně kecat.“ (Karel, řádek 15)

5.1.2 Prožívání odchodu z domova

V této otázce se participanti rozdělili na dvě skupiny. Pro část z nich byl odchod z domova poměrně jednoduchý, pro druhou část participantů byl odchod z domova náročný. Někteří participanti se shodli v tom, že se na odchod a na novou životní kapitolu těšili. Z rozhovorů vyplývá, že pokud vynořující se dospělí prožívali svůj odchod z domova poměrně v klidu, pomohlo tomu především to, že nešli do úplného neznáma (nastěhování se do známého prostředí, odchod do jiného města s kamarádem). Největší roli v tomto případě hrálo právě opuštění přátel, partnerů či partnerek a rodiny. Participanti, kteří odešli z domova s někým, koho znali, sdělili, že pro ně odchod z domova nebyl tak náročný.

„Bylo to pro mě usnadněný tím, že jsem do Prahy vlastně odcházel se svým dobrým kamarádem z gymplu, takže jsem nešel do úplně neznámého prostředí, měl jsem tady někoho, koho jsem znal a s kým jsem si mohl povídat.“ (Tomáš, řádek 13)

Sám Tomáš vnímá, že to, že odešel do Prahy se svým kamarádem, pro něj bylo usnadnění celé situace.

Pro Lucii byl odchod z domova velmi ztížen tím, že odešla sama do nového města.

V rozhovoru sdělila, jak pro ni byla tato počáteční samota náročná.

„Začátek byl hodně těžkej, protože všichni moji spolužáci odešli do Olomouce, nebo ne všichni, ale ti nejbližší spolužáci, kamarádi šli do Olomouce, já jediná jsem šla do Českých Budějovic. (...). Zároveň jsem neznala ani nikoho ve škole, takže jsem se prostě ocitla jako ... do té doby jsem byla furt s rodičema, byla jsem zvyklá s nima bejt každé den, vždycky byli jako za mnou, sama jsem se jako nerozhodovala a najednou jsem se musela začít starat sama o sebe. Takže jako ten začátek byl dost těžkej pro mě.“ (Lucie, řádek 14)

„I tím, že jsem si říkala, že nebudu mít problém s tím odchodem, tak potom, když jsem tam přišla a byla jsem v tom bytě najednou sama, tak vim, že prvních pár dní bylo hodně náročnějch. Mám dokonce někde video, když jsem mamce točila ten byt, aby viděla, jak to tam vypadá a brečím u toho.“ (Monika, řádek 26)

„Asi jsem byl i docela jakoby ... sám, to je blbý říct, ale takovej osamocenej. Je pravda, že než jsem tam potkal nějaký lidi a dal se s nima do řeči a našli jsme nějaký společný téma, o kterým jsme si mohli říct, tak to chvíli trvalo, ale teď už je to v pohodě. Ze začátku jsem ale, první dva tejdny na té škole, fakt s nikým nemluvil a na bytě jsem měl pět novejšch spolubydlících, se kterejma jsem sice jako kecal, ale taky to byli nový lidi. Když budu mluvit o těch spolužácích, tak dobrý dva tejdny jsem fakt s nikým nekomunikoval. Dá se říct, že jsem byl docela i osamocenej, co se týče lidí.“ (Viktor, řádek 42)

Participant, kteří odešli sami a ze začátku se cítili osaměle dodali, že jim v těchto negativních pocitech velmi pomohlo poznání nových lidí, seznámení se s nimi a poté odchod z domova prožívali lépe. Důležitý pro ně byl také kontakt s rodiči, u respondentů z této bakalářské práce respondenti zmiňují hlavně kontakt s matkou.

„Spíš tak jako nárazově, protože začátek byl takovej, že jsem prostě byla schopná volat mamce, když jsem šla ze školy a brečela jsem jí do telefonu, že tam bejt nechci, že si tam nikdy nenajdu žádný kamarády a podobně.“ (Lucie, řádek 27)

Několik participantů při rozhovoru zmínilo, že emoce, která vystihuje období po jejich odchodu, je pocit samoty a osamění. Participant často zmiňovali stres, stesk, nervozitu nebo i strach. Pocit samoty se ale objevoval nejčastěji.

„Na začátku to byla asi prostě strach a taková samota“ (Lucie, řádek 35)

„Asi jsem byl i docela jakoby ... sám, to je blbý říct, ale takovej osamocenej.“ (Viktor, řádek 42)

„Asi takový zmatečný období, zároveň taková divná osamělost.“ (Monika, řádek 67)

5.1.3 Vzácnější čas s rodinou a zklidnění rodinných vztahů

Někteří participant se shodují v tom, že vnímají, že se na ně jejich rodina po delším odloučení více těší. Vzájemně se snaží si společný čas užít, protože je jejich společný čas vzácnější.

„(...) ve vztahu s rodinou asi to, že ten čas, co spolu trávíme je takovej vzácnější než bejval v tom dětství, popřípadě v dospívání. Pozoruju na sobě, že teď už nejezdím domů tak často, jak jsem jezdil třeba před rokem a pociťuju na tom vztahu, že si sebe vzájemně víc vážíme, toho času spolu.“ (Tomáš, řádek 26)

„Když přijedu zpátky domů, tak si mě doma jako váže, obzvlášť když jsem v Praze třeba tři tejdny.“ (Patricie, řádek 43)

Pokud měli participant před svým odchodem náročný vztah s některým členem rodiny, popisují, že po jejich odchodu se vztahy uklidnily. Vnímají, že se obě strany snaží si společný čas užít a většinou ho nechtějí trávit hádkami.

„Na tom jsme se několikrát shodli i s nevlastním tátou, že tím, jak nás mamka měla doma každé den v tejdnu, tak si mohla dovolit se s náma někdy pohádat. Věděla, že tady furt budem. Ted' ale, když jí už teda obě děti odešly a jedno dítě má pryč úplně, a to druhý se jí vrací domů na víkendy, tak s tím dítětem nechce bejt pohádaná. Chce si ty dva dny v tejdnu s tím dítětem užít a nechce řešit, s prominutím, píčoviny. To myslím, že mamku hodně zlepšilo“

k lepšímu, že přestala jakoby řešit zbytečnosti, že se těší na ten čas strávenej s tím dítětem a neřeší věci, který, když to řeknu hnusně, jsou její věc. “ (Viktor, řádek 139)

„(...) vlastně i vztahově mi to docela pomohlo, třeba v rodinnym kruhu. Jak jsem říkala, tak v pubertě jsem měla docela napjatý vztahy s rodičema a tím oddělením se to vlastně docela vyvětralo. Tim, že jsme nebyli v dennim kontaktu, nevznikaly tam ty konflikty, tak ve chvíli, kdy se teď už jenom navštěvujeme, tak ty vztahy jsou mnohem kladnější než předtim. “
(Monika, řádek 51)

5.1.4 Samostatnost a nezávislost

Participantů často zmiňovali, že jako pozitivní změnu vnímají nabytí samostatnosti, nezávislosti, či svobody. V tomto tématu se shodli všichni participantů, vyplynulo to ze všech rozhovorů. Pro některé participanty byla náhlá samostatnost i přítěží, ale ve většině případů si tuto svobodu a samostatnost užívali.

„Určitě, každý rozhodnutí, který jsem dělal záviselo jenom na mě, nemusel jsem se ohlízet na nikoho jinýho. “ (Tomáš, řádek 25)

„Určitě, mám takovou hodně volnou ruku. Když jsem se furt vracela k rodičům, tak když mamka řekla uděláme tohle, támhle to, dojedeme tam, tak furt to bylo takový to poslouchání. Ted' je víceméně vlastně jenom na mě, co kdy já budu dělat, kdy, kam půjdu a nepůjdu, takže taková volnost, no. “ (Simona, řádek 29)

„Ze začátku jsem se cejtil stašně svobodně, mohl jsem jít, kam jsem chtěl a nemusel jsem nikomu nic vysvětlovat, což se pojilo s tím, že jsem hodně kalil. Naši mě vždycky celkem dost hlídali, takže jsem si to užíval, že to zmizelo. Myslim si, že to ale bylo tak jako jediný. “ (Karel, řádek 48)

Karel v rozhovoru popisoval, že jeho nově nabytá svoboda pro něj byla i jakousi přítěží, protože začal hodně pít alkohol a přestal se hlídat. V jeho rodině se pití alkoholu spíše odsuzovalo a on si to začal po svém odchodu z domova více „užívat“.

5.1.5 Seznámení se s novými lidmi

Někteří participantů zmínili, že pozitivní změnou pro ně bylo i poznání nových lidí. Zmínili to ti, kteří odešli z domova do nového města se svým kamarádem, i ti, kteří odešli sami. Někteří participantů i přímo řekli, že se na odchod z domova těšili hlavně z tohoto důvodu, aby odešli od lidí, které znali již dlouho, a poznali nové lidi.

„(...) už mě to tady štvalo a už třeba dva roky, už jsem se fakt těšil, až ten den přijde a budu moct odejít, protože to je takovej ten komplex malýho města, že malý město, malý lidi, málo

lidí, málo věcí tady a už jsem prostě, hlavně ty lidi mě tady štvali a tváře, který jsem prostě vídal každý den. To nemluvim o spolužácích, ale jako celkově. Takže už fakt jsem jako by odpočítával ty dny a období, kdy to jako přijde a těšil jsem se na to, až odejdu.“ (Viktor, řádek 18)

V této části rozhovoru Viktor popisuje, jak se těšil na změnu prostředí, se kterou se pojí změna lidí. Myslím si, že v tomto ohledu je velmi důležité zmínit, že Viktor pochází z malého města, kde je náročnější poznat nové lidi. Viktor v rozhovoru vícekrát zmínil, že poznání nových lidí pro něj bylo velmi důležité a těšil se na to.

„No, těšil jsem se do Olomouce na ty nové lidi, takže tam jsem se fakt jenom těšil.“ (Radek, řádek 66)

Radek v rozhovoru několikrát zmínit, že se opravdu velmi těšil na poznání nových lidí. Z rozhovoru s Radkem vyplynulo, že je velmi společenský člověk a navazování nových kontaktů je pro něj důležité a těší ho to.

„Ale postupem času, když jsem vlastně začala chodit na ty jednotlivý cvičení, tak jsem se začala seznamovat s lidma a vždycky jsem měla strašnou radost, když jsem se s někým seznámila. Pak jsme se domluvili, že po škole půjdeme třeba někam na pivo, tak to byly takový malinký drobnosti, který to postupně otočily na tu druhou stranu a najednou jsem tam byla ráda, a i jsem se tam těšila.“ (Lucie, řádek 29)

Lucie v rozhovoru popisovala, že odchod z domova pro ni byl náročný především proto, že odešla do nového města sama, bez svých přátel a bez partnera. V rozhovoru sdělila, že to, co jí pomohlo toto období překonat, bylo právě seznámení s novými lidmi.

„Na jednu stranu jsem se vždycky strašně těšil, až vypadnu z malýho města, najdu si nový kamarády a tak. Na druhou stranu se mi do toho nechtělo, prostě budovat vztahy je dlouhodobý a nestane se to hned, což mi dřív úplně nedocházelo.“ (Jakub, řádek 56)

Jakub jako jediný v rozhovoru zmínil, že se nejdříve těšil, až pozná nové lidi, zároveň se mu ale nechtělo budovat nové vztahy. Jakub si uvědomil, že nové vztahy bude budovat zcela od začátku, bude to trvat delší dobu a toto si dříve neuvědomoval.

5.1.6 Změna v přátelských vztazích

„(...) takový ty nejlepší lidi zůstali a zároveň se mi to tím i trošku vytrřibilo, že dřív jsem považovala za důležitý všechny ty lidi, ale teďka už prostě vim, jako teďka nechci, aby to vyznělo hnusně, tak to vyznít nemá, ale prostě vim, že už se bez nich obejdu a že, no prostě, nepotřebuju je ve svém životě, když to tak řeknu.“ (Lucie, řádek 51)

I když ze začátku Lucie prožívala odchod od přátel velmi těžce, nakonec vnímá pozitivně to, že se to stalo, protože zjistila, že se bez určitých lidí dokáže obejít.

„Na gymplu jsme měli super partu a já jsem celkově hodně společenskej člověk. Snažil jsem se co nejčastějč pořádat různý třídní srazy, ale chodilo docela málo lidí, takže postupně jsme zbyli tak dva nebo tři, co jsme se vídali. Mrzelo mě to, ale časem jsem si asi zvyknul. Pak jsme začali chodit na pivo nebo tak jen s tím jedním bývalým spolužákem, a to nám vydrželo do teď.“ (Radek, řádek 76)

Radek v rozhovoru popisuje, že se snažil udržovat kontakt se svými bývalými spolužáky, ale jeho zájem nebyl opětován. Přestal se snažit, a i když to pro něj bylo náročné, smířit se s tím, že se jejich skvělá parta „rozpadla“, tak Radek v rozhovoru sdělil, že se s tím nakonec smířil.

„Co se týče blízkých vztahů, tak určitě jsem spoustu kamarádů ztratila, tím, jak jsem dospěla, tak se ty vztahy prostě změnilo. Cítím už takový ty rozdíly v tom chování, i to, jak ty nějaký lidi jinak přemějšlej. I co se týče financí, já už teď vim, že už musím přemýšlet nad tím, abych měla furt něco v záloze, jak na nájem, tak jídlo, ale spoustu z mých kamarádů furt dotujou rodiče a oni tohle prostě nevnímají. Takže v těchle věcech se to vlastně hodně změnilo.“ (Simona, řádek 60)

Simona v rozhovoru popisuje, že některé vztahy mezi ní a jejími přáteli ovlivnila spíše změna ve vlastní zodpovědnosti a vlastní dospělosti, než změna prostředí a odchodu z domova. Vzhledem k tomu, že Simona začala více řešit finance a od rodičů se v tomto ohledu zcela osamostatnila, začala být více finančně zodpovědná než někteří její přátelé.

5.1.7 Změny v sourozeneckých vztazích

Někteří participanti v rozhovorech sdělili, že před svým odchodem měli se svým mladším sourozencem blízký vztah. Několik participantů měli dříve časté konflikty se sourozenci, ale většinou se toto období uklidnilo ještě před odchodem rodičího se dospělého. Nejvýraznější změnou z perspektivy vynořujících se dospělých bylo oddálení se a méně častý kontakt. Někteří participanti sdělili, že se vztah s jejich mladším sourozencem po jejich odchodu zlepšil. Občas tomu přispělo dospění jejich mladšího sourozence a občas tomu pomohlo, že se sourozenci na čas oddělily, poté se zase sblížili, ale jejich vztah je nyní již lepší. V této podkapitole se budu zabývat tématy, která byla pro participanty společná, ohledně jejich vztahu s mladším sourozencem. V některých tématech se shodli všichni, v některých tématem se shodli jen někteří participanti. Tuto kapitolu rozdělím do dalších subkapitol, ve kterých se budu věnovat tématům, která byla společná pro více participantů.

5.1.8 Zlepšení sourozeneckého vztahu

Několik participantů v rozhovorech sdělilo, že po jejich odchodu z domova se jejich vztah se sourozencem zlepšil. Ve zlepšení vztahu hrálo roli několik proměnných, např. dospění mladšího sourozence nebo odloučení na určitou dobu.

„Myslím si, že teď se na sebe asi víc těšíme a užíváme si i ten čas spolu, pečeme spolu a tak. Můj vztah k němu se hodně změnil, v tom smyslu, že už jsem nějak dospěla a mám na něho větší jako nadhled a už prostě vím, jak na něho a tak. Předtím jsem byla spíš hodně v emocích a tak. Řekla bych, že náš vztah je nějakým způsobem vyspělejší a už není takovej jako dětinský, ale nepociťuju nějakou zásadní změnu, ani negativní ani pozitivní.“ (Karolína, řádek 79)

Karolína sdělila, že nevnímá zásadní změnu, ale její odloučení a odloučení jejího mladšího sourozence pomohlo jejich vztahu. Oba dva více dospěli, jejich vztah se více uklidnil a nyní spolu tráví více času.

„Tím, že jsem odešla do té školy a jezdila jsem domů jenom na víkendy a on byl tady, tak jsme si byli takový vzácnější, bych řekla. Od té doby se ty vztahy tak jako víc srovnaly, že jsme schopný se o všem domluvit a nehádáme se věčně kvůli blbostem a tak.“ (Lucie, řádek 64)

Lucie v rozhovoru popisovala, že se svým mladším sourozencem měla vždy dobrý vztah, ale často se hádali kvůli maličkostem. Odloučení jejich vztahu pomohlo, protože si byli poté vzácnější a nechtěli trávit společný čas hádkami. Později se spolu nastěhovali do společného bytu a žijí spolu.

„Ten vztah spolu máme furt dobřej, ale myslím si, že kdyby tam nebylo to odloučení, během té doby, kdy jsem byla na vysoký, tak by ten vztah podle mě nebyl takhle dobřej. Takže třeba spousta lidí to nechápe, že spolu můžeme bydlet, nebo jako, jak spolu můžem takhle dobře vycházet, ale myslím si, že je to hodně daný tím, že jsme spolu nějakou dobu nebyli takhle aktivně.“ (Lucie, řádek 71)

Lucie si myslí, že jejich odloučení pomohlo natolik, že nyní spolu vycházejí až tak dobře, že spolu dokáží bydlet a jejich vztah je skvělý.

„S druhou nejmladší sěgrou jsme si v podstatě za tu dobu, co jsem v Praze, vybudovaly jako hlubší vztah, ale to spíš díky tomu, že ona zestrála a víc dospěla. Takže teď máme víc věcí na řešení, než jsme měly dřív, no. Ale myslím si, že kdybych byla doma a ona by byla starší už v tu dobu, tak že by to bylo jiný, samozřejmě.“ (Michaela, řádek 79)

Jak popisují v kapitole „Představení jednotlivých respondentů“, Michaela má tři mladší sestry. Největší změnu Michaela vnímala ve vztahu s její druhou nejmladší sestrou, které bylo

v době Michaelina odchodu 17 let. Michaela vnímá změnu v jejich vztahu hlavně kvůli tomu, že její sestra více dospěla a mají nyní více společných témat.

„Dřív jsme se prostě hodně hádali, já jsem si nedokázala představit, že bychom někdy mohli být spolu jakože, táhnout za jeden provaz, tak nakonec to tak dopadlo, že prostě máme jeden druhýho.“ (Patricie, řádek 106)

Patricie v rozhovoru popisuje, že vztah s jejím mladším sourozencem se zlepšil ještě předtím, než odešla z domova. Každopádně, podle Patricie se jejich sourozenecký vztah zlepšil hlavně kvůli tomu, že její mladší sourozenec více dospěl.

„Jsme k sobě i otevřenější a mluvíme spolu i třeba o víc intimních věcech a už se tolik nehádáme. Myslím si, že to je asi i tím, že jsme oba dospěli a jsme teď takový vyrovnanější.“ (Radek, řádek 108)

Radkův vztah s jeho mladší sestrou nikdy nebyl zcela blízký. Po jeho odchodu jeho mladší sestra žila v cizině, což bylo pro jejich vztah zásadní. Snažili se být více v kontaktu, oba dva dospěli a jejich nynější vztah je podle Radka nejbližší, co kdy byl.

„Potom mám ségru, která je o čtyři roky mladší, tak to bych řekla, že mělo docela opačnej efekt. Tím, že jsme holky, tak jsme spolu neměly úplně dobrej vztah, když jsem ještě bydlela doma. Potom, co jsem odešla, tak čím dýl jsem byla pryč, tak bych řekla, že ty vztahy se o dost zlepšily, že bych to jako předtím ani nečekala. Možná to bylo i tím, že jsme obě dospívaly.“ (Monika, řádek 87)

Monika v rozhovoru popisuje, že se nejvíce změnil vztah s její mladší sestrou. Po jejím odchodu obě více dospěly a nyní jsou si bližší než kdy dříve.

„No, paradoxně jsem si teď blízkěj se ségrou. Nikdy jsme si zas tak blízkej nebyli, ale teď jsme hodně v kontaktu, voláme si, píšem si, i když třeba jen tak, že si pošlem nějakěj tik tok, kterej nám přijde vtipnej. Mluvíme spolu hodně i o věcech, co prožíváme a tak.“ (Karel, řádek 84)

Karel si nikdy nebyl se svojí mladší sestrou blízký, ale nyní, delší dobu po jeho odchodu jsou pravidelně v kontaktu, jejich vztah se velmi zlepšil a dokonce plánují, že v létě pojedou na dovolenou jen oni dva.

5.1.9 Důležitost udržení kontaktu mezi sourozenci

Participantů také přisuzovali význam udržení pravidelného kontaktu se svým mladším sourozencem.

„(...) ve chvíli, kdy jsem přišla do Prahy, jsem přesně věděla, že nechci, aby to dopadlo jak s bratránkama na začátku, abychom se úplně odcizili a pak museli vztah budovat znova, takže

jsem si na to dávala pozor, snažila jsem se přesně kvůli tomu být doma co nejčastěji to šlo a budovat ten vztah dál, no.“ (Michaela, řádek 93)

Michaela měla s odcizením zkušenost již před jejím odchodem z domova. Zažila odcizení se svými bratránky a vzala si z toho ponaučení a nechtěla, aby se to stalo znovu s jejími sestrami.

„(...) jako celkově jsem s bráchou často a trávím s ním spoustu času a bylo to pro mě důležitý.“ (Simona, řádek 78)

„Když se zase vrátím k tomu, že než na tý nový škole člověk najde nějaký nový tváře, tak aspoň ten sourozenec se jako nezměnil, ten tady furt byl a furt tady bude, takže to na tom bylo takový pozitivní. Když jsem třeba neměl si s nikým povědět, jakej byl můj den, tak ten sourozenec, ačkoliv byl jinde, tam furt tam jako by byl a mohl jsem si s ním říct, co je novýho.“ (Viktor, řádek 95)

„Pro mě to důležitý je, protože pro mě jsou sourozenci jedni z nejbližších členů rodiny, protože s nima člověk vyrůstá a prostě potom máš babičky, dědy, rodiče, všichni umřou a prostě s těma sourozcema na tom světě bude člověk nejdýl. Čím jsem starší, tak je to pro mě důležitější. Fakt si myslím, že čím jsme starší, tak ten kontakt vyhledáváme víc.“ (Monika, řádek 100)

Monika v tomto odstavci popisuje, jak pro ni je stále více důležité udržovat kontakt se svými sourozenci.

„Možná i v tý době jsme si začali tak jako víc věřit, nebo podle mě z mé strany, on je furt takovej, že mi spoustu věcí tají a hraje si na hroznýho jako tajnáka a takhle, ale já jsem mu začala spoustu věcí říkat jakoby i o sobě, i třeba o vztazích, o kamarádech a podobně, myslím si, že jsme se i tím sblížili.“ (Lucie, řádek 85)

Lucie v rozhovoru popsala, že vztah s jejím mladším sourozcem se po jejím odchodu zlepšil. Udržovali poměrně pravidelný kontakt a celkově Lucie cítila ke svému mladšímu sourozcem větší důvěru, čímž se podle ní se svým mladším sourozcem sblížila.

5.1.10 Stesk mladšího sourozence

Participant v rozhovorech sdělili, že si myslí, že se jejich mladšímu sourozcem stýskalo, poté co rodičí se dospělý odešel z domova. Tuto informaci věděli buď od rodičů, nebo od samotného sourozence, nebo to tak sami cítili.

„(...) vim, že říkala, že se jí taky stýskalo, že to byl prostě nezvyk, že tam byla sama s rodičema. Hodně vnímala to, že tam přes ten tejdén nejsem s ní, jak jsem do tý doby vždycky bejval. Takže říkala, že se jí taky stejskalo, ale myslím si, že to taky zvládla.“ (Tomáš, řádek 62)

„Já si myslím, že on to nikdy nepřizná, ale myslím si, že mu tak bylo smutno. To vim zase třeba potom zpětně od našich, že když jsem volala domů, tak se mnou chtěl vždycky mluvit, a i sami jsme si volali, třeba přes ten tejden.“ (Lucie, řádek 90)

„Vim, že se jí stejskalo, když jsem odešel, několikrát mi to i řekla, byl to nezvyk, asi jako pro nás oba. Přece jenom jsme si spolu něčím prošli, drželi spolu celý život a najednou jsme se museli oddělit, no. Z našeho rozhození byla taky rozhozená, byla to prostě hodně velká změna.“ (Viktor, řádek 101)

„Já si myslím, že jsem mu chyběla. Takhle, on je většinou zavřenej na počítači, nemáme toho tolik společnýho, abychom spolu chtěli být pořád, ale aspoň to jeho otravování bylo dobrý. Pro něj je to hraní a věřím tomu, že ho to baví a je z toho nadšenej. Když jsem pak třeba dýl v tý Praze, tak vim, že mu chybím, jakože tady nemá toho blízkýho.“ (Patricie, řádek 99)

„Jakoby vim, že se cejtíli sami, minimálně ségra a že jsem jim chyběl. Ted' už jsou dospělejší, tak se o tom bavíme a vim, že jim chybím i ted', když jsem pryč, to už mi řeknou.“ (Karel, řádek 79)

6 Diskuse

Cílem této práce bylo zjistit, jak vynořující se dospělí prožívají svůj odchod z domova a změny, které s tímto procesem souvisí. Zaměřovala jsem se na změny ohledně finanční situace, na změny v přátelských vztazích a v rodině, především v sourozeneckých vztazích, ale neopominula jsem ani změny ve vztazích rodičů a vynořujícího se dospělých. V teoretické části jsem také zmínila, jaké chování se může u rodičů objevit po odchodu jejich dítěte z domova.

Autor, který je pro tuto práci zásadní, je Jeffrey Jensen Arnett, který vytvořil a definoval termín „emerging adulthood“, neboli vynořující se dospělost. V teoretické práci jsem se snažila čerpat z mnoha různých výzkumů, jejichž autoři se zaměřovali na vynořující se dospělost, vztahy v rodině nebo na sourozenecké vztahy. Hodně jsem čerpala z knih autorů Vladislava Chvály a Ludmily Trapkové a také z publikace autorky Kateřiny Thorové.

V praktické části jsem pomocí tematické analýzy vyčlenila 7 hlavních témat, z nichž některá jsem rozdělila do dalších subtémat. Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jak vynořující se dospělí prožívali svůj odchod z domova, jak vnímali změny ve svém životě, ve vztazích v rodině a ve vztazích se svými mladšími sourozenci.

Whiteman, McHale a Crouter (2011) ve své studii uváděli, že po odchodu staršího sourozence z domova dojde do jednoho roku k nárůstu intimity mezi sourozenci, což se v mém výzkumu také objevovalo. Někteří participanti také zmiňovali, že vnímali stesk mladšího sourozence, čemuž pomáhalo, pokud sourozenci udržovali kontakt.

Participanti této studie také uváděli, že po jejich odchodu z domova se uklidnily vztahy mezi nimi a jejich rodiči. Vzhledem k tomu, že vynořující se dospělí po odchodu z domova tráví se svými rodiči méně času, participanti také sdělili, že ubylo hádek mezi nimi a rodiči, protože se vzájemně snaží si užívat více společného času. Zároveň také cítili, že je rodiče více respektují. Arnett (2000) uvádí, že dochází k neustálému vzestupu jedinců, kteří po střední škole nastupují na vysokou školu. To se potvrdilo i v mém výzkumu, jelikož většina participantů jsou stále studenti vysoké školy, či ji již dokončili.

Ráda bych nyní shrnula poznatky, které vyšly z mého výzkumu. Z mého výzkumu vyplynulo několik zajímavých témat. Každý ze sourozeneckých vztahů je jedinečný, přesto se objevovala témata, která byla společná pro více participantů. Například to, jak se mění vztahy v rodině. Dle autorů Lindell, Campione-Barr a Greer (2013) po odchodu staršího sourozence z domova ubývá konfliktů, vzhledem k tomu, že sourozenci již nesdílí společnou domácnost.

Toto téma se několikrát objevilo i v rozhovorech, které jsou součástí této bakalářské práce. Někteří participanti zmiňovali, že se jejich vztah se sourozenci zlepšil a začali si více důvěřovat. Dalším poznatkem je, že pokud vynořující se dospělí odcházejí z domova s někým, koho znají, například s kamarádem nebo s přítelkyní, celý proces odchodu z domova a separace je pro ně jednodušší. Zároveň někteří participanti vypověděli, že bylo důležité pro udržení blízkého vztahu se svým sourozencem to, že jejich sourozenec následně odešel do stejného města jako oni. Dále se v rozhovorech objevovalo, že se po odchodu z domova často zklidnily rodinné vztahy. Participanti, kteří toto zmínili dodávali, že ubylo konfliktů v rodinných vztazích, protože se celá rodina snažila si užít více společného času, jelikož jej vnímali jako vzácnější. Tématem, které se také objevovalo častěji, byly změny v přátelských vztazích. Někteří participanti v rozhovorech sdělili, že se jejich přátelské vztahy změnily. Nejčastějším důvodem, který participanti zmiňovali bylo, že s bývalými přáteli přestali udržovat kontakt a oddálili se, zároveň již necítili potřebu zůstat s danými lidmi v kontaktu. Dalším společným tématem, které bych zde chtěla zmínit bylo, že si participanti neboli vynořující se dospělí, po odchodu z domova více vážili své nezávislosti, samostatnosti a navazování nových vztahů.

Téma odchodu z domova se stává více a více diskutovaným. Tato doba, kvůli celosvětové pandemii viru Covid-19, je velmi specifická. Někteří vynořující se dospělí se vrací zpět ke svým rodičům se kterými žijí. Z tohoto důvodu se proces osamostatnění může prodloužit. Snažila jsem se, aby se důsledky a limity spojené s touto pandemií promítly do mé bakalářské práce co nejméně. Také bych chtěla zmínit, že někteří z participantů tohoto výzkumu se kvůli pandemii Covid-19 vrátili zpět k rodičům na dobu neurčitou. Bohužel jsem nenašla žádný výzkum, který by zmiňoval podobnou situaci. Nyní zůstává otázkou, zda se vynořující se dospělí, kteří se k rodičům vrátili, vrátí poté zpět do svých zaběhnutých kolejí, nebo budou muset projít znovu procesem separace.

7 Limity

Po analýze a sepsání své bakalářské práce si uvědomuji několik limitů této práce. Jedním z těchto limitů je především to, že se jedná o mou první zkušenost s vedením rozhovorů a s jejich zpracováním, konkrétně tedy s tematickou analýzou. Také se jedná o mou první velkou závěrečnou práci, což jistě omezuje kvalitu této bakalářské práce. I přesto jsem se snažila ve svém výzkumném šetření vystihnout vše podstatné a vytvořit kvalitní výzkumné šetření.

Dalším limitem, který zcela jistě ovlivnil mé výzkumné šetření byla pandemie viru Covid-19 a s tím spjaté restriktce. Jelikož jsem bakalářskou práci začala zpracovávat v období lockdownu a největších omezení, většina rozhovorů se odehrála online. Jednalo se o 10 z 12 rozhovorů. Při zpětném porovnání online a offline rozhovorů jsem si uvědomila, že rozhovory, které proběhly offline byly mnohem obsáhlejší. Participanti se při offline rozhovorech více otevřeli, více mluvili o svých emocích a vnímala jsem, že atmosféra při online i offline rozhovoru byla velmi rozdílná. V tomto vnímám samozřejmě svůj limit, protože jsem bohužel nedokázala vytvořit stejnou atmosféru, ať se jednalo o online, či offline rozhovor. Při online rozhovoru hrála roli také rychlost připojením k internetu a občasné výpadky hovoru, které rozhovor narušily. I když všechny online rozhovory proběhly pomocí videohovoru, při kterém se také dá velmi dobře pozorovat mimika participanta, výhody offline rozhovoru jsou podle mého názoru nenahraditelné.

Vzhledem k opatřením spojenými s covidem-19 byl další limit tohoto šetření to, že se někteří participanti nastěhovali zpět ke svým rodičům. Důvody byly různé, někteří participanti to udělali kvůli úspoře financí, někteří chtěli být více se svou rodinou a u rodičů se stále cítí více doma. Jsem si vědoma tohoto limitu, ale věřím, že nezasáhl výzkumné šetření, protože všichni participanti prošli procesem odchodu z domova a žili určitou dobu sami.

Když se zaměřím na výběr zkoumaného vzorku a na to, že většina participantů jsou moji přátelé, či známí, věřím, že i tento faktor ovlivnil výsledek mého výzkumného šetření. Na jednu stranu se respondenti mohli bát se otevřít natolik, jako kdyby mluvili se zcela cizím člověkem. Na druhou stranu byla u každého rozhovoru příjemná atmosféra, a to i přes limit videohovoru.

Vzhledem k tomu, že jsem si téma této bakalářské práce vybrala z důvodu velmi silné zkušenosti a vlastního náročného procesu odchodu z domova, mohl i tento faktor tuto bakalářskou práci ovlivnit. Snažila jsem se při výzkumném šetření minimalizovat veškerá svá

očekávání, své názory a omezit vliv svých vlastních prožitků na zpracování tématu. Druhá strana tohoto limitu je jistě to, že má zkušenost s daným tématem mi pomohla se do participantů více vcítit, více vystihnout podstatné téma, či položit neplánované doplňující otázky. Jsem si však vědoma toho, že i přes pozitivní stránku tohoto limitu, mohla má vlastní zkušenost s daným tématem výzkumné šetření ovlivnit.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jak vynořující se dospělý prožívají odchod z domova, jak se následně změní rodinné vztahy a jak prožívají mladší sourozenci odchod svého staršího sourozence. Práce byla rozdělena na dvě části, na část teoretickou a část praktickou.

V teoretické části jsem se věnovala období vynořující se dospělosti, odchodu z domova, změně vztahů mezi rodiči a vynořujícím se dospělým, a především sourozeneckým vztahům, do kterých jsem zakomponovala i téma sourozeneckých konstelací. Dále jsem se věnovala také tomu, jak se sourozenecké vztahy změní poté, co starší sourozenec odejde z domova.

V praktické části jsem se zaměřila na prožívání odchodu z domova vynořujícími se dospělými, prožíváním životních změn, které jsou s tímto období spjaté, vztahy se sourozenci a vztahy s rodiči. Na základě dat z těchto 12 rozhovorů jsem vyčlenila 7 hlavních témat, z nichž některá se dělí na další subtémata.

V kapitole, která se věnuje limitům tohoto výzkumného šetření se věnuji limitům, které ovlivnily praktickou část této bakalářské práce. Největším limitem této práce bylo, že rozhovory s participanty musely proběhnout v online formě, protože v době, kdy jsem se věnovala praktické části, byl v České republice lockdown.

V diskuzi jsem se věnovala výsledkům výzkumného šetření a některé jsem dokládala poznatky z teoretické části této bakalářské práce. Také jsem poukázala na poznatky z mého pozorování během rozhovorů s participanty.

Seznam použité literatury

Aasve, A., Billari, F. C., & Ongaro, F. (2000). *The impact of income and employment status on leaving home: Evidence from the Italian ECHP Simple* (No. 2000-012). MPIDR Working Papers.

Adler, A. (1999). *Porozumění životu: úvod do individuální psychologie*. Praha: Aurora.

Alesina, A., & Giuliano, P. (2010). *The power of the family*. *Journal of Economic growth*, 15(2), 93-125.

Aquilino, W.S. (1997). From adolescent to young adult: A prospective study of parent-child relations during the transition to adulthood. *Journal of Marriage and the Family*, 59, 670–686.

Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood. *American psychologist*, 55(5), 469-480.

Arnett, J. J. (2003). Conceptions of the transition to adulthood among emerging adults in American ethnic groups. *New directions for child and adolescent development*, 2003(100), 63-76.

Arnett, J. J. (2004). *Emerging Adulthood: The Winding Road from the Late Teens Through the Twenties*. Oxford: Oxford University Press.

Bartle-Haring, S., Brucker, P., & Hock, E. (2002). The impact of parental separation anxiety on identity development in late adolescence and early adulthood. *Journal of Adolescent Research*, 17, 439–450.

Belsky, J., Jaffee, S., Hsieh, K. H., & Silva, P. A. (2001). Child-rearing antecedents of intergenerational relations in young adulthood: A prospective study. *Developmental Psychology*, 37(6), 801.

Boyatzis, R. E. (1998). *Transforming qualitative information: Thematic analysis and code development*. Sage.

- Branje, S. J., Van Lieshout, C. F., Van Aken, M. A., & Haselager, G. J. (2004). Perceived support in sibling relationships and adolescent adjustment. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45, 1385–1396.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
- Bryant, C. M., & Conger, R. D. (2002). The intergenerational model of romantic relationship development. In A. L. Vangelisti, H. T. Reis, & M. A. Fitzpatrick (Eds.),
- Campione-Barr, N., & Smetana, J. G. (2010). “Who Said You Could Wear My Sweater?” Adolescent Siblings’ Conflicts and Associations With Relationship Quality. *Child Development*, 81(2), 464-471.
- Coleman, J. C., & Brooks, F. (2009). *Key data on adolescence*. Brighton: Trust for the Study of Adolescence.
- Conger, K. J., & Little, W. M. (2010). Sibling relationships during the transition to adulthood. *Child development perspectives*, 4(2), 87-94.
- Conley, D. (2004). *The pecking order: Which siblings succeed and why*. New York: Pantheon.
- Connidis, I. A. (2001). *Family ties and aging*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications Inc.
- Côté, J. E. (2014). The dangerous myth of emerging adulthood: An evidence-based critique of a flawed developmental theory. *Applied Developmental Science*, 18(4), 177-188.
- Čapek, J., Čapková, M. (2010). *Pozitivní výchova sourozenců v rodině*. Praha: Portál.
- L. Davidson, C. L. M. Keyes, K. A. Moore, & the Center for Child Well-Being (Eds.), *Well-being: Positive development across the life course* (pp. 383–406). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Dunn, J. (2007). Siblings and socialization. In J. Grusec & P. D. Hastings (Eds.), *Handbook of socialization: Theory and research* (pp. 309–327). New York: Guilford.
- Erikson, H. E. (2015). *Životní cyklus rozšířený a dokončený: Devět věků člověka*. Praha: Portál.

- Feinberg, M. E., & Hetherington, E. M. (2000). Sibling differentiation in adolescence: implications for behavioral genetic theory. *Child Development*, 71, 1512–1524.
- Furman, W., & Buhrmester, D. (1985a). Children's Perceptions of the Personal Relationships in Their Social Network. *Developmental Psychology*, 21(6), 1016–1024.
- Gaudet, S. (2007). Emerging adulthood: A new stage in the life course. *Manuscript prepared for Policy Research Initiative. Ottawa.*
- Germani, A., Buratta, L., Delvecchio, E., & Mazzeschi, C. (2020). Emerging adults and COVID-19: the role of individualism-collectivism on perceived risks and psychological maladjustment. *International journal of environmental research and public health*, 17(10), 3497.
- Giddens, A. (2013). *Sociologie*. Praha: Argo.
- Greenfield, P. M., Keller, H., Fuligni, A., & Maynard, A. (2003). Cultural pathways through universal development. *Annual Review of Psychology*, 54, 461-490.
- Hartl, P. (2004). *Stručný psychologický slovník*. Praha: Portál.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511–524.
- Howe, N., Recchia, H. E. (2008). Siblings and sibling rivalry. In Haith, M. M., Benson, J. B. (Eds.), *Encyclopedia of infant and early childhood development* (Vol. 3, pp. 154–164). San Diego, CA: Academic Press.
- Chvála V., Trapková L. (2008). *Rodinná terapie a teorie jing-jangu*. Praha: Portál.
- Chvála V., Trapková L. (2017). *Rodinná terapie psychosomatických poruch*. Praha: Portál.
- Inguglia, C., Ingoglia, S., Liga, F., Coco, A. L., & Cricchio, M. G. L. (2015). Autonomy and relatedness in adolescence and emerging adulthood: Relationships with parental support and psychological distress. *Journal of Adult Development*, 22(1), 1-13.

- Koepke, S., & Denissen, J. J. (2012). Dynamics of identity development and separation–individuation in parent–child relationships during adolescence and emerging adulthood–A conceptual integration. *Developmental Review*, 32(1), 67-88.
- Kins, E., Beyers, W., Soenens, B., & Vansteenkiste, M. (2009). Patterns of home leaving and subjective well-being in emerging adulthood: The role of motivational processes and parental autonomy support. *Developmental Psychology*, 45, 1416–1429.
- Kloep, M., & Hendry, L. B. (2010). Letting go or holding on? Parents' perceptions of their relationships with their children during emerging adulthood. *British Journal of Developmental Psychology*, 28(4), 817-834.
- Leman, K. (2000). *Sourozenecké konstelace*. Praha: Portál.
- LeMoyne, T., & Buchanan, T. (2011). Does „hovering“ matter? Helicopter parenting and its effect on well-being. *Sociological Spectrum*, 31, 399-418.
- Leopold, T. (2012). The legacy of leaving home: Long-term effects of coresidence on parent–child relationships. *Journal of Marriage and Family*, 74(3), 399-412.
- Lindell, A. K., Caampione-Barr, N., & Greer, K. B. (2014). Associations between adolescent sibling conflict and relationship quality during the transition to college. *Emerging Adulthood*, 2(2), 79-91.
- Mabbe, E., Soenens, B., Vansteenkiste, M., & Van Leeuwen, K. (2015). Do personality traits moderate relations between psychologically controlling parenting and problem behavior in adolescents? *Journal of Personality*, 84, 381-392.
- Macek, P., Lacinová, L., Ježek, S. (2016). *Cesty do dospělosti: psychologické a sociální charakteristiky dnešních dvacátníků*. Masarykova univerzita.
- Macková, A. (2011). Prodlužující se soužití s rodiči jako odkládání dospělosti? *Sociální studia/Social Studies*, 8(4), 13-28.
- Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada.

- Mitchell, B. A. a Lovegreen, L. D. (2009). The empty nest syndrome in midlife families: A multimethod exploration of parental gender differences and cultural dynamics. *Journal of Family Issues*, 30, 1651–1670.
- McELHANEY, K. B., & Allen, J. P. (2012). Sociocultural perspectives on adolescent autonomy. *Adolescence and beyond: Family processes and development*, 161-176.
- Mouw, T. (2005). Sequences of early adult transitions: A look at variability and consequences. In R. A. Settersten, F. F. Furstenberg, Jr, & R. G. Rumbaut (Eds.), *On the frontier of adulthood: Theory, research, and public policy* (pp. 256–291). Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Nakonečný, M. (2009). *Sociální psychologie*. Praha: Academia.
- Nelson, L. J., & Barry, C. M. (2005). Distinguishing features of emerging adulthood: The role of self-classification as an adult. *Journal of adolescent research*, 20(2), 242-262.
- Novák, T. (2007). *Sourozenecké vztahy*. Praha: Grada.
- Padilla-Walker, L.M., & Nelson, L. J. (2012). Black hawk down? Establishing helicopter parenting as a distinct construct from other forms of parental control during emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 35, 1177-1190.
- Plaňava, I. (2000). *Manželství a rodiny*. Brno: Doplněk.
- Prekopová, J. (2002). *Prvorozené dítě: O sourozenecké pozici*. Praha: Grada.
- Proctor, C. L., Linley, P. A., Maltby, J. (2008). Youth life satisfaction: A review of the literature. *Journal of Happiness Studies*, 10, 583–630.
- Reed, K., Duncan, J. M., Lucier-Greer, M., Fixelle, C., & Ferraro, A. J. (2016). Helicopter parenting and emerging adult self-efficacy: Implications for mental and physical health. *Journal of Child and Family Studies*, 25(10), 3136-3149.
- Riggio, H. R. (2006). Structural features of sibling dyads and attitudes toward sibling relationships in young adulthood. *Journal of Family Issues*, 27, 1233–1254.

- Sawyer, S. M., Azzopardi, P. S., Wickremarathne, D., & Patton, G. C. (2018). The age of adolescence. *The Lancet Child & Adolescent Health*, 2(3), 223-228.
- Schiffrin, H. H., Liss, M., Miles-McLean, H., Geary, K. A., Erchull, M. J., & Tashner, T. (2014). Helping or hovering? The effects of helicopter parenting on college student's well-being. *Journal of Child and Family Studies*, 23, 543-557.
- Segrin, C., Givertz, M., Swaitkowski, P., & Montgomery, N. (2015). Overparenting is associated with child problems and a critical family environment. *Journal of Child and Family Studies*, 24(2), 470-479.
- Stocker, C. M., Lanthier, R. P., & Furman, W. (1997). Sibling relationships in early adulthood. *Journal Of Family Psychology*, 11(2), 210-221.
- Steelman, L. C., & Powell, B. (1989). Acquiring capital for college: The constraints of family configuration. *American Sociological Review*, 54, 844-855.
- Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie: Proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál.
- Vágnerová, M. (2008). *Vývojová psychologie I – Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum.
- Whiteman, S. D., McHale, S. M., & Crouter, A. C. (2011). Family relationships from adolescence to early adulthood: Changes in the family system following firstborns' leaving home. *Journal of Research on Adolescence*, 21(2), 461-474.
- Wong, T. M., Branje, S. J., VanderValk, I. E., Hawk, S. T., & Meeus, W. H. (2010). The role of siblings in identity development in adolescence and emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 33(5), 673-682.

Přílohy

Příloha 1 – Vzor informovaného souhlasu

INFORMOVANÝ SOUHLAS

IČ _____

Souhlas účastníka výzkumného projektu s účastí na výzkumu a se zpracováním osobních a citlivých údajů.

Výzkumný projekt (studie): Prožívání odchodu z domova z perspektivy vynořujícího se dospělého

Období realizace výzkumného projektu: 2021

Hlavní řešitel výzkumného projektu: Anna-Marie Vavříčková

Kontakt: 778 051 998, vavrickova.anna@gmail.com

Jméno výzkumníka/administrátora

Anna-Marie Vavříčková

Osoba, která provedla poučení účastníka o průběhu výzkumného experimentu

Anna-Marie Vavříčková

Účastník výzkumného projektu:

Jméno a
příjmení.....

.....

Datum narození.....

Adresa

.....

(dále též jako „účastník výzkumu“)

Vážená paní, vážený pane,

obracíme se na Vás se žádostí o spolupráci na výzkumném projektu, jehož cílem je zjistit prožívání odchodu z domova z perspektivy vynořujícího se dospělého.

1. Udělení souhlasu s poskytnutím rozhovoru a jeho využitím jako výzkumného materiálu v rámci bakalářské práce.

Udělují, jakožto účastník souhlas s poskytnutím rozhovoru a jeho využitím jako výzkumného materiálu v rámci bakalářské práce „Prožívání odchodu z domova z perspektivy vynořujícího se dospělého a jeho/jejích sourozenců“.

2. Prohlášení účastníka výzkumu.

Současně prohlašuji, že jsem byl seznámen se skutečností, že jednou dané svolení k účasti na výzkumu mohu kdykoliv v jeho průběhu odvolat.

3. Informace o zpracování osobních údajů účastníka výzkumu v průběhu a po skončení výzkumného projektu

Veškerá práva a povinnosti při zpracování osobních údajů se řídí zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Pro účely vedení evidence týkající se výzkumného projektu a pro účely týkající se evidence, vyhodnocení a použití výsledků projektu, budou subjektem realizujícím výzkumný projekt zpracovány osobní a citlivé údaje o účastníkovi projektu. Poskytnutí osobních a citlivých údajů účastníkem výzkumu subjektu realizujícímu výzkumný projekt je dobrovolné. Pokud účastník výzkumu odmítne poskytnout subjektu realizujícímu výzkumný projekt uvedené osobní a citlivé údaje, nemůže se výzkumného projektu zúčastnit. Zpracováním osobních a citlivých údajů se rozumí shromažďování těchto osobních a citlivých údajů, ukládání na nosiče informací, jejich vyhledávání, používání, uchovávání, třídění a likvidace. Subjekt realizující výzkumný projekt bude zpracovávat osobní a citlivé údaje pouze v souladu s

účelem, k němuž byly shromážděny. Osobní a citlivé údaje budou subjektem realizujícím výzkumný projekt zpracovávány po dobu neurčitou. Účastník výzkumu má v souladu s ust. § 12 zákona právo na informace o zpracování svých osobních a citlivých údajů (tj. právo na přístup ke všem údajům o své osobě) a v souladu s ust. § 21 odst. 1 zákona právo požádat subjekt realizující výzkumný projekt o písemné vysvětlení, pokud se domnívá, že subjekt realizující výzkumný projekt provádí zpracování jeho osobních údajů v rozporu s ochranou jeho soukromého a osobního života nebo v rozporu se zákonem, zejména jsou-li osobní údaje nepřesné s ohledem na účel jejich zpracování. Účastník výzkumu je oprávněn souhlas se zpracováním osobních a citlivých údajů kdykoli odvolat.

4. Informace o způsobu využití výsledků výzkumného projektu:

Výsledky výzkumného projektu budou využity k vědeckým účelům a k publikačním výstupům.

5. Prohlášení účastníka výzkumu:

a.	Potvrzuji, že jsem si přečetl/a tento informovaný souhlas týkající se výše uvedeného výzkumu a porozuměl/a mu.	☐
b.	Prohlašuji, že jsem byl/a poučena o možnosti klást otázky a tyto mi byly uspokojivě zodpovězeny. Rovněž prohlašuji, že všem výše uvedeným skutečnostem a poskytnutým informacím rozumím a beru je na vědomí. Nemám žádné další otázky ani nejasnosti a vyslovuji svůj výslovný svobodný souhlas s účastí na výzkumném projektu.	☐
c.	Prohlašuji, že jsem plně způsobilý/á k právním úkonům a jako takový/á prohlašuji, že jsem informován/a o skutečnosti, že má účast v projektu je dobrovolná a jsem oprávněn/a kdykoliv z výzkumného projektu odstoupit.	☐
d.	Prohlašuji, že beru na vědomí informace obsažené v tomto informovaném souhlasu a souhlasím se zpracováním mých osobních a citlivých údajů v rozsahu a způsobem a za účelem specifikovaným v tomto informovaném souhlasu.	☐
e.	Potvrzuji, že souhlasím s nahráváním následujícího rozhovoru a s jeho následným zpracováním.	

Účastník výzkumu

.....

Jméno a příjmení (tiskacím) Podpis, Místo, Datum

Výzkumník:.....

.

Jméno a příjmení (tiskacím) Podpis, Místo, Datum

Příloha č. 2

Rozhovor s Tomášem

1 **V: Co si představíte pod pojmem dospělost?**

2 R: Dospělost pro mě znamená asi nějaký osamostatnění od rodičů, nějaká nezávislost, ať už
3 finanční nebo do nějaký míry i citová...na rodičích a na tom původním domově, kde jsem
4 vyrůstal.

5 **V: Cítíte se tak? Cítíte se být dospělý?**

6 R: Víceméně ano. Ještě ne úplně, ale třeba z 80 % asi už jo. Těch zbylých 20 % je asi nějaký
7 pocit, že se těším, až každé druhé víkend pojedu za rodičema, až uvidím prarodiče, uvidím
8 malý děti od tety a od strejdy, takže je to spíš ta citová.

9 **V: Co předcházelo Vašemu odchodu z domova? Co byl důvod toho, že jste odešel?**

10 R: Odešel jsem kvůli vysoký škole, kvůli studiu na vysoký škole. Takže tomu předcházela
11 maturita a následně po prázdninách odchod do Prahy na vysokou školu.

12 **V: Jak jste toto období prožíval?**

13 R: Bylo to pro mě usnadněný tím, že jsem do Prahy vlastně odcházel se svým dobrým
14 kamarádem z gymplu, takže jsem nešel do úplně neznámého prostředí, měl jsem tady někoho,
15 koho jsem znal a s kým jsem si mohl povídat, ale třeba ten první půl rok jsem pociťoval
16 takový jezdil jsem domů každé víkend a pociťoval jsem furt hodně silnou vazbu na
17 rodinu. Ten první půl rok byl takovej složitější, ne že by mi bylo úplně smutno, ale fakt jsem
18 se hodně těšil, až zase pojedu za rodičema a uvidím všechny ty členy té rodiny.

19 **V: Měl jste od této životní etapy nějaká očekávání?**

20 R: Bylo to očekávání asi hlavně spojený se školou a asi i s novou prací, až si najdu nějakou
21 práci v Praze a začnu jakoby startovat tu svojí kariéru, takže to bylo asi takový hlavní
22 očekávání. Ve směru větší svobody to pro mě změna nebyla, protože jsem vždycky měl
23 takovej svůj režim a rodiče mě nijak moc nehlídali, nebo spíš jsem to nepociťoval jako
24 razantní změnu.

25 **V: Vnímali jste nějaké pozitivní změny?**

26 R: Určitě, každý rozhodnutí, který jsem dělal záviselo jenom na mě, nemusel jsem se ohlížet
27 na nikoho jinýho a ve vztahu s rodinou asi to, že ten čas, co spolu trávíme je takovej vzácnější
28 než bejval v tom dětství, popřípadě v dospívání. Pozoruju na sobě, že teď už nejezdím domů
29 tak často, jak jsem jezdíval třeba před rokem a pociťuju na tom vztahu, že si sebe vzájemně
30 víc vážíme, toho času spolu. To určitě hodnotím jako pozitivní.

31 **V: Vnímali jste nějaké negativní změny?**

32 R: Ze začátku určitě smutek, nebo spíš stesk, když se třeba nedařilo ve škole nebo to bylo
33 nějaký složitější, tak ta podpora rodiny mi chyběla, s tím že jsem si mohl třeba jenom zavolat
34 s mamkou, nebo tak. Mamka ten můj odchod nesla o hodně hůř než já, takže byly blbý takový
35 ty myšlenky na to, že mamce se třeba stejská a že mamka je třeba doma sama nebo tak. Tak to
36 bylo asi takový negativnější než nějaký pocity z mojí strany.

37 **V: Jaká emoce nejvíce vystihuje toto období?**

38 R: Asi stesk a těšení se. Teď se mi vybaví čekání na autobus v pátek po škole, když jsem jel
39 domů. To bylo takový, jakože pro mě skončil takovej ten pražskej tejděn ve škole, takový to
40 náročný období a já jsem vlastně věděl, že přijedu domů a budu tam mít prostě dva dny klidu,
41 pohody, odpočinku. Takže to se mi teď vybaví, takový to čekání na ten autobus.

42 **V: Napadne Vás něco konkrétního, co Vám pomohlo toto období překonat?**

43 R: Asi to chtělo čas a nejvíc to ovlivnilo to, že jsem si tady našel přítelkyni, která je jakoby
44 teďka tou mojí novou rodinou, a proto nemám takovou potřebu jezdit za rodičema, protože
45 mám tu novou rodinu tady.

46 **V: Jaký byl Váš vztah s Vaším mladším sourozencem předtím, než jste odešel?**

47 R: Hodně blízký. My jsme měli vlastně při dospívání i společnej pokoj, takže jsme spolu byli
48 fakt jako furt. Takže ten vztah byl hodně blízký.

49 **V: Když jste odešel (do 1 roku) změnil se Váš vztah s Vaším mladším sourozencem?**

50 R: Jestli se změnil, tak to byla tak pozvolná změna, že jsem jí nezaregistroval, jestli mi
51 rozumíte. Asi to nějak přirozeně vplynulo, že mi ten vztah vztah přijde asi hodně podobnej,
52 jako byl předtím. S tím že se samozřejmě vídáme mnohem míň, vídáme se občas v Praze, že
53 ona přijde za mnou, nebo já přijdu za ní na byt anebo pak teda nějaký víkend, že se potkáme
54 u rodičů. Takže jako potkáváme se míň, ale ten náš vztah se asi nijak razantně nezměnil. Když
55 máme nějaký problémy, tak to spolu řešíme a určitě jsme se nijak neodcizili.

56 **V: Byla pro Vás důležitá podpora sourozence při Vašem odchodu?**

57 R: Asi spíš udržování vztahu bylo důležitý, protože si pamatuju, že když jsem odešel, tak sestra
58 zrovna maturovala, ten rok, takže jsem jí hodně pomáhal před maturitou s nějakýma věcmi,
59 dával jsem jí svoje otázky a tak. Takže tam byla spíš ta podpora v tý škole a asi i tady tím
60 jsme si dokázali ten vztah nějak udržet, že jsme spolu hodně komunikovali o těch školních
61 věcech, prostě bylo o čem se bavit. Takže jsme spolu nějak museli komunikovat.

62 **V: Víte, jak Váš odchod Váš mladší sourozenec prožíval?**

63 R: Jo, vim, že říkala, že se jí taky stýskalo, že to byl prostě nezvyk, že tam byla sama
64 s rodičema. Hodně vnímala to, že tam přes ten tejděn nejsem s ní, jak jsem do té doby
65 vždycky bejval. Takže říkala, že se jí taky stejskalo, ale myslím si, že to taky zvládla.

66 **V: Myslíte si, že pro Váš vztah bylo podstatné, že Vaše sestra také poté odešla do Prahy?**

67 R: Určitě, myslím si, že jí třeba pomohlo to, že pro ní to byl poloviční odchod už tím mým
68 odchodem, takže ona sama byla na svůj odchod víc připravená. Vim, že pro ní byl její odchod
69 z domova těžkej, vim, že si hodně volala s mamkou, že to nenesla úplně psychicky dobře, že
70 jí chyběli rodiče. Do toho měla bydlení, který nebylo úplně okej, nebylo to asi úplně příjemný
71 soužití, takže i z toho důvodu pro ní byl ten odchod asi trošku složitější. Ale třeba když ona
72 měla zkoušky, tak jsem vlastně za ní mohl po každý zkoušce přijet, když se třeba nepovedla,
73 tak jí já nevím, obejmout, nebo si s ní promluvit, aby nebyla zklamaná, smutná. To, že jsme
74 nyní ve stejným městě umožnilo takovou tu vzájemnou podporu, kterou teda asi ona
75 potřebovala víc než já.

76 **V: Myslíte si, že je Váš vztah nyní stejný, nebo se změnil?**

77 R: Řekl bych, že je asi skoro stejnej. Včera zrovna jsme u ní byli na návštěvě, pokecat si, před
78 tejdnem tady byla ona, takže fakt si myslím, že ten vztah udržujem jako na hodně dobrý
79 úrovni. Trávíme spolu poměrně dost času, si myslím a ono teda je to ještě trochu ulehčený
80 tím, že přítelkyně s ní chodí do třídy ve škole, takže přes ní vim, jak na tom ségra je.

81 **V: Vnímáte nějakou změnu ve vztahu s rodiči?**

82 R: Víc si vážíme toho času, co jsme spolu. Všiml jsem si, že oni taky začaly vnímat, že
83 jakoby... ty první tři roky na vejšce, tak mě měli furt nastavený jako svoje dítě trochu, ale teď
84 už cejtím ten rozdíl, že už mě berou jako dospělýho člověka, a i v té komunikaci mezi nima je
85 to trochu znát. Cítím, že mě berou jako dospělýho člověka a už ne úplně jako jejich dítě. Byla
86 to spíš pozvolná změna, ale razantní krok byl, když jsem si právě našel partnerku a přestal
87 tam jezdit pravidelně. To byl asi takovej zlomovej moment, od té doby mě už berou jinak.

Příloha č. 3

Rozhovor s Karolínou

- 88 **V: Známe se, tykáme si, nevádí ti, když si budeme tykat i při tomto rozhovoru?**
- 89 R: Ne, to mi vážně nevádí.
- 90 **V: Super, děkuju. První otázka tedy je, co pro tebe znamená pojem dospělost?**
- 91 R: Dospělost pro mě znamená nějakou autonomii a svobodu. Svoboda v tom, že si můžu
- 92 nějakým způsobem svobodně rozhodnout, případně si za ty rozhodnutí nesu nějaký následky.
- 93 Taky to asi pro mě znamená přijetí nějaké zodpovědnosti a asi to pro mě znamená asi jako i
- 94 osamostatnění se, ještě ne úplně finančně, ale co se týče jako těch povinností a tady těch věcí,
- 95 tak to asi jo.
- 96 **V: Cítíš se být dospělá?**
- 97 R: Cítím se, že jsem dospělá, ale jsem pořád nějakým způsobem závislá na rodičích.
- 98 **V: Co předcházelo tvému odchodu z domova? Proč jsi odešla?**
- 99 R: Tak, jeden z důvodů byl ten, že jsem chtěla už odejít do Prahy a studovat tady, protože se
- 100 mi tady líbila škola, ale pak jsem byla i ráda, že jsem odešla, protože naši v té době měli krizi,
- 101 takže jako jsem si říkala, že bych asi ani nechtěla zůstat v mém rodném městě. Jakože jsem
- 102 byla ráda, že nakonec odejdu, ale hlavní myšlenka byla to, že chci do Prahy na tu školu a že
- 103 jsem se i chtěla osamostatnit, už jsem nechtěla prostě bydlet s našima a už mi to prostě nějak
- 104 nevyhovovalo tam s nima být.
- 105 **V: Jak jsi prožívala to období po tvém odchodu?**
- 106 R: Pamatuju si, že to bylo hodně náročný, co se týče jako povinností, jakože řešení bytu a
- 107 tady těch všech věcí, ale vlastně jsem ani jako nepoznala nějakou jako velkou rozdíl, protože
- 108 jsem jezdila o víkendu zase za našima domů, takže to bylo pro mě jakože jsem měla větší
- 109 svobodu a bylo to strašně fajn, ale tím, že jsem měla ze začátku blbý bydlení, tak se mi po
- 110 našich občas stýskalo, ale jinak jsem to prožívala tak, že jsem byla fakt jako ráda, že jsem
- 111 měla tu svobodu, že si můžu dělat co chci a že s nima i nějak komunikuju a tak všechno.
- 112 Měla jsem spíš nějaký pozitivní pocity.
- 113 **V: Měla jsi od této nové životní etapy nějaká očekávání?**
- 114 R: Očekávání... no, myslela jsem si, že to finančně budu líp zvládat, že jsem si neuvědomila,
- 115 kolik věcí je jako fakt drahých a prostě co si můžu dovolit, co si nemůžu dovolit a tak. Takže

116 z té finanční stránky jsem měla jako jiný očekávání, než jak to nakonec jako bylo. Ale naši mi
117 nakonec pomohli, takže jsme to nějak jako zvládli. Jinak jsem asi měla očekávání, jakože si
118 budu víc užívat ten studentskej život, jakože toho budu víc stíhat, že budu víc chodit ven
119 s kamarádkama a tak. Protože to bylo to, co si myslíš, že dospělí dělají, že jo, ale vlastně měla
120 jsem prostě povinnosti, školu, pak už se mi nikam nechtělo, nebo prostě ty další lidi měli taky
121 další povinnosti, takže jsem měla očekávání, že si budu víc užívat ten studentskej a mladistvej
122 život, ale to jsem si užívala víc, když jsem byla na gymplu než teď.

123 **V: Mluvila jsi o těch pozitivních změnách, napadne tě i něco negativního?**

124 R: Ta finanční stránka určitě. A ještě ta pozitivní byla, že se na mě naši víc těšili, když jsem
125 tam přijela, ale negativní bylo to, že už když jsem tam přijela, tak jsem třeba čekala, že spolu
126 jako strávíme nějaký čas, nebo byla jsem z toho taková vystresovaná, že jsem si říkala, dobrý,
127 když už přijedu po týdnu domů, tak chci stihnout kamarádky, chci stihnout prostě kvalitně
128 strávit čas s rodičema a oni třeba jako to tak nebrali, oni si prostě žili tam celou dobu a prostě
129 neřešili to nějak. Takže já jsem byla věčně vystresovaná z toho, že prostě v sobotu s nima chci
130 být celej den, úplně zbytečně, přitom oni třeba jeli někam na půl dne na výlet a já seděla
131 doma, třeba. Nebo prostě negativní bylo taky to, že, co se týče třeba bráchy, že třeba když se
132 řešili nějaký jeho problémy, tak já jsem u toho nebyla, tak pak se to prostě znovu řešilo, když
133 jsem přijela, jo a prostě ta komunikace byla jako jiná, než prostě když jsem tam bydlela.

134 **V: Když se vrátíš zpátky do toho období, napadla by tě nějaká emoce, která pro tebe**
135 **vystihuje toto období?**

136 R: Určitě bych řekla, že jsem byla v tom období frustrovaná a zmatená a že toho v určitých
137 chvílích na mě bylo hodně a na druhou stranu jsem se cítila jako strašně svobodně a byla jsem
138 jak kdyby odproštěná od těch jejich problémů. Takže jsem byla taková uvolněnější, možná.

139 **V: Co ti pomohlo překonat ty negativní emoce?**

140 R: U mě se to srovnalo komunikací s našima a časem. Jakože hlavně asi tou komunikací,
141 jakože když mě něco štválo, byla jsem z něčeho frustrovaná, tak když jsem pak přijela, tak
142 jsem jim to vmetla do obličeje, a i když jsme se kvůli tomu třeba pohádali, a nakonec to
143 nedopadlo tak jak jsem chtěla, tak tím to pak jako vyšumělo, časem prostě. Takže asi bych
144 řekla, že tohle no. A taky asi to, když jsem to sdílela s kámoškama něco takovýho, tak to si
145 myslim, že taky pomohlo.

146 **V: Jak jsi prožívala ty velké změny? Mluvila jsi o té finanční zátěži, napadá tě, jestli se**
147 **změnily třeba tvoje blízké vztahy?**

148 R: Tak určitě se s kamarádkama vídám míň, než jsem se vídala, i doma i v Praze. Doma kvůli
149 tomu, že tam nejsem, ale v Praze kvůli tomu, že každá máme už svoje povinnosti a nemáme

150 už tolik prostě jak kdyby času a já už ani nemám tolik chuť ten čas s nima trávit, že už si
151 užívám ten svůj čas, když jsem sama a tak. Neřekla bych, že jsem to prožívala negativně a ani
152 nějak pozitivně, jako tak, že jsem to jako přijala, nedělo se tam nic jako zásadního. Zbouralo
153 se mi jedno kamarádství kvůli spolubydlení, ale to s tím vůbec jako nesouvisí. Možná jako
154 souvisí, ale je to takový specifický hodně. Ale jinak třeba se sourozencem, hm, podle mě tím,
155 že jsme od sebe, tak máme lepší vztah. Tím, že pak přijedu třeba, tím, že se prostě nevidáme
156 často, tak na sebe nejsme tak jakože naštvání nebo tak. Nepíšeme si, nejsme třeba vůbec
157 v kontaktu, ale když už přijedu, tak jsme na sebe jako v pohodě.

158 **V: Jaký byl tvůj vztah s tvým mladším sourozencem předtím, než jsi odešla?**

159 R: Předtím než jsem odešla, tak začala jeho puberta, takže to bylo takový jako náročný.
160 Myslim si, že jsme se jako hodně hádali, ale hádali jsme se hlavně kvůli rodičům a
161 povinnostem prostě doma. On se mnou nijak můj odchod do Prahy prostě vůbec neřešil, skoro
162 vůbec jsme se o tom nebavili. Hodně se tvářil, jakože je mu všechno jedno.

163 **V: Máš pocit, že se váš vztah poté změnil?**

164 R: On se hodně tvářil, že je mu všechno jedno a tváří se tak furt, ale vim, že když jsem si
165 párkrát volala s mamkou, takže měl těžký období, že když jsem odešla, tak se cítil hodně sám
166 a hodně se izoloval. Myslim si, že teď se na sebe asi víc těšíme a užíváme si i ten čas spolu,
167 pečeme spolu a tak. Můj vztah k němu se hodně změnil, v tom smyslu, že už jsem nějak
168 dospěla a mám na něho větší jako nadhled a už prostě vím, jak na něho a tak. Předtím jsem
169 byla spíš hodně v emocích a tak. Řekla bych, že náš vztah je nějakým způsobem vyspělejší a
170 už není takovej jako dětinský, ale nepocítuju nějakou zásadní změnu, ani negativní ani
171 pozitivní.

172 **V: Změnil se po tvém odchodu vztah s rodiči?**

173 R: Hm ... můj vztah s rodiči se podle mě hodně změnil, s každým jako nějak jinak. Hlavně asi
174 s mamkou. Když jsem bydlela doma, tak mamka byla hodně jako perfekcionistka a furt nás
175 jako úkolovala a teď to prostě nemůže dělat, takže naše hlavní komunikace je o tom, jak se
176 jako mám a jak se má ona a bavíme se a píšeme si a voláme si a říkáme si prostě jako
177 v podstatě ty hezký věci a radíme si a není to furt jenom okolo toho, co kdo kde má udělat,
178 jaký má kdo povinnosti, co se nestihlo a stihlo. Takže si myslím, že můj vztah s mamkou se
179 zlepšil, že se na sebe i víc těšíme, a hlavně jsem s ní v kontaktu. S tatškou si třeba vůbec
180 nepíšu. Pokud po sobě něco nechceme, tak vůbec v kontaktu nejsme, když nepřijedu, ale ten
181 vztah s tatškou je podle mě stejnej, protože byl vždycky dobrej. Možná se trochu zlepšil, že
182 třeba tatka se na mě víc těší, nebo já se víc těším jako na ně, na oba dva, když přijedu, ale tam
183 se to zas tak nezměnilo, spíš u té mamky se to zlepšilo k lepšímu. Když odjíždím, je to z toho

184 tatka takovej: „Ty zas jedeš, to to a kdy přijedeš?“ Takže cítím, že tatka by mě tam chtěl asi
185 víc a vim, že mamka byla ze začátku hodně špatná. Oba mi dávali najevo, že jim třeba
186 chybím, ale neměli s tím vyloženě problém. Mám i pocit, že si teď určitě víc vážej toho, když
187 jsem doma, když přijedu, tak mamka třeba schválně navaří, jakože jsem přijela a tak, že třeba
188 naplánujeme výlet na ten víkend, kdy já přijedu a tak, takže se na sebe určitě víc těšíme a
189 určitě se vidíme radši po takový době, než když tam jsem jako furt.

Příloha č. 4

Rozhovor s Lucií

190 **V: Známe se, nebude ti vadit, když si při tomto rozhovoru budeme stále tykat?**

191 R: Nebude.

192 **V: Děkuju. První otázka je, co si představíš pod pojmem dospělost?**

193 R: Představím si, když se člověk nějakým způsobem osamostatní a není tak vázaný třeba na
194 rodiče a dokáže se nějakým způsobem sám o sebe postarat a tím myslím jak citovou závislost,
195 tak i nějakou finanční, že mám prostě příjem a dokážu s tím svým příjmem žít.

196 **V: Cítíš se dospěle?**

197 R: Jo, teď už docela jo.

198 **V: Co předcházelo tvému odchodu z domova, proč jsi odešla?**

199 R: Seběhlo se to tak, že jsem vystudovala gympl a potom jsem se chystala na vysokou, takže
200 ten odchod беру takhle, když jsem odešla na vysokou. Takže jsem odmaturovala a potom
201 jsem odešla.

202 **V: Jak jsi toto období prožívala?**

203 R: Začátek byl hodně těžkej, protože všichni moji spolužáci odešli do Olomouce, nebo ne
204 všichni, ale ti nejbližší spolužáci, kamarádi šli do Olomouce, já jediná jsem šla do Českých
205 Budějovic. Šla jsem na kolej, nikoho jsem tam neznala, byla to taková kolej, taková dost
206 pochybná, to si prostě nepředstavuješ pod takovým tím studentským životem, že tam přijdeš a
207 budeš bydlet v takovém hnusným malým pokojíčku. Zároveň jsem neznala ani nikoho ve
208 škole, takže jsem se prostě ocitla jako ... do té doby jsem byla furt s rodičema, byla jsem
209 zvyklá s nima bejt každý den, vždycky byli jako za mnou, sama jsem se jako nerozhodovala a
210 najednou jsem se musela začít starat sama o sebe. Takže jako ten začátek byl dost těžkej pro
211 mě.

212 **V: Měla jsi před tvým odchodem nějaká očekávání ohledně této nové životní etapy?**

213 R: Vlastně ani neměla, protože v té době jsem tady měla všechny kamarády, měla jsem tady
214 přítele, takže jsem se spíš bála a vlastně jsem ani nechtěla pryč. Na to, jak jsem se celý roky
215 na gymplu těšila, tak se mi tam pak vlastně ani tolik nechtělo, ve výsledku.

216 **V: Vnímala jsi něco pozitivní ve tvém odchodu?**

217 R: Spíš tak jako nárazově, protože začátek byl takovej, že jsem prostě byla schopná volat
218 mamce, když jsem šla ze školy a brečela jsem jí do telefonu, že tam bejt nechci, že si tam
219 nikdy nenajdu žádný kamarády a podobně. Ale postupem času, když jsem vlastně začala
220 chodit na ty jednotlivý cvičení, tak jsem se začala seznamovat s lidma a vždycky jsem měla
221 strašnou radost, když jsem se s někým seznámila. Pak jsme se domluvili, že po škole půjdeme
222 třeba někam na pivo, tak to byly takový malinký drobnosti, který to postupně otočily na tu
223 druhou stranu a najednou jsem tam byla ráda, a i jsem se tam těšila.

224 **V: Když se zpětně podíváš na toto období, jaká emoce pro tebe vystihovala toto období?**

225 R: Na začátku to byla asi prostě strach a taková samota. Nic víc mě teď nenapadá, byly to ale
226 spíš ty negativní emoce.

227 **V: Napadne tě něco konkrétního, co ti pomohlo toto období překonat?**

228 R: Asi to seznamování se s lidma a asi spíš i to, že jsem si vždycky zavolala s mamkou a ona
229 mě vždycky nějak uklidnila. Pak to bylo hodně tím, že mě začala bavit ta škola, tak se to pak
230 hodně všechno skloubila dohromady, že jsem z toho pak nakonec měla lepší pocit.

231 **V: Jak jsi prožívala celkově ty jednotlivé změny při přechodu do dospělosti? Např.
232 finanční změny, změny ohledně blízkých vztahů...**

233 R: Když bych to měla brát až do teďka, tak se to postupně překloupilo z toho, jak se mi strašně
234 moc nechtělo se takhle osamostatnit, tak jsem za to teď strašně ráda, že se to jako stalo. V tu
235 chvíli, když jsem do té Prahy šla, tak jsem toho strašně litovala, že jsem nešla prostě do Brna
236 s těma lidma, který znám, ale takhle zpětně vim, že jsem potkala skvělý lidi, že mě to bavilo
237 ve škole, bavilo mě to v práci, dokážu se sama o sebe postarat, tím myslím jako finančně, že
238 prostě nemusím bejt závislá na nikom jiným, teď je to pro mě takový strašně pozitivní a
239 uklidňující.

240 **V: Změnily se vztahy s přáteli, kteří šli do jiného města?**

241 R: Jako zůstalo pár lidí, se kterýma jsem zůstala v kontaktu, jako hodně aktivně. Už to teda
242 asi nikdy nebude takový, že jsme spolu trávili tolik času každé den ve škole, ale takový ty
243 nejlepší lidi zůstali a zároveň se mi to tím i trošku vytříbilo, že dřív jsem považovala za
244 důležitý všechny ty lidi, ale teďka už prostě vim, jako teďka nechci, aby to vyznělo hnusně,
245 tak to vyznít nemá, ale prostě vim, že už se bez nich obejdu a že, no prostě, nepotřebuju je ve
246 svém životě, když to tak řeknu.

247 **V: Jaká z těchto změn pro tebe byla nejtěžší?**

248 R: Bude to vtipný, ale mě bylo třeba hrozně smutno po rodičích, ze začátku. I proto jsem
249 teďka když jsem karanténa u nich, když můžu, protože jsem tady ráda s nima a je to pro mě

250 lepší než bejt zavřená na bytě, kor když nemůžu do práce, nemůžu se s nikym vidět a
251 podobně.

252 **V: Jaký jsi měla vztah se svým mladším sourozencem předtím, než jsi odešla?**

253 R: My jsme spolu měli vždycky dobrej vztah, protože tím, že mezi námi není velká věková
254 mezera, tak jsme měli vždycky společný zájmy, společný kamarády a podobně. Ale zároveň
255 to, že jsme tady u našich měli společnej pokoj, tak to občas bylo takový jako na nože, že jsme
256 se dohadovali kvůli kravinám a podobně. Tím, že jsem odešla do té školy a jezdila jsem domů
257 jenom na víkendy a on byl tady, tak jsme si byli takový vzácnější, bych řekla. Od té doby se
258 ty vztahy tak jako víc srovnaly, že jsme schopný se o všem domluvit a nehádáme se věčně
259 kvůli blbostem a tak.

260 **V: Jak se tedy do cca 1 roka po tvém odchodu váš vztah změnil a jak je to mezi vámi
261 nyní, po delší době od tvého odchodu?**

262 R: U rodičů už spolu teda nebydlíme, ale postupem času spolu bydlíme teďka v Praze, shodou
263 takových blbejch náhod, ted vlastně dobrejch, já jsem za to ráda. Ten vztah spolu máme furt
264 dobrej, ale myslim si, že kdyby tam nebylo to odloučení, během té doby, kdy jsem byla na
265 vysoký, tak by ten vztah podle mě nebyl takhle dobrej. Takže třeba spousta lidí to nechápe, že
266 spolu můžeme bydlet, nebo jako, jak spolu můžem takhle dobře vycházet, ale myslim si, že je
267 to hodně daný tím, že jsme spolu nějakou dobu nebyli takhle aktivně.

268 **V: Myslíš si tedy, že tím, že spolu bydlíte, že to je jeden z důvodů, proč jste si stále tolik
269 blízcí?**

270 R: Já si myslim, že jo, protože když jsme spolu nebydleli, nebyli jsme spolu v kontaktu, tak
271 jsme se pak třeba i často mýjeli, že jsem přijela jeden víkend já domů a on tu nebyl, pak přijel
272 on já jsem tu nebyla, takže to jsme takhle jako mýjeli a bylo to možná až takový, že jsme se i
273 trochu odcizili. Když jsme se viděli, tak to bylo všechno v pohodě, ale trochu mi tam chyběla
274 ta komunikace a myslim si, že i jemu, protože on je takovej, že spousta věcí, který ho trápěj
275 řekne třeba spíš mě, než aby to řekl jako rodičům a podobně.

276 **V: Byl pro tebe po tvém odchodu tvůj vztah se sourozencem důležitý?**

277 R: Určitě jo. Možná i v té době jsme si začali tak jako víc věřit, nebo podle mě z mé strany,
278 on je furt takovej, že mi spousta věcí tají a hraje si na hroznýho jako tajnáka a takhle, ale já
279 jsem mu začala spousta věcí říkat jakoby i o sobě, i třeba o vztazích, o kamarádech a
280 podobně, myslim si, že jsme se i tím sblížili.

281 **V: Víš, jaký pro něj byl tvůj odchod z domova, jak to prožíval?**

282 R: Já si myslím, že on to nikdy nepřizná, ale myslím si, že mu tak bylo smutno. To vím zase
283 třeba potom zpětně od našich, že když jsem volala domů, tak se mnou chtěl vždycky mluvit, a
284 i sami jsme si volali, třeba přes ten týden.

285 **V: Ještě mám jednu poslední otázku. Vnímáš nějakou změnu ve vztahu s rodiči?**

286 R: No, oni jsou pořád takový, že mají tendenci mi jako ve všem radit, jako to dělali, když jsem
287 byla na té střední a furt mě tak jako tlačí tam, kam chtějí oni, ale já už jako tolik nechci. Tu
288 radu chci jenom když si o ní řeknu, poslechnu si jí, ale už ne vždycky se podle toho řídím, tak
289 to je možná často nějakým podnětem nějakých menších hádek, nebo nějakýho konfliktu.
290 Jinak si myslím, že ten vztah máme jako všichni takhle prostě dobře, když bych to takhle
291 řekla. Co můžu srovnat jako kamarády okolo, kolem sebe, tak myslím si, že nikdo z nich
292 nemá takhle dobré vztahy, nebo to aspoň jako neříkej navenek, že by měli tak dobré vztahy,
293 jako máme třeba my.

294 **V: Ještě mám jednu doplňující otázku, myslíš si, že tě rodiče už vnímají jako dospělé?**

295 R: Jak kdy, podle mě. Protože často viděj, jako je to třeba blbost, ale jsou takový věci, který
296 nejdřív řešili oni a já se teďka nabídnu, že to vyřeším. Třeba teďka jsem vlastně řešila, asi by
297 to jinak udělali naši, ale obě babičky jsme teď objednávali na očkování a já vlastně přijdu a
298 řeknu, že to zařídím, v takovejhlech fázích si myslím, že mě jako viděj jako dospělé, ale pak
299 samozřejmě, když se dohadujeme o něčem, s čím oni nesouhlasí, tak to už mě jako dospělé
300 neviděj.

Příloha č. 5

Rozhovor s Michaelou

301 **V: Co si představujete pod pojmem dospělost?**

302 R: Asi jakoby vlastní zodpovědnost za všechno, co řeším, podle mě. Jakože nemyslím si, že
303 překročení prahu osmnácti let nutně znamená automatický nabití dospělosti.

304 **V: Cítíte se tak? Dospěle?**

305 R: Teď asi už docela jo.

306 **V: Co se změnilo, že říkáte, že „teď“ už ano?**

307 R: Hodně to ovlivnilo to, že teďka v podstatě rok nechodím do školy, tak najednou mám na
308 věci úplně jiný náhled. Už jenom to, že přesně jsem si musela představit, jakože, přesně,
309 nenastoupíš do té školy, jako pro mě to byl velkej milník, bejt zaměstnanec.

310 **V: Co předcházelo Vašemu odchodu z domova a jaký byl důvod Vašeho odchodu?**

311 R: Hm, no, nastoupila jsem na školu v Praze. Takže předcházela maturita, byly tam ty delší
312 letní prázdniny a potom mi začala škola.

313 **V: Jak jste toto období prožívala?**

314 R: Tak já tím, že ze začátku, v podstatě, nevím, jestli to byl měsíc nebo dva, nepamatuju si
315 zpětně, jak dlouhá doba to byla, ale já jsem v podstatě dojížděla ještě do Prahy, ze začátku.

316 S taťkou, každě den, v podstatě, do školy. Řekla bych, že to bylo takový pozvolný, nebylo to
317 určitě nějak skokově, že bych prostě jeden den odjela a tím to celý začalo. Takže tak.

318 **V: Když jste tedy poté začala v Praze bydlet, jaké to pro Vás bylo?**

319 R: Hm jakoby, já jsem věděla, že chci trávit hodně času doma, kvůli nejmladší ségře a
320 v podstatě, udržovat si větší kontakt a neodříznout se nějak jako extrémně. Já jsem to měla
321 velmi jako pozvolný už jenom tím, že v podstatě, já jsem měla hnedka, myslím, v druhým
322 semestru na vošce praxi, kterou jsem si naschvál dala blízko domova, abych měla možnost
323 trávit víc času doma.

324 **V: Myslíte si., že tím, že byl Váš odchod takto pozvolný, to pro Vás bylo jednodušší?**

325 R: Asi jo, přesně jsem si to jako rozložila a jo, nestalo se to prostě ze dne na den, no.

326 **V: Když jste poté věděla, že budete muset být v Praze víc, měla jste od této nové životní
327 etapy nějaká očekávání?**

328 R: Asi ne. Brala jsem to prostě tak, jak to přišlo. Brala jsem to samozřejmě tak, že to jde ruku
329 v ruce s tím, že školu, kterou jsem měla jsem měla v Praze a je to prostě snazší, abych žila
330 v Praze, v podstatě.

331 **V: Vnímáte po svém odchodu nějaké pozitivní změny?**

332 R: Hm, v podstatě si myslím, že jsem si to neuvědomovala dřív tolik, jako si to uvědomuju
333 teď, díky té korona pandemii a v podstatě díky tomu, že jsem měla teď zase možnost trávit
334 čas zase zpátky u rodičů, takže v podstatě mám aktuální srovnání a v podstatě v Praze miluju
335 ten klid. A to, no, takže to ticho, který u rodičů nikdy není, je tam vždycky hluk a to, tak se
336 těším do toho svýho klídečku a tak, no.

337 **V: Vnímáte naopak nějaké negativní změny?**

338 R: Hm, negativní. No asi přesně to, že jsem se musela naučit fungovat tak, že prostě nejsem
339 doma, no. Takže v podstatě, když se chci vidět se ségrama, tak mám v podstatě možnost
340 jenom o víkendu a to no.

341 **V: Takže myslíte, že Váš odchod ovlivnil Váš vztah se sourozenci?**

342 R: Částečně asi jo, určitě. Ale myslím si, že spíš, v podstatě s tou nejmladší ségrou, ty starší
343 už to vnímaj prostě jinak, než prostě ta malá ségra.

344 **V: Když si vzpomenete zpátky na to období, jaká emoce pro Vás vystihovala toto
345 období?**

346 R: Hm, asi smutek. U nás to bylo jakoby, neřekla bych, že to bylo jenom tím odloučením od
347 rodiny, ale spíš všeobecně jakoby i nějakajma nemocema, co byly v rodině a táhly se
348 v uvozovkách s jinýma lidma, ale celý to prostě ovlivnilo, samozřejmě to vnímání celý ty
349 doby pro mě.

350 **V: Napadá Vás něco konkrétního, co Vám pomohlo ten smutek překonat?**

351 R: Čas a zvykat si, no. Jako je to nová situace, a ještě samozřejmě pomáhalo to, že v Praze
352 byla spousta nových lidí se kterýma jsem se poznávala, zároveň jsem prohlubovala vztah
353 s kamarádkou ze střední, se kterou jsem bydlela, s holkama, co přešly do Prahy se mnou. No,
354 takže přesně, mít něco v uvozovkách z toho starýho světa, v kombinaci s tím novým, aby se to
355 usadilo prostě, no.

356 **V: Myslíte si, že pro Vás tedy bylo důležité, že lidi, které jste znala, šli také do Prahy?**

357 R: Určitě. Myslím si, že je to dobře. Já jsem taková, že potřebuju mít v uvozovkách nějakou
358 jako jistotku při sobě, takže to určitě hodně pomohlo, nedovedu si představit, že bych prostě
359 přešla do jinýho města a byla bych tam úplně sama. Věřim, že v tu chvíli by to byla zase
360 úplně jiná situace.

361 **V: Jak jste prožívala změny při přechodu do dospělosti? Finanční změny, změny ve**
362 **vztazích...**

363 R: Třeba, co se týče té finanční stránky, tak v podstatě, zas a znova. Jakože myslím si, že od
364 začátku, co jsem byla v Praze, v podstatě po tu dobu, než jsem začala pracovat, než jsem
365 dokončila tu školu předchozí, tak v podstatě od rodičů jsem dostávala stejný množství peněz,
366 takže to bylo spíš prostě na mě, jak já jsem se k tomu postavila, no. Jakoby jak jsem se k tomu
367 postavila já, co jsem si k tomu našla za práci a tak. Takže to pro mě nebyl v podstatě žádný
368 extrémní rozdíl, protože potom, v podstatě v tu dobu, kdy jsem v uvozovkách přestala
369 dostávat kapesný od rodičů, jsem plynule přešla do toho bodu, kdy jsem přešla na plný
370 úvazek do zaměstnání. Takže jsem nepocítila žádný jako razantní rozdíl, že jako, no, ne že by
371 mě to nějak trápilo. Co se týče těch přátelských vztahů, tak tam si myslím, že tam je to
372 hrozně těžký říct, protože nemůžu říct, že by kvůli tomu, že jsem v Praze ochably moje
373 kamarádský vztahy, který mám doma. Hlavně si myslím, že to souvisí s tím, že v podstatě,
374 jak, přesně, jsem dospívala, měnila jsem se, tak s tím se měnily i moje priority a v podstatě,
375 když jsem se s někým přestala bavit, nebylo to kvůli tomu, že bych byla v Praze, ale kvůli
376 tomu, že jsem zjistila, že mi za to ty lidi nestojej. Jakože no, jo. Vyvinula jsem se do bodu,
377 kdy už jsem pak prostě ty určitý lidi nepotřebovala.

378 **V: Jaké byly Vaše vztahy s Vašimi mladšími sourozenci, předtím, než jste odešla?**

379 R: Tak, v podstatě, asi nejsilnější pouto bych řekla, že jsem měla s tou nejmenší ségrou.
380 S nejstarší ségrou jsem se nebavila nějak extrémně tehdy a to přetrvává. S druhou nejmladší
381 ségrou jsme si v podstatě za tu dobu, co jsem v Praze, vybudovaly jako hlubší vztah, ale to
382 spíš díky tomu, že ona zestrála a víc dospěla. Takže teď máme víc věcí na řešení, než jsme
383 měly dřív, no. Ale myslím si, že kdybych byla doma a ona by byla starší už v tu dobu, tak že
384 by to bylo jiný, samozřejmě. Je to tím, jak se vyvíjíme, že jo, obě.

385 **V: Byly vztahy se sourozenci pro vás důležité při Vašem odchodu, jejich podpora,**
386 **blízkost...?**

387 R: Hm, no jakoby, já jsem věděla, že se nechci odtrhnout úplně, že přesně si chci nechat
388 jakoby, jak to říct. No, můžu říct to, z čeho jsem vycházela v podstatě potom, když jsem
389 přešla do Prahy. Když si vzpomenu na hodně let předtím, tak mám mladší bratrance a byla
390 doba, kdy já jsem v podstatě za nima nijak extrémně nejezdila a potom jsem se s nima viděla
391 nějak po delší době a v podstatě, jak to byly ještě malý děti a neviděli mě dlouho, tak bylo
392 vidět, že v podstatě pro ně jsem jak kdyby cizí člověk. V tu chvíli se mě to dotklo a řekla jsem
393 si, že takhle to nechci a snažila jsem se prostě vídat se s nima častěji a chtěla jsem, aby ten
394 vztah šel správným směrem. My jsme se přesně hrozně odcizili a ve chvíli, kdy jsem přišla do

395 Prahy, jsem přesně věděla, že nechci, aby to dopadlo jak s bratránkama na začátku, abychom
396 se úplně odcizili a pak museli vztah budovat znova, takže jsem si na to dávala pozor, snažila
397 jsem se přesně kvůli tomu být doma co nejčastěji to šlo a budovat ten vztah dál, no.

398 **V: Víte, jak váš odchod prožívali Vaší sourozenci?**

399 R: Asi nevím. My nejsme úplně domácnost, kde bysme úplně extrémně řešili emoce mezi
400 sebou, takže jsme to asi nikdy ani neřešili, podle mě, jak to, kdo cítí. Ale myslím si, že se jim
401 stýskalo, přece jenom, když jste zvyklá, že žijete s člověkem tak dlouho, tak samozřejmě, že
402 se potom stýská.

403 **V: Jaký vztah máte se sourozenci teď?**

404 R: No, s tou nejstarší furt takovej velmi silnej neutrální. S druhou nejmladší super, podle mě a
405 s tou nejmladší taky fajn. Ta je taková, že vždycky, když si voláme, tak se ptá, kdy už zase
406 přijedu a když už jsem doma a je neděle, tak se zase ptá, jakože zase kdy zase přijedu a tak,
407 no.

408 **V: Vnímáte nějakou změnu ve vztahu s rodiči?**

409 R: Asi jo, ale tak to je podle mě přesně tím, že už jsem starší no. Musela jsem si k tomu ale
410 hodně dojít sama, jakože když jsem se hodně vztekala a viděla jsem věci jinak, než je vidím
411 teďka. My doma teda nějak extrémně nemluvíme o emocích a neřekla bych, že jsme si nějak
412 jako nejbližší na světě, ale jakože kolikrát mám pocit, že už mě berou v uvozovkách, jako
413 sobě rovnou, jakože dospělejší.

Příloha č. 6

Rozhovor se Simonou

414 **V: Známe se, tykáme si, nebude ti vadit, když si budeme tykat i při tomto rozhovoru?**

415 R: Ne, nebude.

416 **V: Děkuju. První otázka je, co pro tebe znamená pojem dospělost?**

417 R: Moje mamka tvrdí, že jsem dospělá furt jenom na občance, jo, jako každé rodič, když
418 odejde dítě. Ale za mě, já si myslím, že jsem asi 8 měsíců od rodičů pryč a teprve teď jsem si
419 tu dospělost vyzkoušela. Jo, že se musím postarat sama o sebe, nejsem závislá na nikom, a
420 tak.

421 **V: Jak myslíš, že nejsi závislá? V čem přesně?**

422 R: Ani finančně, ani citově, vlastně. Myslim, jakože bez těch rodičů finančně i citově, no.

423 **V: Cítíš se tak? Být dospělá?**

424 R: Upřímně teď poslední 2 měsíce už jo, teda. Je to úplně něco jiného.

425 **V: Co předcházelo tvému odchodu z domova? Jaký byl důvod tvého odchodu?**

426 R: Tak jelikož mám čtyři roky přítele, tak jsme už trochu chtěli mít ten vztah někde jinde, tak
427 jsme začali pátrat a nastěhovali jsme se do bytu. Neodešla jsem z žádnýho prostýho důvodu,
428 ale kvůli tomu, že jsem chtěla, mít byt pro sebe. Mám vlastně po maturitě a už pracuju, takže
429 to byl takovej přirozenej krok.

430 **V: Jak jsi ten odchod prožívala? Jaké to pro tebe bylo?**

431 R: Já jsem takovej citlivej člověk celkově, takže já vlastně bydlím kousek od mamky, ale
432 když jsem si tam balila ty věci a chodila pro ně a všechno, tak upřímně jsem chvilka
433 brečela, měla jsem takový chvilky, jakože už to není úplně můj domov, že jdu od tý mámy,
434 ale tak na druhou stranu jsem za to hrozně ráda, že zároveň jí můžu vidět kdykoliv, takže tak.
435 Ale jako bylo to chvílema takový těžký, to srovnání, že už od nich jakoby odcházím.

436 **V: Měla jsi od této nové životní etapy nějaká očekávání?**

437 R: Tak určitě, samozřejmě. Ze začátku to bylo takové, těžký to bylo, jako ze všech stran.
438 Zařizovali jsme si byt, takže jsme řešili finance, řešili jsme různé věci, takže jsme museli i
439 v tom vztahu s tím přítelem vlastně udělat hodně kompromisů, tak aby nám to oběma
440 vyhovovalo, takže jsem spíš očekávání neměla, protože jsem se bála, abych nebyla třeba
441 zklamaná nebo něco, ale určitě teď jsem spokojená a šťastná. Takže asi tak.

442 **V: Vnímáš po tvém odchodu nějaké pozitivní změny?**

443 R: Určitě, mám takovou hodně volnou ruku. Když jsem se furt vracela k rodičům, tak když
444 mamka řekla uděláme tohle, támhle to, dojedeme tam, tak furt to bylo takový to poslouchání.
445 Teď je víceméně vlastně jenom na mě, co kdy já budu dělat, kdy, kam půjdu a nepůjdu, takže
446 taková volnost, no.

447 **V: Vnímáš naopak i nějaké negativní změny?**

448 R: Jakože určitě mi chybí mamka víc, a tak a mám pocit takový vlastní zodpovědnosti, což
449 mě občas trochu děsí, ale jinak asi spíš ne.

450 **V: Jaká tvá emoce nejvíce vystihovala období po tvém odchodu?**

451 R: No, emoce, já jsem spíš měla jako napůl šťastné emoce a napůl takové ty smutné, těžké,
452 něco mě tížilo, takové tíživé ty začátky, než se to vlastně všechno srovnalo. Ale konkrétně
453 třeba ty pozitivní emoce byly v tom, když jsme si zařizovali ten byt, to jsem hodně
454 komunikovala s mamkou, vybíraly jsme spolu, poradila mi, koupily jsme a takový. Naopak ty
455 negativní byly to, ten smutek, to stěhování celkově bylo náročný, viděla jsem, že to je náročný
456 i pro mamku, takže tak, no.

457 **V: Napadá tě něco, co ti pomohlo ty smutné a tíživé emoce překonat?**

458 R: Já jsem se furt uklidňovala tím, že vlastně mám tu mamku furt blízko, že tam kdykoliv
459 můžu přijít, kdykoliv jí vidět, Já mám vlastně toho přítele ze sousedního města, takže jsme
460 byli vlastně u nich hodně, protože mám dva mladší sourozence a u nich v bytě žili jenom jeho
461 rodiče, takže když jsem potřebovala takovej ten klid na učení, tak jsme byli víceméně tam,
462 takže jakoby v tom období mi hodně chyběl ten čas s tou mamkou, kterež jsem s ní netrávila a
463 nemohla jsem ho s ní trávit. Takže teď naopak jsem ráda, že jsem zase ve městě, kde mamka
464 žije a mám jí blízko. Takže bych řekla, že pro mě je tohle podstatný, že mám tu mamku
465 blízko, no.

466 **V: Jak jsi prožívala změny při přechodu do dospělosti? Myslím tím finanční změny,
467 změny v blízkých vztazích...**

468 R: Ohledně financí, já vlastně pracuju ve městě, který je ode mě tak 40 minut autobusem,
469 takže já jsem věděla, že budu časem potřebovat auto, abych mohla dojíždět. Našetřený peníze,
470 který jsem dostala od mamky ze stavebního spoření vlastně padly na auto, takže to víceméně
471 začátek bydlení byl těžší, musela jsem spoléhat na výplaty, protože to auto byl velkej zásah do
472 rozpočtu. Vim, že by to bylo jednodušší, kdybych si to auto nekoupila, ale na druhou stranu
473 teď vidím, že prostě i tak jsme to zvládli, když jsem měla ten příjem a mohla jsem i tak mít to,
474 co potřebuju. Asi bych i řekla, že koupením toho auta jsem si trochu potvrdila nějakou svoji
475 dospělost, byl to pro mě velkej krok, no. Co se týče blízkých vztahů, tak určitě jsem spoustu
476 kamarádů ztratila, tím, jak jsem dospěla, tak se ty vztahy prostě změnily. Cítím už takový ty

477 rozdíl v tom chování, i to, jak ty nějaký lidi jinak přemejšlej. I co se týče financí, já už teď
478 vim, že už musím přemýšlet nad tím, abych měla furt něco v záloze, jak na nájem, tak jídlo,
479 ale spoustu z mých kamarádů furt dotujou rodiče a oni tohle prostě nevnímají. Takže
480 v těchto věcech se to vlastně hodně změnilo.

481 **V: Jaké byly tvé vztahy se sourozenci předtím, než jsi odešla?**

482 R: Já jsem s nima nikdy neměla problém, takže o to horší to asi jako bylo, viděla jsem, že i
483 pro ně to bylo náročný, že tam prostě nejsem a už tolik nebudu, no. Brácha se teda občas
484 sebere a přijde sem za mnou, takže se snažíme spolu trávit čas, ale vztahy jsme vždycky měly
485 fajn, teď si jsme teda vzácnější.

486 **V: Myslíš, že se tedy vaše vztahy nějak změnilo?**

487 R: Myslím si, že v nějakých věcech asi jo. Třeba moje ségra je beran, takže to je hrozně
488 tvrdohlavý člověk a ona prostě umí takový ty scény, že něco dělat nebude a v tom jsme se
489 ségrou měly trochu boj, že já jsem prostě blíženeček, takže umím v klidu zachovat klidnou
490 hlavu, ale na druhou stranu dokážu taky já bouchnout, takže tam jsme to chvíli měly takový,
491 než se srovnala, ale jako teď je to lepší.

492 **V: Bylo pro tebe důležité udržovat vztahy se sourozenci i po tvém odchodu?**

493 R: Určitě, jako celkově jsem s bráchou často a trávím s ním spoustu času a bylo to pro mě
494 důležité. Já jako nejsem člověk, kterej by se nebavil se sjezma sourozencema nebo tak, to
495 bych neuměla.

496 **V: Ještě mám poslední otázku, změnil se nějak tvůj vztah s rodiči?**

497 R: Řekla bych, že určitě, že to chování, jakoby vzájemný, jako co máme k sobě, tak taky jako
498 postoupilo na jinou úroveň, než vlastně, když jsem tam byla. Řekla bych, že je to s mamkou o
499 dost víc kamarádský, než to bylo do teď. My jsme jako vždycky byly kamarádky, ale teď je to
500 zase víc, jo, mamka je taková jakože nás často zve na oběd, nebo s ní chodím na víno, jo,
501 takže o to víc je to fajn. I jako co se týče finanční stránky, tak jako dokázala přijít a říct mi, že
502 kdybych potřebovala, tak mi pomůže, že stačí říct. Takže taková ta podpora tam furt je a ty
503 vztahy jsou takový jiný, než byly.

504 **V: Myslíš si, že tě mamka vnímá už jako dospělého člověka?**

505 R: Jako ona to nepřizná, ona to neřekne jako nikdy, ale myslím si, že jo, že se mnou řeší
506 takový věci, který prostě může řešit s tátou, ale řeší to se mnou, co se týče věcí finančních,
507 domácnosti a tak. Takže, jedná se mnou už jinak.

Příloha č. 7

Rozhovor s Viktorem

508 **V: Jelikož se známe, bylo by asi příjemné, pokud bychom si při rozhovoru tykali, je to**
509 **za tebe v pořádku?**

510 R: Jasně, ani mě nenapadlo, že bysme si vykali.

511 **V: Super. Přejdeme tedy hned k první otázce. Co si představíš pod pojmem dospělost?**

512 R: Pod tímhle pojmem si představím, když člověk musí se vzchopit a rozhodovat se sám za
513 sebe, starat se sám o sebe a vlastně čelit těm povinnostem, který má sám za sebe.

514 **V: Tím myslíš „vzchopit se“?**

515 R: Přesně, vzchopit se a být soběstačnej.

516 **V: Cítíš se tak? Dospěle?**

517 R: No, cejtil jsem se tak, když jsem byl v Praze, ale vzhledem k tomu, že jsem teď zase u
518 rodičů, tak vlastně ani soběstačnej bejt nemusim. Jako jo, jasně, cejtim se soběstačně, ale teď
519 to nepotřebuju, když jsem furt doma. Když jsem v Praze byl, tak, za tý normální situace, tak
520 jsem byl soběstačnej.

521 **V: Co předcházelo tvému odchodu z domova? Jaký byl důvod tvého odchodu?**

522 R: Fu, no, důvod byl, protože jsem šel na novou školu, pokračoval jsem vlastně ve studiu, po
523 gymplu. Důvod byl teda škola a předcházelo tomu hele to, že jsem byl na gymplu ve čtvrtáku
524 a maturoval jsem tady a docela jsem se i těšil. Já jsem měl takovej, jak to nazvat, problém sám
525 se sebou, že už mě to tady štvalo a už třeba dva roky, už jsem se fakt těšil, až ten den přijde a
526 budu moct odejít, protože to je takovej ten komplex malýho města, že malý město, malý lidi,
527 málo lidí, málo věcí tady a už jsem prostě, hlavně ty lidi mě tady štvali a tváře, který jsem
528 prostě vídal každej den. To nemluvím o spolužácích, ale jako celkově. Takže už fakt jsem
529 jako by odpočítával ty dny a období, kdy to jako přijde a těšil jsem se na to, až odejdu.

530 **V: Když jsi potom tedy odešel, jaké to pro tebe bylo?**

531 R: Hele, na jednu stranu jsem se cejtil, jakože svobodně, ale na druhou stranu, jak jsem říkal,
532 že prostě člověk se už musí postavit na vlastní nohy a všechno si musí zařizovat sám.

533 Vzhledem ale k tomu, že jsem měl jistou zálohu, měl jsem byt a ty prostředky potřebný
534 k tomu, takže jsem ... jasně, byl jsem soběstačnej, ale nešel jsem jakoby do prázdna. Věděl
535 jsem jakoby kam jdu a co mě tam bude čekat.

536 **V: Ty jsi mluvil o tom, co tě štvalo, měl jsi nějaká očekávání, co se změní v tvém**
537 **přechodu do dospělosti?**

538 R: Jo, tak první jako základ, že poznáš nové lidi a druhý co, tak vlastně, že fakt jdeš studovat
539 to, co tě baví a co studovat chceš. Neříkám jako, že tady na gymplu jsem neměl nějakou dobrou
540 základ informací a vědomostí, ale zkrátka tady byly předměty, na tom gymplu, který jsem
541 věděl, že potřebovat nebudu. Teď je jedno, jestli mi šly nebo nešly, jestli mě bavily nebo ne,
542 ale zkrátka na tý nové škole jsem šel dělat to, co chci dělat a to, čím chci být. Ten názor jsem
543 jako takovej zatím nezměnil, takže jako poznat nové lidi a víc studovat a dělat to, co cejtím
544 jakože chci.

545 **V: Vnímáš nějaké pozitivní změny od tvého odchodu?**

546 R: Hele, hlavní změna byla to, že jsem musel být samostatnej, což do té doby jsem měl po
547 boku ségru a spolužáka, se kterejma jsem tu byl osm let a znal jsem je nazpaměť. Takže první
548 co, být samostatnej a taky tak nějak se zapojit do toho kolektivu, do toho nového kolektivu,
549 kterej v té nové třídě byl, na té nové škole. Asi jsem byl i docela jakoby ... sám, to je blbý
550 říct, ale takovej osamocenej. Je pravda, že než jsem tam potkal nějaký lidi a dal se s nima do
551 řeči a našli jsme nějaký společný téma, o kterým jsme si mohli říct, tak to chvíli trvalo, ale
552 teď už je to v pohodě. Ze začátku jsem ale, první dva tejdny na té škole, fakt s nikým
553 nemluvil a na bytě jsem měl pět novějších spolužáků, se kterejma jsem sice jako kecal, ale
554 taky to byli nové lidi. Když budu mluvit o těch spolužácích, tak dobrý dva tejdny jsem fakt
555 s nikým nekomunikoval. Dá se říct, že jsem byl docela i osamocenej, co se týče lidí.

556 **V: Tohle jsi tedy vnímal pozitivně, nebo negativně?**

557 R: Hele, bylo to negativní, ale jakoby jasně, že jsem se z toho nějak nesložil a spíš jsem byl
558 otevřenější tomu, co se stane, tomu, co se může stát. Jen jsem asi čekal na nějakou příležitost.

559 **V: Když si vybavíš období po tvém odchodu, jaká emoce toto období pro tebe nejvíce**
560 **vystihovala?**

561 R: Možná nervozita. To je první, co mě napadlo, ale asi nervozita, protože jsem nevěděl, jestli
562 jsem se rozhodl správně, jestli jsem si zvolil dobrou školu, jestli jsem si zvolil dobré místo a
563 tak. Prostě, jak člověk neví, do čeho jde a jak to bude vypadat, jak se to bude vyvíjet, tak asi
564 jsem byl trochu nervózní.

565 **V: Jak jsi prožíval změny při přechodu z dospívání do dospělosti? Finanční změny,**
566 **změny ve vztazích...**

567 R: Hele, bylo dost změn, protože ... tak to mají asi všichni, že jo. Když odejdeš po osmi letech
568 z gymplu, tak ty lidi vlastně nechceš vidět a ten kontakt s nima nedržíš, takže sem tam jsem si
569 napsal s maximálně třema lidma ze třídy. To ani nebyly konverzace, to spíš jsme si

570 odpověděli na instastories. Takže jakoby ty lidi, v tom ta změna byla, v těch lidech. Co se týče
571 finančních změn, tak prostě jak člověk začíná vnímat tu novou fázi života, tak samozřejmě
572 vnímá i kolik financí dává, například do toho studia, na ten byt, celkově na stravování a asi
573 čtvrtá složka je doprava, v tuhle chvíli. Když se musíš dostat do školy a zpátky na byt, že jo,
574 popřípadě domů. Takže to byly ty hlavní složky, který jsem dával. Jak se spolíháš sám za
575 sebe, tak samozřejmě to za tebe nikdo neplatí. Takže v tom byla ta změna, no. Z té peněženky
576 šly větší částky než blbý čtyři koruny za autobus z města, kde je gympl sem k nám na vesnici
577 a dvacet pět korun tady na obědě. Takže jo, ty finanční částky už se zvýšily a musel jsem to
578 začít vnímat. Žádnou práci jsem sám nenašel, ale měl jsem našetřeno z léta. Jo, začal jsem to
579 vnímat, že to vzrostlo.

580 **V: Jaké pro tebe tyhle změny byly?**

581 R: Takový trošku stresující, ale zároveň jako motivující. Třeba v tom, abych si našel nějakou
582 práci a celkově koukat po těch penězích, kde by se daly vydělat.

583 **V: Jaká z těchto změn pro tebe byla nejtěžší?**

584 R: No, spíš asi přes tu stránku lidí než ty finanční věci. Jakože člověk to začne pořádně řešit
585 až ty peníze mít nebude a vzhledem k tomu, že peníze jsou, tak to jsem vnímal, viděl jsem ty
586 větší rozdíly, ale člověk to tolik neřeší, protože si říká, že peníze má a peníze mít bude, když
587 bude pracovat, což já jsem chtěl. Takže to jsem tolik neřešil, ale spíš ty první dva tejdny na
588 škole, než člověk někoho pozná, tak je chvíli sám a není na to zvyklej, potom, co byl osm let
589 na gymplu a každý den potkával ty stejný lidi. Největší změna byly asi ty lidi, že kolem sebe
590 nemám nikoho a musel jsem na chvíli najet na ten běh sám na sebe.

591 **V: Jaký byl tvůj vztah se sourozencem předtím, než jsi odešel?**

592 R: Hele, perfektní. Vzhledem k tomu, že nebydlíme ve stejným domě, ale chodili jsme i na
593 stejnou školu, tak jsem ségru potkával každý den. Nemůžu říct, že by mě to jedinej den nějak
594 omrzelo. Prostě jako ten člověk tady byl, víš, že tady bude a když se něco pokazí, tak ti
595 pomůže. Takže to bylo takový, byli jsme si prostě extrémně blízky.

596 **V: Myslíš, že se váš vztah změnil?**

597 R: Ne, myslím si, že ne, protože spolu držíme furt kontakt, i když třeba už těch povinností
598 máme oba dva víc a času máme oba dva míň, tak si pořád najdeme čas na to si zavolat a dát si
599 o sobě vědět. O to víc pak spolu telefonujem a o všem si řeknem. Nemyslím si, že to, co se
600 týče toho informačního sdělení nějak změnilo, protože toho o sobě víme furt tolik, jako
601 kdybychom spolu bydleli. Nehledě na to, že jsme od sebe několik tisíc kilometrů.

602 **V: Byl pro tebe při tvém odchodu důležitý kontakt se sestrou a její podpora?**

603 R: Jo, určitě. Když se zase vrátím k tomu, že než na tý nový škole člověk najde nějaký nový
604 tváře, tak aspoň ten sourozenec se jako nezměnil, ten tady furt byl a furt tady bude, takže to na
605 tom bylo takový pozitivní. Když jsem třeba neměl si s nikým povědět, jaký byl můj den, tak
606 ten sourozenec, ačkoliv byl jinde, tam furt tam jako by byl a mohl jsem si s ním říct, co je
607 novýho.

608 **V: Víš, jak tvůj odchod tvoje sestra prožívala?**

609 R: Ona to prožívala víc emotivně než já. Vim, že se jí stejskalo, když jsem odešel, několikrát
610 mi to i řekla, byl to nezvyk, asi jako pro nás oba. Přece jenom jsme si spolu něčím prošli,
611 drželi spolu celý život a najednou jsme se museli oddělit, no. Z našeho rozhození byla taky
612 rozhozená, byla to prostě hodně velká změna.

613 **V: Vnímáš nějakou změnu ve vztahu s rodiči?**

614 R: Jo. Vidíš, to jsem zapomněl zmínit u těch prvních otázek. Jedna věc, proč jsem chtěl a těšil
615 se, že odejdu, bylo tohle zakomplexovaný město. Druhá věc byla to, že jsem si fakt
616 potřeboval ulevit od rodičů. Takový ty dva roky před maturitou už jsem se fakt těšil, až se
617 něco změní a ta změna byl můj odchod. Nechci se do toho zamotat, ale začal jsem pozorovat,
618 že jak se vidáme furt, tak hlavně na mamce, to bylo někdy jako ... prostě jsem cejtil, jako
619 kdybychom potřebovali nějakou menší pauzu, abychom byli chvíli od sebe, protože pak ty
620 lidi se na sebe můžou víc těšit, když se pár dnů neviděj. Ačkoliv tohle mamka nerada slyšela,
621 tak když tady ségra ještě byla, tak já jsem vždycky, nebo vždycky ne, ale jednou za čas jsem
622 měl pocit, jako kdybych toho nedělal pro mamku jako dost. Jako kdyby mamka měla potřebu
623 mě srovnávat se ségrou a mě brala jako toho horšího. Ačkoliv mě to mrzí, že to tak musím
624 říct, tak někdy jsem to tak cejtil. Nikdy jsem jí to, ale neměl za zlý, protože všechno, co pro
625 mě mamka kdy obětovala a teď myslím třeba jen tu finanční stránku věci, to všechno, co do
626 mě dala, tak to jí do smrti nebudu moct oplatit. Já jsem, takže nikdy nemohl mamce za nic
627 křivdit, protože jsem zkrátka nemohl říct ani slovo, protože jsem věděl, co všechno pro mě
628 mamka udělala. Začal jsem ale cejtit, že potřebujeme nějakou tu pauzu. To byly takový ty
629 situace, kdy jsem přišel ze školy a nešel jsem se učit, protože jsem věděl, že na druhý den do
630 školy nic nemám. Pak v ten stejný čas mamka náhodou přišla ségře do pokoje a viděla, že
631 ona na něčem dělá, že se buď učí, nebo něco čte. Mamka to pak automaticky otočila proti
632 mně, proč já něco nedělám, proč já se něco neučím. V tom byly asi ty první náznaky, kdy
633 jsem zjistil, že už jsem samostatnej. Já jsem věděl, že na druhý den nic nemám, věděl jsem,
634 že na druhý den nic nemusím mít, a to že ségra něco dělala, to byla její věc. Ona měla jinej
635 rozvrh, byla o třídu níž a prostě lišili jsme se. V ten moment jsem prostě zjistil, no, teď to
636 bude znít asi egoisticky, ale že už jsem cejtil, hele že už jsem dospělej, že jsem věděl, co mám

637 mít a co potřebuju mít a to, že ségra dělala něco svýho, to byla její věc, ne moje, ona měla
638 jiný povinnosti. To byly ty první náznaky, kdy jsem to třeba nedokázal mamce vysvětlit, nebo
639 mamka to nedokázala pochopit. Já už jsem prostě znal svoje povinnosti a to, co musím na
640 druhej den mít splněný. Mamka se nedokázala v několika momentech přes to dostat, že jako
641 vim, co mám dělat. Takže to vždycky skončila několika střety mezi náma a už od tý doby
642 jsem nad tím začal přemejšlet, že už od tý doby se těším, až budu chvíli sám, až budu jakoby
643 na vlastních nohou, že už mě zkrátka nikdo nebude, když to řeknu hnusně, buzerovat.

644 **V: Myslíš, že se to po tvém odchodu změnilo?**

645 R: Jo, protože jsem byl pět dnů v tejdnu pryč a pak jsem se i těšil až přijedu a budeme si moct
646 pokecat. Já jsem ale vnímal mamku vždycky furt stejně, ale cejtil jsem na mamce, že spíš
647 mamce to pomohlo. Na tom jsme se několikrát shodli i s nevlastním tátou, že tím, jak nás
648 mamka měla doma každej den v tejdnu, tak si mohla dovolit se s náma někdy pohádat.
649 Věděla, že tady furt budem. Ted' ale, když jí už teda obě děti odešly a jedno dítě má pryč
650 úplně a to druhý se jí vrací domů na víkendy, tak s tím dítětem nechce bejt pohádaná. Chce si
651 ty dva dny v tejdnu s tím dítětem užít a nechce řešit, s prominutím, píčoviny. To myslím, že
652 mamku hodně zlepšilo k lepšímu, že přestala jakoby řešit zbytečnosti, že se těší na ten čas
653 strávenej s tím dítětem a neřeší věci, který, když to řeknu hnusně, jsou její věc. To není nic
654 tajnýho. Mamka kolikrát řešila moje povinnosti, který jsem si dokázal vyřídit jen sám a
655 mamka je chtěla mít druhej den na stole a já věděl, že to nespěchá, tak jsem to nedělal hned a
656 to byl ten problém. Mamka ráda ukázala prstem a chtěla to mít hotový. Já jsem ale měl svou
657 hlavu a věděl jsem, že to nespěchá a že to dokážu včas udělat bez toho, aby mi to mamka
658 musela rozkazovat. Tím, že jsem odešel, tak mamka sama pochopila, že nemá cenu se hádat
659 kvůli kravinám a to bylo nejhorší, že jo. My jsme nikdy neřešili žádný důležitý věci, my jsme
660 se vždycky hádali, třeba z 95 procent, jsme se vždycky hádali kvůli blbostem. To mě na tom
661 štkvalo. Když už se musíš s někym pohádat, tak proč neřešit nějaký vážný věci, nějakej střet
662 názorů, který maj smysl. Když to ale byly blbosti, kolikrát různý slovíčkaření, tak pak nad tím
663 člověk začne přemejšlet a pak i lituje toho času, co se ty dva hádaj. Kdybych se s mamkou
664 nehádal, tak jsme ten čas mohli prožít v míru a v dobrý atmosféře.

Příloha č. 8

Rozhovor s Patricií

665 **V: Dlouhodobě se známe, nebude ti vadit, pokud si budeme při tomto rozhovoru stále**
666 **tykat?**

667 R: Ježiš, vůbec, já si ani nechci začít s tebou vykat.

668 **V: Super, děkuju. Moje první otázka je, co pro tebe znamená pojem dospělost? Co si**
669 **pod tím představíš?**

670 R: Zajímavá otázka. Jako takový bych řekla, že člověk se dokáže postarat víceméně sám o
671 sebe. Jako nemusí to bejt úplně ve všem, protože prostě, nemusíš, že jo, všechny znát všechno
672 ohledně bank, účtu, jak se shání bydlení a takový věci, tak jakože to trvá, než se to naučíš. Já
673 když jsem v Praze, tak se cejtím dospěle, musím si obstarat nákupy, já nevim, platit kolej a
674 všechno si tam dělám sama a tam si připadám docela dospěle. Takže takový, že se asi
675 víceméně dokážu zorientovat. Když si třeba zařizuju brigádu a všechno si musím zařídit sama,
676 tak to mi připadá, že je dospělý.

677 **V: Ty jsi trochu odpověděla, ale stejně se tě zeptám. Říkala jsi, že v Praze se dospěle**
678 **cítíš, cítíš se tak i celkově?**

679 R: Jako to je můj osobní názor, rodiče by asi nesouhlasili, ti by řekli, že jsem hodně dětinská,
680 ale já mám chvíle, kdy si myslím, že jsem dospělá. Pak na jednu stranu jsem spíš, což je asi
681 moje povaha, ale mám chvíle, kdy nechci dělat dospělácký věci. Jako nechci řešit takový to,
682 co bude v budoucnu, nebo řešit bydlení, nebo takový věci. Takže myslím, že dokážu bejt
683 dospělá, ale zároveň asi úplně nechci, bejt dospělá úplně. Jako myslím si, že ještě určitě můžu
684 dospět víc.

685 **V: Co předcházelo tvému odchodu z domova? Proč jsi odešla?**

686 R: Odešla jsem na vysokou školu. Vždycky jsem tak nějak tušila, že chci na vejšku, do Prahy
687 ideálně. Takže já jsem byla hrozně natěšená, že konečně budu studovat, co budu chtít. Úplně
688 to nevyšlo, ale byla jsem ráda. Myslela jsem, že se konečně osamostatním, protože jsme se u
689 našich hodně hádali, takže jsem se těšila, že si budu žít hodně podle sebe.

690 **V: Jak jsi prožívala období po tvém odchodu?**

691 R: Já nejsem úplně sociální typ, takže jsem byla nervózní z nových lidí, z nových
692 spolubydlících a tak, takže nám seznamování trvalo dlouho. Spíš jsem byla taková přehlcená
693 tý školy, bylo toho fakt hodně, bylo to těžký. Když jsem většinou přijela domů, tak jsem se

694 sice snažila dělat furt samý úkoly, ale zároveň jsem si chtěla doma odpočinout. Nejvíc jsem
695 vnímala to, že je ta škola hrozně těžká a nevnímala jsem moc to, že jsem jako od domova.
696 Jako já jsem jezdila domů docela často, skoro každéj tejdén, takže se to docela dalo. Největší
697 věc, co jsem řešila, byla ta škola.

698 **V: Ty jsi říkala, že ses těšila, až se osamostatníš. Na to navazuje moje další otázka – měla**
699 **jsi od této nové životní etapy nějaká očekávání?**

700 R: Já si myslím, že jako jo, že si prostě konečně budu řídit ten čas sama. Jako konečně
701 velkoměsto, takže jsem se těšila, že bude třeba větší výběr jídla. Třeba Mekáč byl předtím
702 jenom výjimečně, když jsme někam jeli. Takže jsem byla schopná furt jenom chodit do
703 Mekáče, nebo někam pro jídlo. Když si jdu nakoupit, můžu si koupit, co chci, takže jsem se
704 těšila, že si budu sama řídit takovýhle věci a fakt se to stalo. Takže takový byly moje
705 očekávání a ty se splnily.

706 **V: Vnímáš ve svém životě nějaké pozitivní změny po tvém odchodu?**

707 R: Když přijedu zpátky domů, tak si mě doma jako vážej, obzvlášť když jsem v Praze třeba tři
708 tejdny. Jasně, občas je to, že se začneme štvát a mamka mi nadává, že nic nedělám, že
709 neuklízím, ale když přijedu po těch třech tejdnech, tak je nadšená a všichni jsou najednou
710 milý, tak to je jako příjemný.

711 **V: Vnímáš naopak nějaký negativní změny?**

712 R: Negativní asi ne, nic mě nenapadá.

713 **V: Jaká emoce pro tebe vystihovala období krátce po tvém odchodu?**

714 R: Dobrá otázka, já nejsem úplně emocionální člověk. Já nevím, pro mě bylo spousta novejš
715 informací, zážitků, lidí, většinou asi dobrejš. Vážně dobrá otázka. Já nevím, nejvíc jsem byla
716 asi nadšená, ze spousty věcí. Takže asi nadšení.

717 **V: Jak jsi prožívala změny související s přechodem do dospělosti? Například změny**
718 **finanční, změny ve vztazích ...**

719 R: No, jako finanční změny byly třeba v pohodě. Jako já jsem nikdy nemusela dělat nějak moc
720 brigád nebo tak, protože mě rodiče vždycky podpořili, byli jsme domluvení, že když budu
721 studovat, tak mě budou podporovat. Vždycky, než jsem odjela do Prahy, tak i babička
722 vždycky přišla a něco mi dala, takže za to jsem hrozně ráda, že se nemusím starat o úplně
723 všechno sama, že mě jako podporují. Ohledně vztahů, já si myslím, že na gymplu jsme byli
724 fakt super parta, že jsme si rozuměli. Je očividně ale hrozně těžký se sejít, abychom se sešli
725 všichni. Takže na jednu stranu mi je líto, že se moc nevidáme, na druhou stranu jsem měla
726 obrovský štěstí, že jsem na vejšce potkala samý dobrý lidi, sedla jsem si se spolubydlícíma.
727 To, jak se říká, že na vejšce si pak přátele neuděláš, nebo že je to těžký v tý dospělosti, tak já

728 jsem jako narazila na lidi, který jsou fakt super a se kterejma jsem si fakt sedla. Takže jako
729 bych řekla, že zatím jako mám hrozný štěstí na spoustu věcí. Ať už je to třeba samostatný
730 bydlení, což já jsem teďka na tý koleji, tak jako zázrak to není, ale nejsem na tom nějak
731 špatně, ještě jsme si to tam předělali. Takže bydlení cajk, vztahy super, finančně taky zatím
732 dobrý, takže se mi jako ty špatný věci naštěstí vyhýbaj.

733 **V: Byla některá z těchto změn pro tebe i tak těžší?**

734 R: Škole. Nebyla to vůbec nic, jak jsem si to představovala. Jako mě vždycky šla matika,
735 fyzika a tak, nikdy jsem neměla problém s učením, ale to, co jsme brali na gymplu, to, co jsem
736 si myslela, že je těžký, bylo nic oproti tomu, co bylo na jaderce. Největší zklamání bylo teda
737 v tý škole. Myslela jsem si, že budu ten vědec, co je zavřenej jenom v tý laborce a občas
738 vylezu na nějakou tu přednášku a tak. Měla jsem předmět, kde jsme si vyzkoušeli tu vědeckou
739 práci, ale mě to vůbec nechytlo. Byla jsem tam teda krátce, mohla jsem vydržet dýl, možná by
740 to zlepšilo, ale spíš jsem si tak jako uvědomila, že nechci prostě dělat jenom tu vědeckou
741 práci. Říkám, hlavně, co se toho učení týče, tak jsem si myslela, že všichni přeháněj s tím, že
742 jedna zkouška na vejšce je celá maturita, ale teď už vim, že to může bejt i horší, než celá
743 maturita. Takže jako rozhodně ta škola bylo to nejtěžší. Takže jsem pak odešla, nedokázala
744 jsem si představit, že bych to dělala a najednou mi došlo, že bych nevěděla, co s tím pak dělat.
745 Mě to částečně zajímá, ale asi mi stačí si na netu najít něco zpopularizovanýho, protože ta
746 matika, co stojí za tím, to nechci už vidět.

747 **V: Další část rozhovoru je o vztahu s mladším sourozencem. Jaký jsi s ním měla vztah
748 předtím, než jsi odešla?**

749 R: Jako než jsem odešla, tak myslím, že dobřej. My jsme se dřív hrozně hádali, asi to bylo
750 tím, že šest let je docela velkej věkovej rozdíl, kluk a holka, extrovert a introvert, jsme prostě
751 hrozně rozdílní, tak jsme se furt hádali a prali. Pak jak trochu vyrostl, tak jsme byli už tak jako
752 spíš spolu. Nebo jako, oba dva jsme většinou zavření a hrajeme si na počítači, ale dokázali
753 jsme se už spolčit proti rodičům, už to nebylo takový, že jsem ho slyšela dejchat a řvala jsem
754 na něj, ať vypadne. Už jsme byli, jakože v pohodě.

755 **V: Myslíš si, že se po tvém odchodu váš vztah změnil?**

756 R: Já si to nemyslím, asi.

757 **V: Bylo pro tebe důležité s ním udržovat kontakt, cítit jeho podporu a tak?**

758 R: Já jsem ho viděla docela ráda, když jsem přijela, ale spíš to bylo vidět na něm, že je rád, že
759 jsem doma. Vždycky mě hned přišel otravovat, furt si chtěl povídat a furt chtěl bejt u mě
760 v pokoji. Já jsem byla hodně zabraná do toho učení, tak jsem ho vyháněla, ale vlastně jsem
761 byla ráda, že za mnou chodí, že jsem aspoň na chvílku vypla.

762 **V: Víš, jak on prožíval tvůj odchod?**

763 R: Já si myslím, že jsem mu chyběla. Takhle, on je většinou zavřenej na počítači, nemáme
764 toho tolik společnýho, abychom spolu chtěli být pořád, ale aspoň to jeho otravování bylo
765 dobrý. Pro něj je to hraní a věřím tomu, že ho to baví a je z toho nadšenej. Když jsem pak
766 třeba dýl v tý Praze, tak vim, že mu chybim, jakože tady nemá toho blízkýho.

767 **V: Jaký je váš vztah teď?**

768 R: Já si myslím, že je to furt dobrý. Když se třeba pohádá s mamkou, tak já jsem tady pro něj,
769 dokážeme si o tom popovídat. Když něco jeden potřebujeme, tak víme, že se na sebe můžeme
770 víceméně spolehnout, pokud on nezaspí. Takže jako já si myslím, že jsme v pohodě. Dřív
771 jsme se prostě hodně hádali, já jsem si nedokázala představit, že bychom někdy mohli bejt
772 spolu jakože, táhnout za jeden provaz, tak nakonec to tak dopadlo, že prostě máme jeden
773 druhýho.

774 **V: Čím si myslíš, že to je? Že se to tak změnilo?**

775 R: Já si myslím, že to je tím, že on vyrostl. Jo, občas je otravnej, ale prostě už dokáže
776 pochopit takový dospělácký věci. On byl dřív jako mazlíček, když on něco udělal, tak to
777 našim nevadilo a když jsem něco udělala já, bylo blbě. Z toho taky nějak vyrostl, lépe řečeno.
778 Už je to jako spíš, že když on něco udělá blbě, tak rodiče zuřej o dost hůř, než se mnou, takže
779 najednou je to takový, že rozumí tomu, co jsem cejtla. Takže já si myslím, že asi tohle, že
780 najednou máme něco víc společnýho.

781 **V: Poslední otázka je, jestli vnímáš změnu ve vztahu s tvými rodiči?**

782 R: Já si myslím, že hlavně třeba s mamkou. To je právě to, že se tolik nehádáme. Předtím
783 jsem se jí jako já vyhejbala, protože jsem věděla, že kontakt s mamkou znamená, že dostanu
784 nějakou práci, nebo že mi prostě za něco vynadá, nebo tak. Jak takhle většinou přijedu jenom
785 na víkend, tak je to v pohodě. Najednou si máme co říct a nelezeme si tolik na nervy, když se
786 nevidíme furt. S taťkou je to asi furt stejný. Myslim, že taťka je zklamanej z mýho
787 přeskokování škol a tak nějak, že jsem asi jako ztratila svůj cíl, jakože si myslí, že je mi
788 všechno jedno. Myslim si, že taťka trochu zlomil hůl, nad náma oběma, ale jako s taťkou jsem
789 byla vždycky za dobře a to tak pokračuje. Vždycky si máme co říct.

790 **V: Myslíš si, že tě rodiče vnímají už jako dospělou?**

791 R: Rádi by, ale já myslím, že svym chováním jim občas dokazuju, že nejsem dospělá. Když
792 mi třeba všechno padá, když dlouho spim, koukám se na animovaný pohádky a tak. Já si toho
793 jsem asi vědoma, že prostě nechci bejt úplně dospělá a oni by asi rádi, kdybych byla úplně
794 dospělá. Myslim si, že ale jsou částečně rádi, že ještě nejsem úplně dospělá a částečně chtěj,
795 abych byla.

Příloha č. 9

Rozhovor s Radkem

796 **V: Známe se, nebude ti vadit, když si i při tomto rozhovoru budeme stále tykat?**

797 R: Vůbec, v pohodě úplně.

798 **V: Super, děkuju. První otázka je, co si představíš pod pojmem dospělost?**

799 R: No, tak asi nějakou nezávislost, zároveň asi zodpovědnost, protože vlastně co uděláš, jak
800 se rozhodneš, tak následky si pak neseš už jenom ty, ne tvoji rodiče. Většinou teda.

801 Nepředstavuju si pod tím úplně finanční nezávislost, protože mě rodiče podporují finančně,
802 dokud jsem student, i když si sám vydělávám. Nemyslím si, že to je takový to, že je člověk na
803 všechno sám, protože furt se můžeš s rodičema poradit, zjistit jejich názor na věc. Takže spíš
804 bych řekl, že pro mě to je taková jako osobní zodpovědnost, bejt dospělej.

805 **V: Cítíš se dospěle?**

806 R: Jo, já jsem se tak cítil ještě předtím, než jsem odešel z domova, protože rodiče mě nikdy
807 nějak moc nehlídali, takže jsem měl velkou svobodu. Když mi bylo 16 let, tak jsem poprvý
808 zkoušel už sám podnikat, v čemž mě rodiče samozřejmě finančně podporovali, ale to už jsem
809 si trochu přišel na to, jak to funguje, jaký to je, když musím přemýšlet nad svojí útratou a tak.
810 Zároveň jsem od patnácti chodil na brigádu, takže jsem povědomí o penězích měl, věděl jsem,
811 že to není jen tak. Ale zpátky k tvé otázce, dospěle se cítím už dlouho. Trochu mě v tom
812 úplným pocitu dospělosti brzdí moje přítelkyně, protože ona se ještě skoro vůbec od rodičů
813 neodtrhla, i když jí je 23 a bydlíme spolu už čtyři roky v Praze, takže kvůli ní jezdím často
814 k rodičům, což já třeba nepotřebuju tolik jako ona a už bych si chtěl víc budovat náš život, víc
815 se soustředit na naši budoucnost a ne jen řešit to, na jak dlouho pojedeme zase pryč.

816 **V: Co předcházelo tvému odchodu z domova? Proč jsi odešel?**

817 R: No, začnu tím, že já jsem nikdy nechtěl na vysokou. Pak jsem se dozvěděl o jedné škole, ta
818 mě lákala a chtěl jsem to zkusit. Takže jsem odmaturoval a na podzim jsem nastoupil na
819 vysokou do Olomouce. Přítelkyně maturovala o rok později a ta chtěla vždýcky do Brna,
820 takže pak byla možnost, že přejdu do Brna, což se teda nakonec stalo, i když jsem nechtěl,
821 chtěl jsem bydlet s ní. Když jsem odešel do toho Olomouce, tak jsem se vlastně jako by
822 odstěhoval od mamky a žil jsem v Olomouci v bytě, kde bydlí můj taťka s jeho novou ženou a
823 nevlastní ségrou, takže jsem byl rok s nima tam. Školu jsem měl ale jenom pondělí až středa,

824 takže jsem většinou ve středu odpoledne jezdil zpátky za přítelkyní a zpátky k mamce vlastně.
825 Takže já jsem měl takový odchody dva, nejdřív od mamky a potom od taťky jakoby.

826 **V: Jak jsi obě období po tvém odchodu prožíval?**

827 R: No, do Olomouce jsem se hrozně těšil. Ještě, než začala škola, tak jsem tam jel na
828 seznamovací párty a už tam jsem si sednul s několika lidma a hrozně jsem se těšil na ten párty
829 život. Takže odchod do Olomouce byl z tohoto hlediska skvělejší, strašně jsem si to užíval. Na
830 druhou stranu, bydlení u taťky bylo takový náročný, moc jsem nevyházal s jeho novou ženou,
831 takže tam bylo občas takový napětí, protože jsme spolu moc neuměli komunikovat. Tohle
832 doprovázely hádky s mojí přítelkyní, protože ona hodně žárlila a bála se, takže si asi dokážu
833 představit, že bych si to užil i víc, kdyby tam nebyly tyhle dva faktory. Odchod od mamky byl
834 docela v pohodě, i když si myslím, že trochu těžce nesla, že bydlím s taťkovou novou ženou,
835 protože celá tahle situace s taťkou byla taková komplikovaná. Mamka vždycky říkala, že když
836 jsem přijel od nich, tak mi trvalo tak dva dny, než jsem byl zase „normální“, takže pro mamku
837 bylo tohle hledisko asi složitější, ale jinak to bylo docela v pohodě. Odchod od taťky potom
838 byl takovej asi trochu úlevnej, protože zmizelo to napětí a náš vztah byl potom trochu lepší.
839 Myslím si, že jsme ani jeden moc neprožíval, že jsem se od nich po tom roce zase odstěhoval,
840 protože jsem tam stejně netrval zas tolik času, byl jsem často s lidma ze školy a pak jsem
841 jezdil zpátky, takže jsme tolik společného času ani netrávili.

842 **V: Než jsi odešel, od mamky i od taťky, měl jsi nějaká očekávání od nové životní etapy?**

843 R: Když jsem odcházal do Olomouce, tak jsem čekal, že si najdu spoustu nových kamarádů a
844 že si budu užívat takovej ten párty život. Do Brna jsem potom šel s tím, že budu bydlet
845 s přítelkyní, že se náš vztah uklidní a že se budeme míň hádat. Zároveň jsem věděl, že už to
846 nebude asi taková párty jako to bylo v Olomouci, protože ta moje vysoká měla pobočku
847 v Olomouci i v Brně a v Olomouci se vždycky říkalo, že ty lidi v Brně jsou takový zvláštní,
848 takže vlastně pak už jsem si tam ani žádný kamarády moc nenašel, což mi docela chybělo.
849 Zároveň jsem věděl, že to bude asi větší finanční zátěž, protože přece jenom bydlet u taťky
850 byla poměrně výhoda, protože jsem mu nic neplatil. Takže asi tak.

851 **V: Vnímáš po svých odchodech nějaké pozitivní změny?**

852 R: No, tak když jsem odešel z Olomouce, tak se asi určitě uklidnily moje vztahy, s taťkou,
853 jeho novou ženou, s přítelkyní a zároveň i docela s mamkou, takže to bylo takový dost
854 úlevný. Jinak jsem si potom třeba hrozně užíval zařizování bytčku s přítelkyní, našel jsem si
855 práci, která mě v té době strašně bavila, takže to bylo pak moc fajn.

856 **V: Vnímáš naopak nějaké negativní změny?**

857 R: No, tak to asi spíš když jsem šel do toho Olomouce, tak naopak byly ty vztahy takový víc
858 napjatý, no. Jinak asi ne, jinak to bylo takový to super pártý období.

859 **V: Když se vrátíš zpátky do toho období, když jsi odešel, jaká tvoje emoce nejvíce**
860 **vystihuje tyto období?**

861 R: No, těšil jsem se do Olomouce na ty nový lidi, takže tam jsem se fakt jenom těšil. Do Brna
862 ... to nevím, tam se mi fakt nechtělo a bylo pro mě těžký to rozhodnutí udělat. Takže jsem byl
863 asi i trochu naštvanej, že se přítelkyně nepřizpůsobila mně, ale musel jsem já. S rodičema to
864 bylo docela v klidu, myslim si, že taťka můj odchod vůbec neprožíval a mamka to moc
865 nedávala najevo, každopádně mamka mně fakt hodně podporovala, což bylo moc fajn.
866 S taťkou to bylo vždycky takový komplikovanější, ale snažil se.

867 **V: Jak jsi prožíval změny související s přechodem do dospělosti? Myslím finanční**
868 **změny, změny ve vztazích ...**

869 R: No, finanční změny nebyly zas tak velký, jak jsem říkal, chodil jsem na brigády už od
870 patnácti, takže jsem se snažil si vydělávat už docela dlouho. Ohledně těch vztahů, no, teď už
871 můžu říct, že to bylo asi trochu náročnější. Na gymplu jsme měli super partu a já jsem celkově
872 hodně společenskej člověk. Snažil jsem se co nejčastějc pořádat různý třídní srazy, ale chodilo
873 docela málo lidí, takže postupně jsme zbyli tak dva nebo tři, co jsme se vídali. Mrzelo mě to,
874 ale časem jsem si asi zvyknul. Pak jsme začali chodit na pivo nebo tak jen s tím jedním
875 bývalým spolužákem, a to nám vydrželo do teď. Přítelkyně je hodně dobrá kamarádka s mojí
876 bejvalou spolužačkou, takže občas vídám aspoň tu, tak to je docela fajn. Když jsem pak
877 odešel z Olomouce, tak mi ty lidi hodně chyběli a hodně jsem se snažil s nima udržovat
878 kontakt, což nakonec bylo taky docela jednostranný a pak jsem se už prostě přestal snažit.
879 Takže bych asi řekl, že změny v přátelských vztazích pro mě byly hodně výrazný a docela
880 jsem je prožíval, ale pak jsem se s tím už srovnal.

881 **V: Co ti pomohlo se „s tím srovnat“?**

882 R: Asi to, že pak už mě nebavilo pořádat velké srazy, kam jsem přišel jen já a ten můj
883 kamarád. Takže jsem se pak vídal jen s ním a bylo to a furt je moc fajn. Ohledně lidí
884 z Olomouce, tam to asi prostě vyprchalo.

885 **V: Další část rozhovoru se bude týkat vztahu s tvým mladším sourozencem. Jaký vztah**
886 **jste spolu měli, než jsi odešel?**

887 R: My jsme si asi v té době nebyli moc blízcí. Já jsem byl hodně pryč, buď na brigádě,
888 s kamarádama nebo s přítelkyní. Ségra byla víc takovej rodinnej typ než já, ale jako vždycky
889 jsme se měli rádi. Myslim si, že teď máme lepší vztah než dřív, asi jsme si bližší.

890 **V: Změnil se váš vztah po tvém odchodu?**

891 R: Hm, neřekl bych, že přímo po mém odchodu. Ségra dostudovala a pak hodně lítala pryč,
892 na léto odletěla do ciziny, pak přiletěla a zase se tam vrátila, byla tam asi půl roku, paradoxně
893 si myslím, že nás sblížilo tohle. Chtěl jsem s ní trávit co nejvíc času před jejím odletem a
894 vlastně i potom co odletěla. Když byla pryč, tak jsem si s ní docela často psal nebo volal,
895 takže asi nás spíš sblížilo to, že byla pryč.

896 **V: Bylo po tvém odchodu pro tebe důležité udržovat s ní vztah, cítit její podporu?**

897 R: No jako asi jo, ale spíš si myslím, že pro ni bylo důležitý, aby cítila mojí podporu, když
898 ona odlítala. Měl jsem pocit, že byla vždycky ráda, když jsem jí napsal, zavolal, když jsem
899 s ní po jejím přiletu trávil čas. Takže asi tak no. Jasně, že jsme si chyběli a že jsme si měli
900 vždycky co říct, ale tohle bylo asi zásadní.

901 **V: Jaký je váš vztah nyní?**

902 R: Myslím si, že asi nejlepší, co kdyby byl. Jsme docela dost v kontaktu a docela často se
903 vídáme a tak. Jsme k sobě i otevřenější a mluvíme spolu i třeba o víc intimních věcech a už se
904 tolik nehádáme. Myslím si, že to je asi i tím, že jsme oba dospěli a jsme teď takový
905 vyrovnanější.

906 **V: Vnímáš nějakou změnu ve vztahu s tvými rodiči?**

907 R: No to asi jo, tak jako, jsme si teď takový rovnější bych řekl.

908 **V: Na to vlastně navazuje moje poslední otázka je, jestli si myslíš, že tě tvoji rodiče**
909 **vnímají jako dospělého?**

910 R: Myslím si, že určitě. Sám si vydělávám, dokončuju vysokou školu, jsem prostě víceméně
911 samostatnej. Občas samozřejmě potřebuju poradit a tak, nebo pomoci finančně, ale už mám
912 pocit, že je to takový víc, jakože jsme si rovni, minimálně u mamky mám pocit, že to tak už
913 je. Myslím si, že můj názor už vnímá jako názor sobě rovnýho. U taťky je to takový složitější,
914 ale zlepšuje se to.

Příloha č. 10

Rozhovor s Monikou

915 **V: My se známe, tykáme si, nebude ti vadit, když si budeme tykat i při tomto rozhovoru**

916 R: Vadilo by mi, kdybychom si vykaly.

917 **V: Super. Takže první otázka je, co si představíš pod pojmem dospělost?**

918 R: No, to je těžká otázka, hned ze začátku. Pro mě to je asi nějaký stav, kdy se člověk už umí
919 postarat sám o sebe. Dejme tomu, že z materiální stránky to asi úplně nemusí bejt, ale hlavně
920 jako má urovnány priority, ví, co v životě chce a s tím vlastně souvisí i to, že se nějakým
921 způsobem snaží odpoutat od rodiny, do nějaký míry, třeba tím, že odejde z domova.

922 Neznamená to, že ten člověk je automaticky dospělej, ale už je to nějaká cesta k tý dospělosti,
923 která podle mě přichází u většiny lidí brzy potom, co odejdou z domova.

924 **V: Cítíš se dospěle?**

925 R: Já jo.

926 **V: Co předcházelo tvému odchodu z domova a jaký byl důvod tvého odchodu?**

927 R: No, můj odchod z domova měl podle mě dvě fáze. První začala už na začátku puberty,
928 v nějakých patnácti letech, kdy jsem měla takovou tu pubertální rebelii a začala jsem cejtít, že
929 si v některých názorech hodně neseďim s mojí mámou. V té době už jsem prostě začala cejtít,
930 že bych se chtěla už nějakým způsobem osamostatnit. Už teda v pubertě jsem u sebe
931 registrovala takovej částečnej odchod z domova. Mám rozvedený rodiče a můj táta měl byt,
932 kterej byl volně přístupnej, takže jsem často odcházela do toho bytu, když jsem chtěla mít klid
933 a nechtěla jsem se s nikým hádat. Druhá fáze byl samozřejmě odchod z domova po maturitě,
934 kdy jsem odešla do Prahy. Už to pro mě bylo dost lehčí tím, že jsem měla tu první fázi, kdy
935 jsem vlastně doma nebydlela jakoby kontinuálně.

936 **V: Jaká pro tebe byla období po těch odchodech?**

937 R: Když jsem odešla bezprostředně po tý maturitě, tak to bylo celkem šťastný období, řekla
938 bych. Ještě když jsem byla na střední, tak rok před maturitou jsem odjela do Prahy, do toho
939 bytu, kde jsem bydlela i potom a už jsem tam chodila na brigádu. To si pamatuju, že to první
940 léto, když jsem tam byla a byla jsem tam sama, tak začátek byl hodně těžkej. I tím, že jsem si
941 říkala, že nebudu mít problém s tím odchodem, tak potom, když jsem tam přišla a byla jsem
942 v tom bytě najednou sama, tak vim, že prvních pár dní bylo hodně náročnejch. Mám dokonce
943 někde video, když jsem mamce točila ten byt, aby viděla, jak to tam vypadá a brečím u toho.
944 Potom bych řekla, že po nějakým takovým prvotním šoku to bylo spíš pozitivní a potom,

945 když už jsem nadobro odešla na vejšku, tak jsem tam už měla spolubydlící, a to bylo už
946 dobrý.

947 **V: Než jsi odešla nadobro na vysokou školu, měla jsi od této nové životní etapy nějaká**
948 **očekávání?**

949 R: No, možná to, že třeba moje představy o takovejch těch běžnejch provozních věcech byly
950 docela naivní. Já jsem měla představu, že ve chvíli, kdy člověk odejde z domu, tak si hned,
951 automaticky, začne vydělávat. Když si člověk představí tu dospělost, tak si představí to, že
952 jako něco má a málokdy si představuje ten proces k tomu. Vim, že pro mě bylo třeba docela
953 překvapením, když jsem ze začátku chodila na brigádu, měla jsem peníze od rodičů, abych
954 poplatila byt a nějakou menší část třeba na jídlo, ale na to, abych si mohla už užívat tak, jak
955 jsem si to představovala, tak jsem si na to musela vydělat sama. Takže to bylo docela takový
956 vystřízlivění.

957 **V: Když jsi odešla, vnímala jsi nějaké pozitivní změny ve tvém životě?**

958 R: Určitě. Já bych řekla, že hned v několika aspektech toho života. Už jenom tím, že pokud
959 člověk dospěje, tak dospěje, nevim, jak to popsat. Asi jako tak, že člověk vyzraje, jako
960 osobnostně, ujasní si nějaký priority, přijde mezi novej okruh lidí, takže se mu rozšířej obzory
961 a tak. Rozhodně asi málokdo řekne, že by chtěl zůstat v té fázi, než odešel z domova. Jako jo,
962 poej nás k tomu nějaký sentimentální vzpomínky, ale vlastně v tom věku nám to už nepřináší
963 moc pozitiv do života, protože jsme furt v té samý skupině. Určitě teda ohledně rozšíření
964 kontaktů, tvorbě nějaký osobnosti, nějakějch životních zásad, a tak dále. Pozitivně bych
965 hodnotila asi tak, že už jsem se postavila na vlastní nohy, no. Už se nemusím spolíhat na
966 někoho druhýho a vlastně i vztahově mi to docela pomohlo, třeba v rodinnym kruhu. Jak jsem
967 říkala, tak v pubertě jsem měla docela napjatý vztahy s rodičema a tím oddělením se to
968 vlastně docela vyvětralo. Tim, že jsme nebyli v dennim kontaktu, nevznikaly tam ty konflikty,
969 tak ve chvíli, kdy se teď už jenom navštěvujeme, tak ty vztahy jsou mnohem kladnější než
970 předtim.

971 **V: Napadají tě naopak nějaké negativní změny?**

972 R: Jako těch bude určitě míň, než těch pozitivních. Samozřejmě s tím přichází nějaký
973 odloučení těch vztahů a sice ať to mělo pozitivní dopad na ty naše vztahy, že už se třeba tolik
974 nehádám s rodičema, tak na druhou stranu člověk cejtí malinko takový odcizení. Tim, že mám
975 ještě mladší sourozence, tak ségry nevidám téměř vůbec, nebo jako jednou za měsíc a přišla
976 jsem o to, jak ony dospívaj. Takže asi nejvíc ve vztahu k těm sourozencům, jinak to bylo
977 víceméně pozitivní.

978 **V: V období, kdy ses stěhovala do té Prahy, jaká emoce pro tebe toto období**
979 **vystihovala?**

980 R: No, asi bych to hodnotila tak, že tam probíhalo hodně změna popsala bych to asi nějakým
981 odtržením od toho života, takovým emočně dost náročným obdobím, bych to nazvala. Člověk
982 začne vlastně přicházet o dost přátel, který měl dřív a pokud se mu tam nějak ty vztahy
983 přerušej, tak pro mě pak bylo docela těžký se vypořádat s tím, že se mi najednou ten život
984 jako hodně mění a některý ty procesy byly takový, jakože se prostě stanou a člověk to úplně
985 neovlivní. Asi takový zmatečný období, zároveň taková divná osamělost. Mně se prostě
986 vybavuje hlavně to, že jsem se začala víc soustředit na školu, na práci a tak. Musela jsem se
987 potýkat s nějakýma těma provozníma problémama, ale začly mi lízt do pozadí nějaký ty
988 vztahy s těma kamarádama. Jasný, po delší době jsem si našla nový, ale v té době to bylo
989 těžký, protože v té Praze člověk tolik lidí neznal a většina přátel zůstala v tom jeho rodným
990 městě.

991 **V: Na to navazuje moje další otázka, jak jsi prožívala změny při přechodu do**
992 **dospělosti? Myslím tím např. finanční změny, změny v těch blízkých vztazích ...**

993 R: U mě se to pojilo i s rozchodem s mým bejvalým partnerem, a to bylo docela těžký vlastně
994 i tím, že kolem něj jsem měla nějaký okruh lidí a tím rozchodem a tím mým odchodem jsem
995 o hodně kontaktů přišla. Zpětně to hodnotim, jakože to zas tak nevadilo, ale v té době to bylo
996 takový zvláštní. Vlastně na tom nejtěžší bylo asi to přetrhání nějakých těch kontaktů, ať už
997 vědomě nebo nevědomě.

998 **V: Jaký jsi měla vztahy se sourozenci, než jsi odešla?**

999 R: No, já mám o rok a půl mladšího bratra a tím, že jsme věkově blízko, tak celý život jsme
1000 byli jak kdyby nejlepší kamarádi. Trvalo to ne do mého odchodu, ale do jeho odchodu, kdy
1001 on odešel asi čtyři roky přede mnou, protože šel pryč na střední a já jsem byla ještě doma.
1002 V té době se to hodně změnilo, i tím, že on začal dospívat a tak. Tam bych řekla, že se ty
1003 vztahy ne úplně zhoršily, ale změnilo se to z takových těch nejlepších kamarádů na takový
1004 fakt sourozence, že spolu spíš řešíme, když je nějaký problém, nebo si zavoláme, jak se kdo
1005 má, ale už to není takovej ten denní kontakt, kdy fakt spolu vstáváte a chodíte spolu spát.
1006 Potom mám ségru, která je o čtyři roky mladší, tak to bych řekla, že mělo docela opačnej
1007 efekt. Tím, že jsme holky, tak jsme spolu neměly úplně dobrej vztah, když jsem ještě bydlela
1008 doma. Potom, co jsem odešla, tak čím dýl jsem byla pryč, tak bych řekla, že ty vztahy se o
1009 dost zlepšily, že bych to jako předtím ani nečekala. Možná to bylo i tím, že jsme obě
1010 dospívaly.

1011 **V: Víš, jak tvůj odchod tvoji sourozenci prožívali?**

1012 R: No, jako úplně nevim. Třeba u toho bráchy fakt moc nevim, jestli on, když odcházel na tu
1013 střední, jestli on to nějak pociťoval, ale vlastně když přijížděl na víkendy, tak jsem jako
1014 neměla úplně pocit, že by ten kontakt se mnou vyhledával, aspoň ty první roky. Spíš to bylo,
1015 jakože zájem úplně neměl. Se ségrou to bylo spíš naopak. Přijde mi, že je fakt ráda, když
1016 přijedu domů a že se ty vztahy fakt zlepšily. Nedokážu na to ale asi říct jejich pohled, nikdy
1017 jsem se o tom s nima nebavila.

1018 **V: Bylo pro tebe, při tvém odchodu, udržovat se sourozenci kontakt, cítit jejich**
1019 **podporu?**

1020 R: Tak jako důležitý to určitě bylo. Pro mě to důležitý je, protože pro mě jsou sourozenci
1021 jedni z nejbližších členů rodiny, protože s nima člověk vyrůstá a prostě potom máš babičky,
1022 dědy, rodiče, všichni umřou a prostě s těma sourozencema na tom světě bude člověk nejdýl.
1023 Čím jsem starší, tak je to pro mě důležitější. Fakt si myslím, že čím jsme starší, tak ten
1024 kontakt vyhledáváme víc.

1025 **V: Vnímáš nějakou změnu ve vztahu s rodiči?**

1026 R: Jo, vlastně bych to nazvala, že ty vztahy se zlepšily. Z mojí strany to bylo tak, že prostě
1027 jsem se povznesla na nějaký problémy, co jsme prostě dřív řešili, už mě to tolik nerozpaluje,
1028 nebo jak to říct. Takže tím, že už nemám potřebu s nima vyhledávat nějaký hádky a když se
1029 s nima potkávám, tak se snažím, aby to bylo pěkný, když to není tak často. Snažím se,
1030 abychom měli na co vzpomínat a tak. Myslím si, že i z jejich strany, prostě v tom pubertálním
1031 období je to těžký, to dítě kolikrát člověka vytačí. Myslím si, že po mém odchodu sami viděli,
1032 že se prostě o sebe dokážu postarat. Troufám si říct, že jsou na mě pyšný, takže si myslím, že
1033 se ten vztah zlepšil i z jejich strany. Asi jsme se vzájemně začali víc respektovat

Příloha č. 11

Rozhovor s Karlem

1034 **V: Známe se, nebude ti vadit, když si i při tomto rozhovoru budeme tykat?**

1035 R: Vůbec, úplně v klidu, to je jasný.

1036 **V: Dobře, děkuju. Začneme tedy hned první otázkou. Co si představíš pod pojmem**
1037 **dospělost?**

1038 R: No, dřív jsem si myslel, že to znamená finanční i citové osamostatnění se od rodičů. Ted'
1039 mám ale pocit, že stejně nikdy nebudeš jako úplně citově nezávislej. V tuhle chvíli to pro mě
1040 znamená asi to, že si uvědomuju, že jsem sám za sebe, že jsem zodpovědněj sám za sebe, za
1041 všechny moje rozhodnutí a činy. Zároveň asi i to, že si uvědomuju, že se od rodičů chci
1042 osamostatnit a pracuju na tom.

1043 **V: Jak na tom pracuješ?**

1044 R: No, pro mě je celej ten proces osamostatnění takovej dost náročnej. Jsem na rodičích
1045 citově závislej víc, než jsem si uvědomoval. Dva roky jsem se snažil odtrhnout, ale strašně mi
1046 to nešlo a upřímně, dost mě to trápilo. Takže jsem si našel terapeutku, se kterou na tom
1047 pracuju.

1048 **V: Cítíš se ted' dospěle?**

1049 R: Hm, rozhodně ne úplně. Furt jsem na rodičích dost závislej finančně, bohužel. Citově se to
1050 dost zlepšilo, ale furt bych neřekl, že to je úplný, od toho jsem furt dost daleko. V čem se
1051 cejtim dospěle je to, že už dělám rozhodnutí podle sebe, nechám si od rodičů poradit, ale když
1052 vim, že něco chci, tak už si do toho nenechám od nich úplně kecat.

1053 **V: Co předcházelo tvému odchodu z domova? Co byl důvod toho, že jsi odešel?**

1054 R: Tak bylo to určitě to, že jsem odmaturoval a chtěl jsem na vysokou. Nedostal jsem se tam,
1055 kam jsem chtěl, takže rok jsem chodil na brigádu a trochu jsem cestoval. Pak jsem se teda
1056 dostal na tu školu, kam jsem chtěl. Odstěhoval jsem se teda už po maturitě, i když, nevím,
1057 jestli se dá úplně říct, že jsem se odstěhoval, to spíš ne. Našel jsem si pronájem, tam jsem jako
1058 by přes tejdén, ale každěj víkend jsem jezdil domů a tam jsem měl furt svůj pokoj. Takže
1059 bych asi neřekl, že jsem se odstěhoval, spíš jsem měl jakoby dva domovy. Takže tak no,
1060 odešel jsem vlastně po těch letních prázdninách po maturitě.

1061 **V: Jak jsi tohle období po odchodu prožíval?**

1062 R: Ježíš, to bylo tak divný. Já jsem nejdřív byl nadšenej a strašně jsem se těšil. Potom jsem
1063 ale zjistil, že mi věci nevycházej tak, jak jsem chtěl a začal jsem se zase víc připínat k těm
1064 rodičům. Jezdil jsem domů kdykoliv, když jsem mohl. Zároveň pro mě bylo prostě strašně
1065 těžký, jak jsem viděl, jak to nese mamka, jo. Jsem nejstarší, že jo, takže mamka to nesla
1066 prostě těžce, často jsme si volali, ale prostě mamka byla taková, že když cejtla, že je to pro
1067 mě těžký, tak mi hned nabízela, že pro mě přijede a tak. Takže mi přišlo vlastně takový
1068 přirozený utýct zpátky, když se mi stejskalo. Zároveň jsem asi jako věděl, že to není úplně
1069 dobře, ale nepřipouštěl jsem si to. Začal jsem hodně pařit, takže mi bylo i hodně často prostě
1070 blbě a ty emoce v tom byly zase prostě úplně jiný, než kdybich nepil, no. U nás v rodině se
1071 pítí alkoholu spíš odsuzovalo, takže to, že jsem mohl pít kdykoliv a cokoliv pro mě bylo něco
1072 prostě úplně novýho. Takže to bylo takový zmatečný, celý to období.

1073 **V: Měl jsi od téhle nové životní etapy nějaká očekávání?**

1074 R: No jasně, já jsem prostě myslel, že maturitou končí to nejhorší a teď už mi bude všechno
1075 vycházet podle plánu. Myslel jsem, že si najdu super brigádu, budu si hodně vydělávat,
1076 vystuduju jak nic a tak. To se vůbec nepovedlo. Škola se nepovedla, brigáda byla taková, ne
1077 úplně to, co bych chtěl. Jak jsem nic nevěděl, tak jsem tam měl prostě 80 korun na hodinu a
1078 byl jsem nadšenej. Když jsem pak mluvil se svejma spolužákama, který měli všichni okolo
1079 150 korun, tak jsem zjistil, že se mnou asi trochu zametaj, no. Byl jsem takovej hodně naivní,
1080 myslel jsem si, že jsou na mě všichni hodný a tak, ale zároveň prostě to bylo na prd.

1081 **V: Vnímál jsi nějaké pozitivní změny?**

1082 R: Ze začátku jsem se cejtil stašně svobodně, mohl jsem jít, kam jsem chtěl a nemusel jsem
1083 nikomu nic vysvětlovat, což se pojilo s tím, že jsem hodně kalil. Naši mě vždycky celkem
1084 dost hlídali, takže jsem si to užíval, že to zmizelo. Myslím si, že to ale bylo tak jako jediný.

1085 **V: Vnímál jsi naopak nějaké negativní změny?**

1086 R: Určitě. Jak jsem říkal, tak ta škola, práce, najednou jsem byl na všechno sám. Cejtíl jsem
1087 smutek tý mamky, zároveň i sourozenců, kterejm jsem chyběl a oni chyběli mě. Vlastně jsem
1088 jako v tý době moc nevěděl, co se sebou. Peníze jsem moc neměl, rodiče mi něco posílali, ale
1089 to jsem sotva poplatil byt, takže jsem byl i takovej nervní z těch peněz. Nebyl jsem
1090 zodpovědněj, chtěl jsem si to užívat, ale to taky moc nešlo. Bylo to takový ztracený období,
1091 bych řekl. Hodně jsem se i porovnával se svejma kámošema, měl jsem pocit, jak jim všechno
1092 vychází a mě ne. Přitom teď vim, že to taky neměli tak růžový, jenom to nechtěli přiznat.

1093 **V: Jaká emoce pro tebe nejvíce vystihuje toto období?**

1094 R: Asi těšení se domů, jestli se to dá nazvat jako emoce. Pak taky strach, stres a taková ta
1095 ztracenost. Přišel jsem si, jak pohozeněj v tom světě a nevěděl jsem, co s tím, no.

1096 **V: Napadne tě něco konkrétního, co ti pomohlo toto období překonat?**

1097 R: Toho bylo víc. Změna práce, kde jsem si konečně začal vydělávat trochu víc. To, že jsem o
1098 tý ztracenosti začal mluvit, ale nejvíc to, že jsem si našel tu terapeutku. To mi pomohlo se
1099 v těch emocích vyznat a něco si nima dělat.

1100 **V: Když jsi odešel, tak změnil se krátce po tvém odchodu vztah s tvými sourozenci?**

1101 R: Jo, cejtíl jsem se od nich najednou strašně daleko. Vždycky jsme si byli blízký, hodně.
1102 Hrozně mi chyběli, ale od nich jsem to necejtíl. Nevolali mi, nepsali, přišlo mi, že je vůbec
1103 nezajímá, jakej je můj život, a tak. Pak mi jednou ségra při hádce řekla, že jsem je opustil.
1104 V tu chvíli jsem si uvědomil, že má na mě vztek. Pak jsme o tom mluvili a řekla mi, že jsem jí
1105 doma prostě nechal. Rodiče měli zrovna krizi a bylo to pro mě i pro sourozence dost těžký.
1106 Začal jsem mít výčitky, a to víc jsem jezdil domů a o to víc jsem se vzdaloval nějakýmu
1107 osamostatnění. Brácha ten moc nemluvil, řekl mi, že je mu to jedno, zároveň za mnou furt
1108 chodil, když jsem byl doma. Takže jsem mu asi taky chyběl, no. Bylo to fakt divný období.

1109 **V: Byla pro tebe důležitá podpora sourozenců při tvém odchodu?**

1110 R: Takhle, já jí chtěl, ale necejtíl jsem jí. Strašně jsem chtěl, aby za mnou třeba přijeli nebo
1111 aby měli zájem, ale to se nedělo. Takže asi jako jo, no.

1112 **V: Víš, jak tvůj odchod tvoji sourozenci prožívali?**

1113 R: Celkem jo, ale to jsem popsal už, ne? Jakoby vim, že se cejtíli sami, minimálně ségra a že
1114 jsem jim chyběl. Teď už jsou dospělejší, tak se o tom bavíme a vim, že jim chybím i teď,
1115 když jsem pryč, to už mi řeknou. Nebo teda, ségra mi to řekne, brácha ten je v těm projevech
1116 takovej mrtvej.

1117 **V: Jaký vztah máš se sourozenci teď?**

1118 R: No, paradoxně jsem si teď blíže se ségrou. Nikdy jsme si zas tak blízký nebyli, ale teď
1119 jsme hodně v kontaktu, voláme si, píšem si, i když třeba jen tak, že si pošlem nějaký tik tok,
1120 kterej nám přijde vtipnej. Mluvíme spolu hodně i o věcech, co prožíváme a tak. Teď dokonce
1121 plánujem, že o prázdninách pojedem někam na vejlet, jestli to bude možný. Tak to je fajn.
1122 S bráchou je to takový jak na houpačce, chvíli jsme si blízký, pak ten kontakt je zas slabší, je
1123 to takový nevyzpytatelný. Zároveň vim, že mě má rád a tak, ale je to prostě takový zvláštní.

1124 **V: Vnímáš nějakou změnu ve vztahu s rodiči?**

1125 R: S našima jsem si zažil hodně těžkejch věcí, měli dlouhou vztahovou krizi, do který jsem
1126 byl zapletenej, ale skoro vždycky jsme měli hezkej vztah, i když to bylo náročný. Teď jsou
1127 v klidu a je to lepší. Ale jo, tak mám pocit, že táta je takovej už, že ví, že se o sebe postarám,
1128 už se tolik nestrachuje a nechává mě prostě bejt. Mamka je furt taková, že mi dává najevo, jak
1129 se jí stejská, ale už je to takový, že spíš vim, že se těší až přijedu. Myslim si, že mě oba

1130 vnímaj už tak jako víc dospělé, že mi moc do věcí nekecaj a vědi, že mám svoji hlavu a že si
1131 stejně všechno vyřeším podle sebe.

Příloha č. 12

Rozhovor s Jakubem

1132 **V: Známe se, nebude ti vadit, když si budeme i teď při tom rozhovoru tykat?**

1133 R: Jasně, nevadí.

1134 **V: Co si představíš pod pojmem dospělost?**

1135 R: Samostatnost, nějakou stabilitu a myslím si, že k tomu patří asi i trochu osamělosti, nebo
1136 spíš to, že něco postrádáš, ale najdeš za to něco jinýho. Myslím si, že tam patří i volnost, ale
1137 taková divná, takový to, že to, co sis vždycky přál se může stát, ale furt to není úplně ono, ale
1138 směřuješ k tomu.

1139 **V: Cítíš se dospěle?**

1140 R: Občas. Cítím se tak jakože zvládám všechny věci, o kterých jsem si dřív myslela, že je
1141 nezvládnou a na některé věci koukám už koukám, jakože jsou jednoduchý. Když jsem se dřív
1142 strašně stresoval z autoškoly, tak teď vim, že to bylo prostě jednoduchý a že jsou mnohem
1143 těžší věci. Už ty věci nejsou tak obrovské krok. Zároveň si ale bez rodiny přijdu tak jako
1144 půlka, jako by mi zmizela část, což je ale asi zdravý.

1145 **V: Co předcházelo tvému odchodu z domova a jaký byl důvod, že jsi odešel?**

1146 R: Můj odchod z domova byl prvních pár dní jednoduše, přešla jsem do bytu své tety a
1147 nikdo tam moc nebyl, takže jsem si užíval takovou tu samotu a volnost. První tři měsíce to
1148 bylo takový, že jsem byla rád. Pak to bylo takový, že najednou jsem neměl ty rodiče za sebou.
1149 Když jsem přijel na víkend domů, tak mi stejně přišlo, že tam patřím, no. Důvod byl, že jsem
1150 dostudoval střední školu, takže jsem si chtěl v Praze vydělat nějaký peníze, abych mohl začít
1151 cestovat, což jsem kvůli covidu nezačal, ale aspoň můžu furt šetřit.

1152 **V: Jak jsi to období po odchodu prožíval?**

1153 R: No, hezky. Jakoby, že si přijdeš, že ze sebe smeteš tu minulost. Možná to bylo tím, jak
1154 jsem i dokončil tu střední školu, že to bylo pryč a mohl jsem dát do pozadí tu minulost a
1155 soustředit se na to, co mám teď. Stejně mi ale přišlo, že být sám jakoby v tom světě, je
1156 náročný, že za sebou nemám ty lidi, že je mám vlastně jako uklizený. Přišlo mi, že jako
1157 nemám energii navazovat znovu přátelství, s novějma lidma, ale nakonec to bylo super.

1158 **V: Měl jsi od této životní etapy nějaká očekávání?**

1159 R: Myslel jsem si, že to bude mnohem jednodušší a mnohem takovej jako hezčí průběh a
1160 úplně jsem zapomněl, že se to jako nelišilo od toho, když jsi začal jako chodit na střední a tak.
1161 Myslel jsem si, že to půjde jako po másle. Věděl jsem aleže musím dělat věci, který mi byly
1162 nepříjemný, ale zároveň jsem věděl, že ty věci jsou důležité a že je musím udělat a že nemůžu
1163 přemejšlet jenom nad tím hezkým, že prostě musím. Myslim jakože třeba chodit na pohovory,
1164 nebo se dokonce objednávat sám k doktorům a tak, na to jsem nebyl zvyklej.

1165 **V: Vnímáš jsi nějaké pozitivní změny?**

1166 R: Jojo. Jako celej název „pozitivní“ mi přijde takovej zvláštní. Je pozitivní to, že chodím 8
1167 hodin do práce, ale mám za to peníze a ostatní to vnímaj jako pozitivní, ale nikdy to nebyl
1168 můj sen. Ty peníze jsou za to ale pozitivní, takže celkově je to asi pozitivní. Myslim to jako
1169 tak, že jsem nikdy nechtěl pracovat na plnej úvazek, takže to pro mě jako není pozitivní
1170 nenaplnuje mě to, ale ty peníze za to jsou dobrý, kvůli tomu to dělám, takže vlastně je to
1171 takový jako pozitivní z půlky. Je to takový, že se cejtíš jinak, než na co jsi zvyklej. Rozhodně
1172 se cejtíš, že jsi lehčí, jako by ses narodil znovu, ale vlastně ne.

1173 **V: Vnímáš naopak nějaké negativní změny?**

1174 R: Chybí mi rodina a rutina, kterou jsem dřív míval. Chybí mi příroda, která jako byla
1175 k dispozici furt a teď není. Teď, než dojedu v Praze někam do přírody, tak je to na strašně
1176 dlouho, takže se mi pak už jako ani nechce. Byl jsem zvyklej mít prostě pole a lesy za
1177 barákem, to mi chybí. Ne vždycky je jednoduchý dělat věci jako hlavně sám, občas to chceš
1178 ty nepříjemnosti hodit na někoho, pro koho to není tak nepříjemný, ale ty lidi u sebe už
1179 nemáš, takže je to na tobě.

1180 **V: Jaká emoce pro tebe nejvíc vystihuje toto období?**

1181 R: Taková jako pozitivní osamělost, asi. Vlastně jakoby osamělost pro mě je, že nejsi sám, ale
1182 jsi zvyklej na to, že máš u sebe tu rodinu a ty přátele, ale teď máš už zase jiný přátele. Je to
1183 pozitivní, protože je to vlastně jakoby dobře, stejně se musíš naučit bejt hlavně sám se sebou.
1184 Navíc to dává takovej dobrej pocit.

1185 **V: Jak jsi prožíval změny pojící se s přechodem do dospělosti? Myslíím tím třeba
1186 finanční změny, změny ve vztazích ...**

1187 R: Na jednu stranu jsem se vždycky strašně těšil, až vypadnu z malýho města, najdu si nový
1188 kamarády a tak. Na druhou stranu se mi do toho nechtělo, prostě budovat vztahy je
1189 dlouhodobý a nestane se to hned, což mi dřív úplně nedocházelo. Z finančního hlediska je to
1190 dobrý, vydělávám si, takže mám víc peněz než na střední. Ty vztahy byly takový náročný, ale
1191 zvykneš si, najdeš nakonec fajn lidi a jde to.

1192 **V: Jaký byl vztah s tvým sourozencem, než jsi odešel?**

1193 R: S mým bratrem jsme si cesty celkem rozdělili, už jenom to, že se nevidáme každé den, je
1194 prostě divný, byli jsme zvyklí, že spolu trávíme většinu času. Teď se moc nevidáme, ale
1195 vždycky si jako sedneme, když se vidíme a je to jako kdybychom furt žili spolu. Byli jsme si
1196 blízký a je jasný, že se ty vztahy měňej časem.

1197 **V: Jak se změnil váš vztah krátce po tvém odchodu?**

1198 R: Tak jako už jsme spolu tolik netrávili čas a už jsme spolu tolik nemluvili, takže to byla
1199 jedna z největších změn. Nemůžeš mu volat a psát každou věc, co se ti stane, ale byl jsem na
1200 to zvyklej, dřív jsme to dělali. Najednou zjistíš, kolik věcí je jako nepodstatnejch, co se ti
1201 stane. Ne že bysme se odcizili, ale každé jsme najednou jakoby na jiný cestě, už nejsme
1202 prostě jako na tý stejný.

1203 **V: Byla pro tebe důležitá podpora sourozence při odchodu?**

1204 R: Jo, asi jako to, že jsem věděl, že kdyby něco, tak mu prostě můžu vždycky zavolat a on
1205 přijede, nebo tak, věděl jsem, že tu prostě pro mě je a že mi pomůže, když bude moct. Já jsem
1206 jako vždycky cejtil jeho podporu ve věcech, moc jsem se ho neptal, jak se cítí on, ale věděl
1207 jsem, že to pochopí a že ví, že to muselo přijít.

1208 **V: Víš, jak tvůj odchod tvůj sourozenec prožíval?**

1209 R: Myslim si, že to byla jako změna, pro oba, že jsme se na to jako připravovali posledních
1210 pár měsíců. Když jsem odešla a on tam zůstal, tak vim, že si přišel osamělej, i když byl se
1211 zbytkem rodiny. Myslim si, že ho to ale připravilo na to, že cítit se sám není na prd a zároveň
1212 i na to, že věděl, že to prostě není tak super, jak jsme si mysleli, ten odchod, myslim.

1213 **V: Myslíš si, že se váš vztah změnil?**

1214 R: Trochu, už si nejsme tak blízký, ale furt tam máme to pouto, že cítíš, že kdybych se zas
1215 vrátil domů, tak to bude stejný.

1216 **V: Vnímáš nějakou změnu ve vztahu s rodiči?**

1217 R: Je fajn pocit vědět, že se na mě těšej. Když jsem byl doma furt, tak to nevnímali, nevážili si
1218 společnýho času, ale teď když přijedu, tak maj radost, takovou tu velkou, upřímnou. Mnohem
1219 víc se i zajímaj a staraj, což je moc fajn. Myslim si, že už se tak jako víc respektujeme. Rodiče
1220 vědi, že zatím nezvládnou všechno a snažej se mi pomoct, ale myslim si, že vědi, že prostě mě
1221 to trvá dýl, zvykat si na jiný věci, takže to respektujou a netlačej mě do toho jakoby.

Příloha č. 13

Rozhovor s Janem

1222 **V: Známe si, tykáme si, nebude ti vadit, když si budeme tykat i při tomto rozhovoru?**

1223 R: Vadit mi to rozhodně nebude.

1224 **V: Děkuju. Nejdříve se chci zeptat, co si představíš pod pojmem dospělost?**

1225 R: Určitě osamocení od rodičů, od mé rodiny. Taky odchod z domova na vysokou školu do
1226 Prahy a vydělávání si vlastních peněz. Taky samozřejmě nějakou zodpovědnost.

1227 **V: Cítíš se být dospělý?**

1228 R: Částečně ano a částečně určitě ne. Cejtim se tak, že už si nějak vydělávám, žiju se svojí
1229 přítelkyní, ale zároveň jsem furt vázanej na svojí rodinu ohledně citových vztahů.

1230 **V: Co předcházelo tvému odchodu z domova a proč jsi odešel?**

1231 R: Odešel jsem na vysokou školu a taky vlastně si myslím, že je to asi jako normální, po
1232 dostudování střední odejít od rodiny za práci nebo za školou. Takže jsem odmaturoval, udělal
1233 přijímačky na vysokou, sehnal jsem si byt a pak jsem se jako by odstěhoval. Počítal jsem
1234 s tím, že to takhle bude. U rodičů mám furt svůj pokoj, kam se vracím, když přijedu, ale mám
1235 zároveň svůj byt, kde to mám už asi jako víc svůj domov.

1236 **V: Jak jsi prožíval období po tvém odchodu?**

1237 R: První měsíce byly dobrý, užíval jsem si, že jsem s přítelkyní, bylo to takový osvobozující.
1238 Potom ale nastalo období, kdy mi začala rodina chybět, mladší sourozence, máma, táta,
1239 chyběli mi, a to jsem moc nevěděl, co s tím. Věděl jsem, že se to nikdy nevrátí do toho, abych
1240 byl zas furt doma, a to jsem zároveň ani nechtěl, ale musel jsem si na to trochu zvykat. Snažil
1241 jsem se bejt i podporou pro přítelkyni, protože jsme odešli spolu a jí se taky stejskalo, tak
1242 jsem jí chtěl pomoci a tak.

1243 **V: Měl jsi od nové životní etapy nějaká očekávání?**

1244 R: Myslel jsem si, že to bude určitě o dost lehčí. Čekal jsem, že si to budu víc jako užívat a že
1245 to bude pohodička. Není, no. Je to těžší, než jsem očekával. Je prostě těžší postarat se sám o
1246 sebe a nějaký, jakože povinnosti dospěláků, daně a takovýhle blbosti, je to prostě otravný a
1247 složitý a víš, že to musíš udělat, ale hrozně chceš, aby to za tebe udělal někdo jinej, ale
1248 neudělá, takže se s tím musíš poprat.

1249 **V: Vnímáš ve svém životě nějaké pozitivní změny?**

1250 R: Asi s odstupem času určitě jo. Teď si asi nevzpomenu na žádnou. Vim, že tam jsou, nějaký
1251 pozitivní změny, asi třeba to, že jsem jako víc sám na sebe a že už se o tu rodinu v dobrým
1252 smyslu slova nemusím starat. Ne, že bych se o ní někdy jako staral, ale spíš jakože psychicky,
1253 že když maj rodiče třeba konflikt, hádaj se, tak já to už nemusím řešit, oni si to už řešej sami a
1254 já o tom ani nemusím vědět, už mě do toho nezatahujou, jak u toho nejsem.

1255 **V: Napadnou tě nějaké negativní změny?**

1256 R: Asi ne.

1257 **V: Jaká emoce pro tebe nejvíce vystihuje období po tvém odchodu?**

1258 R: Určitě nervozita, radost, smutek, stres, občas úzkost. Byly to takový smíšený emoce,
1259 hodně.

1260 **V: Víš, co ti pomohlo ty negativní emoce překonat?**

1261 R: Určitě za to vděčím mejm rodičům, ty mi hodně pomohli a mojí přítelkyni. Mohl jsem o
1262 tom s nima mluvit, jaký to pro mě je, což mi dost ulevilo. Zároveň jsem to nechtěl prožívat
1263 nějak moc, ale ulevovalo mi o tom mluvit.

1264 **V: Jaká změna pro tebe byla nejtěžší? Myslím třeba finanční změny, změny ve vztazích**
1265 ...

1266 R: Určitě finanční, protože mi na střední škole rodiče platili skoro všechno. Po odchodu jsem
1267 si začal z velký části platit všechno já. Třeba nájem, benzín, polovinu školného třeba. Takže
1268 určitě finanční změna byla těžká a velká. Naštěstí jsem si docela brzo našel brigádu, takže se
1269 to zlepšilo, ale i tak, byl to nezvyk, ale věděl jsem, že bez toho to nejde, že se
1270 neosamostatním, když si nebudu vydělávat svoje peníze. Ohledně vztahů, spíš asi jako
1271 v rodině. Já jsem měl kámoše ve třídě, ale nikdy jsem si s nima nebyl jako nějak extra blízký,
1272 spíš to byli prostě spolužáci. Rodinu jsem prostě musel začít vídat míň, což bylo někdy na nic,
1273 ale dalo se to. Máme telefony a tak, což je fajn, že jsme si volali a tak, takže to prostě šlo.

1274 **V: Jaký byl vztah s tvým mladším sourozencem před tvým odchodem?**

1275 R: Vztah s mym sourozencem byl super, rozuměli jsme si, protože jsme oba kluci a nejsme od
1276 sebe věkově nějak daleko, takže jsme byli kamarádi hodně velký, dělali jsme spolu takový ty
1277 klučičí skopičiny. Takže jo, super vztah jsme měli, byli jsme si blízký. Trávili jsme spolu
1278 většinu našeho času, pomáhali jsme si a tak. Řekl bych, že to byl jako můj brácha a nejlepší
1279 kamarád dohromady.

1280 **V: Změnil se váš vztah po tvém odchodu?**

1281 R: Určitě trochu jo. Přijde mi, že on víc dospěl, víc se ode mě jako odvázal a určitě jsme si
1282 jako dál, což mě mrzí. Nebo jako, jeho to mrzelo, mě to taky mrzí, ale jednou to určitě

1283 pochopí, protože si to taky jednou zažije, odchod z domu. Jinak to prostě nejde. Když se ale
1284 vidíme, nezlobí se na mě, nebo tak něco, spíš se zajímá o různé věci, jaký to je a tak.

1285 **V: Změnil se po tvém odchodu vztah s tvými rodiči?**

1286 R: Výrazně ne. Je to pořád to samý, jen se výrazně míň vidíme a nesdílíme spolu tolik zážitků
1287 a emocí. Jsme furt hodně v kontaktu, naši jezděj často do Prahy, takže se občas stavěj na kafe
1288 nebo oběd třeba, takže se vídáme i v Praze někdy. Není pro ně problém přijet, za což jsem
1289 rád.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autorky: Anna-Marie Vavříčková

Studijní program: Psychologie

Název práce: Prožívání odchodu z domova z perspektivy vynořujícího se dospělého a jeho/jejích sourozenců

Vedoucí práce: doc. PhDr. Iva Poláčková Šolcová Ph.D.

Rok dokončení práce: 2021

Počty znaků hlavního textu práce (včetně literatury, bez příloh)

Přímé citace: 12 413

Ostatní text: 93 192

Celkový počet znaků: 105 694

Názvy souborů umístěných na doprovodném CD

Text práce ve formátu PDF: BP_Vavrickova_2021.pdf

Text práce ve formátu DOC nebo DOCX: BP_Vavrickova_2021.docx

**Posudek vedoucího/oponentů bakalářské/diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: Anna-Marie Vavříčková

Obor studia: Psychologie

Název práce: Prožívání odchodu z domova z perspektivy vynořujícího se dospělého a jeho/jejích sourozenců

Vedoucí/oponent* práce: doc. PhDr. Bc. Iva Poláčková Šolcová, Ph.D.

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh):

Počet stránek příloh:

Počet titulů v seznamu literatury:

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Oborová přiléhavost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

		x		
--	--	---	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	x			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

		x		
--	--	---	--	--

Využití výzkumných empirických metod

		x		
--	--	---	--	--

Využití praktických zkušeností

x				
---	--	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	x			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

			x	
--	--	--	---	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	x			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěš/a

Návaznost kapitol a subkapitol

	x			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

		x		
--	--	---	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

x				
---	--	--	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Jak vnímají mladší sourozenci odchod svého staršího sourozence z domova?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Bakalářská práce se zabývá prožíváním odchodu z domova z perspektivy vynořujícího se dospělého, jeho rodiny a mladších sourozenců. Snahou výzkumu bylo zjistit, jak vynořující se dospělí tento proces prožívali a jak tento proces prožívali jejich mladší sourozenci. Výzkumné šetření přináší zkušenosti dvanácti nejstarších sourozenců, kteří odešli z domova. Data byla získána technikou polostrukturovaného rozhovoru a následně zpracována pomocí tematické analýzy. Výsledky šetření naznačují, že změny ve vztazích se opíraly o zvýšení důvěry a snížení konfliktů, otevření prostoru pro samostatnost a nové vztahy. Co je méně diskutováno i prezentováno je to, jak byl odchod vnímán a prožíván mladšími sourozenci. Ačkoliv je jim v teoretickém ukotvení věnováno dost pozornosti, v empirické části se jim autorka vlastně nevěnuje. Autorka se měla ptát i mladších sourozenců, případně upozornit, že se jedná o perspektivu pouze odcházejících, tedy metakognice a metaafekce odcházejících. Autorka naplnila cíle částečně, odpověď na otázku, jak odchod prožívají sourozenci, není v práci dostatečně prezentována. Rovněž závěr neakcentuje výsledky šetření.

Doporučení k obhajobě: doporučuji
Navrhovaná klasifikace: velmi dobře

Datum, podpis:

30 -04- 2021

**Posudek oponenta bakalářské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: Anna-Marie Vavříčková

Obor studia: Psychologie

Název práce: Prožívání odchodu z domova z perspektivy vynořujícího se dospělého a jeho/jejích sourozenců

Oponent práce: Mgr. Johana Růžičková

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh):

Počet stránek příloh:

Počet titulů v seznamu literatury:

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Oborová přiléhavost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

		2		
--	--	---	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	1			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

		2		
--	--	---	--	--

Využití praktických zkušeností

--	--	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

--	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

		2		
--	--	---	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	1			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Návaznost kapitol a subkapitol

	1			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

		2		
--	--	---	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

		2		
--	--	---	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

1. V textu zmiňujete teorii sociální dělohy Chvály a Trapkové. Vycházející z metafory prenatalního vývoje. Jak byste tuto teorii kriticky zhodnotila?
2. Kde Vy sama vidíte metodologické slabiny své práce? Jak byste jim případně mohla předejít?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Tématem bakalářské práce je odchod z domova pohledem mladých lidí nacházející se v životním období tzv. vynořující se dospělosti.

Teoretická část práce zahrnuje kromě témat samotného odchodu dětí z domova, motivace k odchodu, procesu separace po odchodu z domova a změny vztahů v rodině i téma sourozeneckých vztahů m.j. v kontextu odchodu z domova. Autorka cituje z řady českých i zahraničních studií, oceňují zařazení aktuálního tématu specifik odchodu z domova v době celosvětové pandemie. Autorka jednotlivé teorie předkládá, neporovnává je mezi sebou, ani je kriticky nehodnotí. Vzhledem k bakalářskému stupni tuto skutečnost pouze konstatují, nikoliv hodnotím.

V teoretické části nás autorka seznamuje se svým výzkumným šetřením mezi vynořujícími dospělými. Toto prováděla pomocí polostrukturovaných rozhovorů, které následně analyzovala pomocí tématické analýzy. Zvolenou metodu sběru dat i jejich analýzy považují vzhledem k výzkumnému cíli za adekvátní, stejně jako samotnou realizaci výzkumu. Drobná výhrada se týká k textu praktické části, konkrétně k jejímu úvodu. Bylo by šikovnější popsat nejprve cíl výzkumu a teprve poté zvolenou metodologii, nikoliv naopak (neboť i při realizaci by měla být prvotní myšlenka na výzkumný cíl, z něhož by zvolená metodologie měla vycházet, nikoliv naopak). Druhá připomínka se týká jedné z výzkumných otázek: „Jak váš odchod prožíval váš sourozenec?“ Tuto otázku není možno odpovědět, aniž by se participant nepouštěl do spekulací. Celkově by bylo třeba více zdůraznit, že změny v sourozeneckém vztahu byly zkoumány a interpretovány pouze z pohledu jednoho sourozence.

Po formální stránce je text spíše zdařilý, autorka píše srozumitelným a čtivým jazykem, aniž by se uchylovala k přílišným zjednodušením. Na škodu jsou jen občasné gramatické chyby, např. ve shodě přísudku s podmětem.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: výborně/velmi dobře dle obhajoby